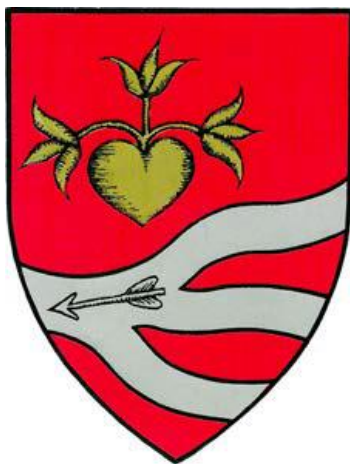

GYOMAENDRŐD VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

MUNKAANYAG

Gyomaendrőd Város Képviselőtestülete 350/2021 (XI. 25.) Gye. Kt. sz. határozata alapján felülvizsgált, véleményezésre bocsátott dokumentum

Elfogadta: Gyomaendrőd Város Képviselőtestülete _____ sz. határozata

2022. december

GYOMAENDRŐD VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Gyomaendrőd Város Képviselőtestülete 350/2021 (XI. 25.) Gye. Kt. sz. határozata alapján felülvizsgált,
véleményezésre bocsátott dokumentum

Elfogadta: Gyomaendrőd Város Képviselőtestülete _____ sz. határozata

2022. december

Készült: Gyomaendrőd Város Önkormányzatának megbízásából

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3
Táblázatjegyzék.....	5
Ábrajegyzék.....	6
1 Bevezetés	7
2 Helyzetelemzés összefoglalása.....	8
2.1 A városi szintű helyzetelemzés összefoglalása.....	8
2.2 A városrészi szintű helyzetelemzés összefoglalása	13
2.2.1 Az elmúlt időszakban az egyes városrészekben lebonyolított fontosabb fejlesztések.....	16
3 Jövőkép, középtávú célok és azok összefüggései.....	17
3.1 A jövőkép meghatározása	17
3.2 A középtávú célrendszer meghatározása	18
3.2.1 Átfogó célok.....	18
3.2.2 Városi szintű középtávú tematikus célok	19
3.3 Városrészi szintű területi célok.....	20
3.4 A jövőkép, az átfogó célok, illetve a tematikus és területi célok közötti összefüggések ábrázolása	23
4 A megvalósítást szolgáló beavatkozások.....	26
4.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és lehatárolás indoklása	27
4.1.1 1. számú akcióterület lehatárolása: Fűzfás-zug és a Városháza környezete.....	28
4.1.2 2. számú akcióterület lehatárolása: Endrődi városközpont	28
4.1.3 3. számú akcióterület lehatárolása: Gyomai városközpont	29
4.1.4 4. számú akcióterület lehatárolása: Ipari Park	29
4.1.5 5. számú akcióterület lehatárolása: „Cigányváros”	30
4.1.6 6. számú akcióterület lehatárolása: Nagylapos.....	30
4.1.7 7. számú akcióterület lehatárolása: Öregszőlő	31
4.2 Az egyes akcióterületeken megvalósítandó fejlesztések összefoglaló bemutatása	31
4.2.1 1. számú akcióterület: Fűzfás-zug és a Városháza környezete	31
4.2.2 2. számú akcióterület: Endrődi városközpont	32
4.2.3 3. számú akcióterület lehatárolása: Gyomai városközpont.....	32
4.2.4 4. számú akcióterület lehatárolása: Ipari Park	33
4.2.5 5. számú akcióterület lehatárolása: „Cigányváros”	33
4.2.6 6. számú akcióterület lehatárolása: Nagylapos.....	34

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

4.2.7	7. számú akcióterület lehatárolása: Öregszőlő	34
4.3	Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések	34
4.3.1	Kulcsprojektek.....	34
4.3.2	Hálózatos projektek.....	34
4.3.3	Egyéb projektek	35
4.4	A tervezett fejlesztések illeszkedése a stratégia céljaihoz	36
4.5	Az akcióterületi fejlesztések összehangolt, vázlatos pénzügyi terve	37
4.5.1	A tervezett fejlesztések forrásigénye és ütemezése.....	37
4.5.2	Békés Megye Integrált Területi Programja és az ITS kapcsolata	43
5	Anti-szegregációs program	44
5.1	A település szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek bemutatása	44
5.1.1	Helyzetértékelés az alacsony státuszú lakosság területi koncentrációjáról a város egészének tekintetében.....	44
5.1.2	A szegregátumok helyzetértékelése.....	46
5.1.2.1	1. számú szegregátum.....	46
5.1.2.2	2. számú szegregátum.....	47
5.1.2.3	Az Önkormányzat adatai alapján szegregátumként vagy szegregációval veszélyeztettként kezelendő területek	49
5.2	Az elmúlt években tervezett, illetve megvalósított, a szegregátumokat érintő beavatkozások	50
5.3	Anti-szegregációs intézkedési terv	50
5.3.1	A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések.....	50
5.3.1.1	Anti-szegregációs célok	50
5.3.1.2	Általános – horizontális anti-szegregációs intézkedések.....	52
5.3.1.3	Terület (szegregátum) specifikus anti-szegregációs intézkedések	55
5.3.1.4	Az anti-szegregációs beavatkozások ütemezése	56
5.3.2	A tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak kivédésére hozott intézkedések	57
5.3.3	A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések	57
5.3.4	Az Anti-szegregációs Program megvalósításának nyomon követése – monitoring.....	58
6	A stratégia külső és belső összefüggései	59
6.1	Külső összefüggések.....	59
6.2	Belső összefüggések.....	62
6.2.1	A célok és a helyzetértékelésben bemutatott problémák kapcsolata.....	62
7	A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai	64

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

8	A megvalósítás eszközei és nyomon követése	67
8.1	A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek.....	67
8.2	Az ITS megvalósításának szervezeti keretei.....	70
8.2.1	A városfejlesztés jelenlegi szervezeti rendszere	70
8.2.2	Az ITS megvalósításának intézményi háttere	71
8.3	A településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok	72
8.4	Településközi együttműködések az ITS készítése és megvalósítása során	73
8.5	Monitoring rendszer kialakítása.....	73
8.5.1	Az output és eredmény indikátorok meghatározása.....	73
8.5.2	A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása	81

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Gyomaendrőd városrészeinek lehatárolása.....	15
2. táblázat: A célrendszer kapcsolódása	25
3. táblázat: Fűzfás-zug és a Városháza környezete akcióterület tervezett fejlesztései	32
4. táblázat: Endrődi városközpont akcióterület tervezett fejlesztései.....	32
5. táblázat: Gyomai városközpont akcióterület tervezett fejlesztései.....	32
6. táblázat: Ipari Park akcióterület tervezett fejlesztései	33
7. táblázat: „Cigányváros” akcióterület tervezett fejlesztései	33
8. táblázat: Nagylapos akcióterület tervezett fejlesztései	34
9. táblázat: Öregszőlő akcióterület tervezett fejlesztései	34
10. táblázat: Hálózatos fejlesztések	35
11. táblázat: Egyéb projektek, fejlesztések.....	36
12. táblázat: A tervezett fejlesztések kapcsolódása a tematikus célokhoz	37
13. táblázat: A tervezett fejlesztések és a kapcsolódó források ütemezés	42
14. táblázat: A tervezett fejlesztések és a TOP Plusz intézkedéseinek kapcsolódódása	43
15. táblázat: Az alacsony státuszú lakosság elhelyezkedése városrészi bontásban (Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH.).....	45
16. táblázat: Az anti-szegregációs terv horizontális céljai és alcéljai.....	51
17. táblázat: Az anti-szegregációs terv terület specifikus céljai és azok relevanciája az egyes területeken	52
18. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett, horizontális intézkedései (2015).....	54
19. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett, horizontális intézkedései (2022).....	55

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

20. táblázat: Terület specifikus anti-szegregációs intézkedések.....	55
21. táblázat: Anti-szegregációs beavatkozások ütemezése	56
22. táblázat: A stratégiai célok külső összefüggései	61
23. táblázat: A stratégiai célok belső összefüggései	63
24. táblázat: A stratégiai megvalósíthatóságának kockázatai	66
25. táblázat: Tematikus célok eredményindikátorai.....	75
26. táblázat: A tervezett fejlesztések (beavatkozások) output indikátorai	80

Ábrajegyzék

1. ábra: Városrészek ábrázolása	14
2. ábra: A városrészek néhány mutatója	15
3. ábra: A városrészek funkciói.....	16
4. ábra: A célrendszer összefüggései	24
5. ábra: Akcióterületek kijelölése (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020).....	27
6. ábra: 1. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020).....	28
7. ábra: 2. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020).....	28
8. ábra: 3. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020).....	29
9. ábra: 4. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020).....	29
10. ábra: 5. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020).....	30
11. ábra: 6. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020).....	30
12. ábra: 7. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020).....	31
13. ábra: Gyomaendrőd szegregátumokat bemutató térképe. 2011. évi népszámlálás (Forrás: KSH)	46
14. ábra: Az 1. számú szegregátum térképe. 2011. évi népszámlálás (Forrás: KSH).....	47
15. ábra: Az 2. számú szegregátum térképe. 2011. évi népszámlálás (Forrás: KSH).....	48
16. ábra: Gyomaendrődi Közös Önkormányzati Hivatal szervezeti felépítése	70
17. ábra: A monitoring folyamatának összefoglalása	81

1 Bevezetés

Gyomaendrőd Város Képviselőtestülete 350/2021 (XI. 25.) Gye. Kt. sz. határozatával döntött a város integrált településfejlesztési stratégiájának felülvizsgálatáról. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia (a továbbiakban: ITS) a város középtávú fejlesztési irányait, célrendszerét és azok elérése érdekében tervezett tevékenységeket határozza meg az önkormányzat által jóváhagyott jövőkép és hosszú távú (15-20 év) átfogó célok alapján. Az ITS célja, hogy stratégiai tervezés eszközeivel segítse elő a következő 7-8 év városfejlesztési tevékenységeinek eredményességét.

Az ITS „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet (továbbiakban: Kormányrendelet) 1. melléklete szerinti tartalommal készült el, a tervezési terület kiterjedésének és adottságainak figyelembevételével, valamint az önkormányzattal kötött szerződéssel összhangban.

A korábbi, 2014-2020-as időszakra vonatkozó ITS készítése, illetve annak felülvizsgálata óta eltelt években számos jogszabályi változás történt, illetve az időközben lezajlott társadalmi-gazdasági folyamatok, a városban megvalósult fejlesztések egyaránt indokolták tették a dokumentum aktualizálását. A 2021-2027-es Európai Unió fejlesztési időszakban mind az EU, mind Magyarország új kihívásokkal szembesül. Az erre az időszakra vonatkozó kohéziós eszközrendszer, valamint a pandémia és a jelenlegi gazdasági válság negatív hatásait orvosolni hivatott új fejlesztési eszközök ugyancsak szükségessé tették Gyomaendrőd középtávú stratégiai dokumentumának felülvizsgálatát.

A 2021-2027-es időszakra vonatkozó megújult megyei fejlesztési program szakmai kereteit figyelembe véve tehát jelen, a Kormányrendelet 2. sz. melléklete alapján kidolgozott ITS rögzíti azokat a fejlesztési irányokat – és a kapcsolódó beavatkozásokat – melyek kiemelt jelentőséggel bírnak Gyomaendrőd jövője szempontjából. A felülvizsgálat során támaszkodtunk a megújított megalapozó vizsgálatban leírtakra, míg az aktualizált stratégiai célrendszert támogató projektek definiálása a Kohéziós Alapokból finanszírozott – az ITS készítésekor még nem végleges és elfogadott – új operatív programok tartalmának figyelembe vételével történt.

2 Helyzetelemzés összefoglalása

2.1 A városi szintű helyzetelemzés összefoglalása

Demográfiai viszonyok

Gyomaendrőd Békés megye hatodik legnépesebb városa. Demográfiai mutatóit tekintve majdnem minden összehasonlításban rosszabb értékekkel rendelkezik, mint az országos átlagnál egyébként is sokkal rosszabb helyzetben levő Békés megye.

Gyomaendrőd lakónépessége 2010 és 2020 között 9,03%-kal csökkent, ami az országos népességfogyás 3,5-szerese, csak némileg marad el a Békés megyei fogyás szintjétől.

A népességfogyás mellett a település lakosságának egyértelmű öregedése jellemző: a lakosságon belül a 0-14 évesek aránya az elmúlt mintegy 20 év során 2,39%-kal csökkent, amely mellett a 65 év felettiek arányának növekedése is szembetűnő (3,74%). A 15-64 éves korosztályba tartozó népesség aránya is csökkent 1,36%-kal.

A település öregedési index-értékének változása is ezt támasztja alá (Gyomaendrőd 2001: 115,70, 2011: 146,77 és 2020: 191,68), különösen, ha figyelembe vesszük az országos adatokat (Magyarország, öregedési index 2011: 116, 2020: 139).

Népesség-összetétel tekintetében a két utolsó népszámlálás között (2001 – 2011) csaknem ötszörösére nőtt a cigány népesség aránya, a másik két jelentősebb nemzetiség a településen a német és szlovák nemzetiség.

Települési közösség

Gyomaendrőd 1982-ben jött létre Gyoma és Endrőd települések egyesülésével, melyek mindketten több évszázados múltra tekintenek vissza, az egyesített város így viszonylag fiatalnak mondható. Az idősebb korosztály körében még mindig tapasztalható egyfajta különállás, amely abban mutatkozik meg, hogy önmagukat endrődinek vagy gyomainak vallják, nem pedig gyomaendrődinek. A települési kohézió ellen hat az is, hogy máig nem létesült közös városközpont a településen, hanem párhuzamosan folyik a gyomai és az endrődi központ fejlesztése. A várost mindemellett rendkívül aktív civil élet jellemzi, de a civil szervezetek is olykor duplikálva jelennek meg az egyes városrészekben. Az Önkormányzat nagy hangsúlyt fektet a civil szervezetekkel való kapcsolataira, egyensúlyra törekszik.

Az elmúlt időszakban a városban történt fejlesztéseknek köszönhetően javultak a közösségi együttlét feltételei:

- nőtt a fesztiválok, hagyományőrző, közösségformáló kulturális programok száma a városban,
- egyre több a népi hagyományok ápolását, és az egészség megőrzését szolgáló program a városban (pl. Egészségudvar a Körös Látogatóközpontban; Körösmenti Táncegyüttes Alapítvány hagyományőrző programjai),
- új játszótér került kialakításra a Határ Győző téren,
- új bölcsőde épült a Selyem út 124. szám alatt (Tipegőkert Bölcsőde),
- megvalósult a Kállai Ferenc Kulturális Központ infrastrukturális fejlesztése, modernizációja,
- megtörtént a Határ Győző Városi Könyvtár infrastrukturális fejlesztése is és egyre több, a helyi hagyományok tovább élését célzó programot valósít meg a könyvtár.

A civil szervezetek jelenlétének és aktivitásának köszönhetően számos közösségvezérelt helyi kezdeményezés zajlik a városban. Ezek egyike, a Gyomaendrődi Helyi Közösség pályázatot nyújtott be a települési kultúra fejlesztés stratégiájának elkészítésére és végrehajtására, valamint a végrehajtást irányító

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája STRATÉGIA

Helyi Akciócsoport működésének támogatására. (TOP-7.1.1-16 - Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése és helyi közösség-szervezés a városi helyi közösségi fejlesztési stratégiához kapcsolódva). A HACS 18 taggal megalakult, a munkaszervezetben egyenlő arányban képviselteti magát a vállalkozói, a civil és az önkormányzati szféra egy-egy képviselővel.

Intézményrendszer és városüzemeltetés

A Gyomaendrődi Közös Önkormányzati Hivatal Gyomaendrőd Város Önkormányzata, Csárdaszállás Községi Önkormányzat és Hunya Község Önkormányzata alapította és tartja fenn.

A Közös Önkormányzati Hivatal a városüzemeltetési feladatok ellátása során szorosabb kontrollt kíván érvényesíteni a közpénzek felhasználása terén, és az előkészítő tevékenységben.

Településfejlesztési aspektusból kiemelt szerepe van a Városüzemeltetési Osztálynak, mely kettős szerepkörrel, a Városüzemeltetési Irodán és a Projektmenedzseri Irodán keresztül támogatja városfejlesztési feladatokat.

Előbbi feladatai közé tartozik többek között a településfejlesztési, valamint a rendezési programok és tervek előkészítése, a beruházások, felújítások műszaki előkészítése, ellenőrzése, míg utóbbi kapcsán kiemelt feladatként jelenik meg az önkormányzat, továbbá az önkormányzati támogatást igénylő pályázatok támogatása, összehangolása. A két iroda összehangolt munkájának köszönhetően a 2014-2020-as időszakban számos, a városban lakók életminőségét, a település versenyképességét javító beruházás valósult meg Gyomaendrődön.

Gyomaendrődön a lakásgazdálkodással kapcsolatos kérdésekben a Képviselő-testület a legfőbb döntéshozói szint, de döntési kompetenciájának egy részét átruházta az Ügyrendi, Oktatási, Kulturális, Kisebbségi és Esélyegyenlőségi Bizottságra. A Zöld Park Gyomaendrőd Nonprofit Kft. feladata a szolgálati- és szociális bérlekásokban szükséges javítási és karbantartási munkák elvégzése.

A települési, illetve térségi hatókörű intézmények közé tartozik a Városi Egészségügyi Intézmény, mely egészségügyi alap- és szakellátást biztosít a Gyomaendrőd és vonzáskörzetébe tartozó kistelepülések (Dévaványa, Hunya, Csárdaszállás) lakóinak. Az intézmény 20 féle szakellátást is működtet, emellett védőnői szolgálatot, iskola-egészségügyi ellátást nyújt, térségi szinten.

Az ipari parkot az önkormányzati tulajdonú Gyomaszolg Ipari Park Kft.-t. üzemelteti, a fürdőt és a kempinget pedig a Liget Fürdő Kft.-t. Fontos közfeladatokat ellátó szervezet a Zöldpark Gyomaendrőd Nonprofit Kft., valamint a szociális területen működő Gyomaendrődi Család- és Gyermekejélési Központ és a Térségi Szociális Gondozási Központ. A közművelődési feladatok ellátásában kiemelt szerep jut a Határ Győző Városi Könyvtárnak, valamint a Szent Antal Népház és Művelődési Háznak és a Kállai Ferenc Művelődési Központnak.

Gazdaság

Békés megye 2021-2027-es időszakra vonatkozó területfejlesztési programja a Gyomaendrődi járást, mint olyan térséget nevesíti, ahol a járási központ városok és vonzáskörzetük esetében kiemelt fejlesztési irány a települések között meglévő feladatmegosztás elősegítése, a településeken elérhető szolgáltatások minőségének javítása, az ezekhez való jobb hozzáférés elősegítése.

Békés megye legjelentősebb ágazataiban – kereskedelem, gépjárműjavítás – 2015 és 2019 között jelentősen csökkent a működő társas vállalkozások száma, míg bizonyos ágazatokban emelkedés volt tapasztalható.

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája STRATÉGIA

Gyomaendrődön is a fenti kettős tendencia érvényesült: bár a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban 2015 és 2019 között lényegében nem változott a vállalkozások száma, a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban 15 darabról 18 darabra emelkedett és nőtt az építőiparban működő társas vállalkozások száma is (31 darabról 36 darabra). Jelentősen csökkent viszont a pénzügyi szolgáltató tevékenységet és a tudományos, műszaki tevékenységet végző vállalkozások száma (22 darabról 16 darabra). Kedvezőtlen irányba változott a szálláshely szolgáltatás nemzetgazdasági ágban működő cégek száma is (23 darabról 19 darabra csökkent).

Gyomaendrődön legnagyobb gazdasági szerepe továbbra is mezőgazdaságnak van, bár a könnyűipari termelés is jelentős hagyománnyal rendelkezik. Ma többségében kis és közepes méretű vállalkozásokban folyik a textilipari, cipőipari, építő-, élelmiszer-, bútór- és fémipari tevékenység. A szolgáltató szektor jellemzően a helyi igényeket kielégítő kereskedelmi-szolgáltató egységeket jelenti, valamint a turisztikai ágazatot, mely a Körösre és holtágaira alapozva egyre nagyobb szerepet tölt be.

Az Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodása

Gyomaendrőd Város költségvetése az elmúlt évek (2015-2020) vonatkozásában kiegyensúlyozottnak tekinthető, a költségvetés bevételi főösszege rendre meghaladja a kiadási főösszeget, bár mindkét érték csökkentő tendenciát mutat. A helyi adókból származó bevételek évről évre csökkennek, így a helyi iparüzési adó aránya a helyi adóbevételeken belül egyre hangsúlyosabbá vált az évek során.

Gyomaendrőd Város 2015-2020 évekre vonatkozó Gazdasági Programja átfogó módon mutatja be a település vagyongazdálkodásra, vagyonkezelésre vonatkozó elképzeléseit. A város képviselőtestülete a feladatalapú finanszírozás keretében és a nem nyereség orientált, önkormányzat által finanszírozott városüzemeltetési feladatok működtetéséről meglévő gazdasági társasága útján gondoskodik. A meglévő társaság átalakításával kialakítja a vagyonkezelő szervezetet, kijelöli az ügyvezetésért felelős személyt, meghatározza a könyvvizetés ellátásának a módját, rendelkezik a dolgozói létszámról, és az elvárt eredményről.

Táji és természeti adottságok

Gyomaendrőd a Hármas-Körös bal partján hosszan elterülő város. A település közigazgatási területét a folyó kettészeli, amely így egy kisebb déli és egy nagyobb északi részre tagolódik. Az előbbire az intenzív mezőgazdálkodás, az utóbbira a morotvák, holtmedrekkel, csatornákkal tarkított gyepterületekkel, erdőfoltokkal szabdalta tájkép jellemző.

Gyomaendrőd város területe domborzatilag sík, alföldi jellegű, mélyártéri területen elhelyezkedő síkság, a terepfelszín É-ről D-i irányba lejt, emiatt folyamatosan süllyedő terület, ahol a folyóvízi feltöltésnek és felszín formálásának az ármentesítések vetettek végett. A város jelenlegi arculatát a folyószabályozásnak köszönheti, hiszen akkor alakult ki a városképet meghatározó 17 holtágból álló rendszer.

Jelentős kiterjedésű védett természeti értékek találhatók a település közigazgatási területén, ezek közül a legfontosabbak: Dévaványa-Ecsegi puszták átnyúló területei és a Hármas-Körös ártere. Gyomaendrőd és környékének éghajlatára a mérsékelt száraz éghajlat jellemző. Az évi középhőmérséklet 10,2-10,4 °C között változik, vegetációs időszakban az átlagos hőmérséklet 17,3-17,5°C. A csapadék évi összege átlagosan 550-570 mm közötti. A csapadékeloszlás térben és időben meglehetősen szélsőséges. Az uralkodó szélirány az É-i és a D-i. A város tájképét mindig is a folyók alakították.

Épített környezet

Gyomaendrőd a XX. század közepéig két önálló településként létezett, Endrőd és Gyoma ugyan egymáshoz közel, de külön közigazgatási egységet alkotva, önállóan alakult, fejlődött, mely az épített környezetben is tetten érhető. Bár a letelepült lakosság sokáig állattartással, majd földműveléssel foglalkozott, Gyoma iparosodott településsé vált a XIX. században, így városiasodottabb központjának polgárházaival, míg Endrőd a mezőgazdasági hagyományait tükröző gazdaházakkal, parasztházakkal eltérő településképet mutat.

Az endrődi rész részben halmazos, részben hálós szerkezetű, a gyomai rész hálós szerkezetű, telkes, egyalakos beépítésű. A főutcák mentén mindkét részben kialakult a zárt sorú vagy zárt sorú jellegű beépítés.

A település belterülete négy (Endrőd, Gyoma, Besenyszeg – Magtárlapos, Nagylapos), a külterülete 3 (Öregszőlő, Külterület – Észak, Külterület – Dél) eltérő sajátosságú területre osztható fel.

A két települést összekapcsoló rész, a Gyomához tartozó „Czifra-kert” ma is torzó, teljes kialakítására nincs egységes akarat. A megvalósult és tervezett fejlesztések továbbra is a kétközpontúságot erősítik.

A TOP-2.1.2-16-BS1 - Zöld város kialakítása pályázati forrásnak köszönhetően a város 251 millió Ft támogatást nyert a gyomai városközpont (Szabadság tér) rehabilitációjára, mely alkalmassá teszi a közösségi teret nagyobb rendezvények, jelentősebb közösségi események lebonyolítására. Emellett piackorszerűsítési beruházás is történt a gyomai városrészben.

Közlekedés

A városnak, a megyéhez hasonlóan, nincs közvetlen gyorsforgalmi úthálózati kapcsolata, így alapvetően kiesik a fő hazai forgalmi folyosókból. Az országos közúthálózati kapcsolatot a várossal a megye két főútja biztosítja - a 46. sz., Törökszentmiklóst Mezőberényvel összekötő másodrendű főút és a 443. sz., Gyomaendrődöt Szarvassal délnyugati irányban összekötő, szintén másodrendű főút. Közúti kapcsolatok tekintetében nyugati irányban Kecskemét vagy Kiskunfélegyháza felé az M5 autópályára 105 km távolságban lehet felhajtani. A főváros közúton 175-195 km autózással érhető el. A 44. sz. főúton a Romániába vezető gyulai nemzetközi közúti határátkelő 65 km távolságban található.

Autóbuszos közösségi közlekedés szempontjából a hálózati lefedettség lényegében megegyezik a közúthálózattal, fizikailag minden környező település elérhető. Közvetlen buszjáratok Békéscsaba, Szeged és Szarvas irányába indulnak.

Gyomaendrőd a 120-as számú, Budapest Lőkösháza vasútvonalon fekszik, melyből Gyoma állomáson ágazik ki a 127-es számú, Gyoma – Körösnagyharsány vasútvonal. A 120-as számú villamosított vasútvonal a TEN-T törzshálózat része, az ország egyik legfontosabb vasútvonala. A személyforgalom ütemes menetrend alapján veheti igénybe a vasúti szolgáltatást.

Repülőtéri kapcsolat szempontjából az Airport Debrecen 110 km, a Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér 150 km távolságban érhető el.

Ingázás szempontjából Gyomaendrődre inkább az eljárás jellemző, az eljárók száma nem egészen kétszerese a bejáróknak. Az eljárás szempontjából a legfőbb célpont Békéscsaba, majd Szarvas, bejárási szempontból leginkább a Dévaványán lakók számára jelent nagy vonzerőt Gyomaendrőd.

A településen a kerékpározás részaránya 60% körüli. A településen a kerékpárutak hossza 9.225 m, a városon belül az országos közutak mentén részben összefüggő, de a település belterületi határát nem mindenhol elérő hálózatot alkotnak.

Közművek, energiaellátás, hírközlés

A város vezetékes ivóvízellátása gyakorlatilag 100%-os. A gyomaendrődi víziközmű rendszer funkciója a vízelosztás, saját vízbázisa nincs a településnek, az ivóvíz a Közép-Békési Regionális Vízmű Rendszer mezőberényi ágáról történik.

A település közműves gázellátását a NKM Energia Zrt. végzi. Gyomaendrőd város teljes belterületén kiépült a vezetékes földgázellátó hálózat. Villamos energiaellátás szempontjából Gyomaendrőd város és térsége a E.ON Tiszántúli Áramhálózat Zrt. területére esik. Gyomaendrődöt és környékét két 120 kV-os táppont látja el villamos energiával.

Gyomaendrődön az Alföldvíz Zrt. működteti a szennyvíz közműveket, a település saját szennyvíztisztító teleppel rendelkezik, melynek korszerűsítési munkálatai 2015 év végén fejeződtek be. A tisztított szennyvizek befogadója a Hármaskörös. A szennyvíztisztító telep kapacitása a fejlesztéseknek köszönhetően 2800 m³/nap, LE 13 333, a tisztítási technológia eleveniszapos biológiai tisztítás, kémiai P eltávolítás (oxidációs árok). A szennyvízgyűjtő hálózatba a település lakásállományának 78,7 %-a van bekapcsolva (2019-ben 5061 db).

A településen az internet szolgáltatást a DIGI-Invitel, a UPC és a Vodafone biztosít. Ezen kívül mobilinternet szolgáltatás is elérhető a településen.

Környezetvédelem, energiahatékonyság

Az alternatív energiaforrások (nap, szél, bio) használata még nem indult meg a településen, de a jövőbeli fejlesztési területek között szerepel az alternatív energiaforrások használatának bevezetése, kiszélesítése.

A 80-as évek közepétől a talajvízszint fokozatos csökkenése megfigyelhető. A 2000-es év a szélsőségek éve volt, az év elején rekord mennyiségű belvizezlöntés jelentkezett, nyár közepére országos méretű aszály volt a jellemző. A száraz periódus azóta is tart, és a talajvízszint süllyedésének tendenciája továbbra is folytatódik.

A belterületi csapadékvíz-elvezető rendszer 9 korábbi ütem keretében korszerűsítésre, felújításra került (jelenleg folyamatban van a X. ütem kivitelezése). A csapadékvíz-elvezető rendszer a holtágakba vezeti a vizet, így a belterületen nincs belvizezlöntés probléma. A holtágak tulajdonképpen helyben tartják a vizet. A külterületen igen sok helyen a terület belvizezlöntésveszélyes, a települési vízkárcsökkentés (vízelvezetés) szempontjából a kulcsfontosságú a külterületi önkormányzati és állami létesítmények rekonstrukciója, a megfelelő műszaki működőképesség helyreállítása és e művek kapacitásának hidraulikai illesztése a települési vízterhelésekhez.

Ezt célozza a fent említett, belvizezlöntésrendezési beruházás X. üteme, valamint a szintén TOP - forrásból megvalósuló, „Belvizezlöntés Gyomaendrődön a Kodály Zoltán - Hídfő utca között” c. beruházás.

A város közigazgatási területén 3 db hévízkút található, ezek egyike biztosítja jelenleg a Ligetfürdő termál-vízellátását. A város rendelkezik még két db termálkúttal, amelyek közül az egyik a Gyomai Győzelem Mgtsz. tulajdonában volt korábban, mely jelenleg használaton kívüli, a másik az Endrődön található Bogárcsói termálkút. Ezen hőforrások kapacitásának kihasználásában további potenciál rejlik.

Gyomaendrőd gazdag természeti környezetbe ékelt település, a társadalmi és gazdasági szempontból is hátrányos helyzetű Békés megye nyugati részén. A város a földrajzilag kevésbé jó fekvésű magyar kis- és középvárosok tipikus problémáival küzd, melyek egyrészt társadalmi-demográfiai, másrészt gazdasági eredetűek. A nagyobb települések népesség, fejlesztés és forrásvonzó képessége és ereje egyértelműen

hátrányos hatással van Gyomaendrőd városára is, mely legfőbb és leghangsúlyosabb értékeként a természetközeli életmódot tudja kínálni egy fejlődő és egyre inkább összetartó közösségben.

Járási székhelyként a város számos olyan funkciót meg tudott őrizni, melyek hosszabb a fennmaradást, a munkahelyeket és végső soron a lakosságot biztosítani tudják számára. Hosszabb távon azonban a település élhetőségének növelése, a helyi gazdasági-turisztikai potenciál erősítése, a zöld átmenet biztosítása és a város ellenálló-képességének növelése vezethet megerősödéséhez.

A 2022-es év egyértelműen új, jelentős problémákat is felszínre hozott, melyek nem szűkülnek ugyan le Gyomaendrőd városára, azonban országos, általános jellegük ellenére e helyen is kiemelten kell foglalkozni velük. A problémakör alapvetően az európai szinten is jelentkező energiaválsághoz kapcsolható, amely Magyarországot, az ország településeit, lakosait és a különböző intézmények fenntartóit, üzemeltetőit igen érzékeny, sérülékeny helyzetbe hozta. Bár a városban is megkezdődtek az elmúlt időszakban az energiahatékonysági beruházások, azok mértéke közel sem éri el a kívánt szintet, az épületek fűtése Gyomaendrődön is alapvetően a vezetékes földgázra épül. Az egyik legfontosabb megoldandó feladat tehát ezen a téren vár Gyomaendrődre, hasonlóan számos más településhez.

A település sokszínű környezeti, épített, társadalmi, gazdasági értékrendszerrel rendelkezik, melyek között környezeti és energetikai megközelítésből hangsúlyozni szükséges azokat az adottságokat, amelyek hozzájárulnak, hozzájárulhatnak a város energia-gazdálkodásának erősítéséhez és energia-biztonságának növeléséhez:

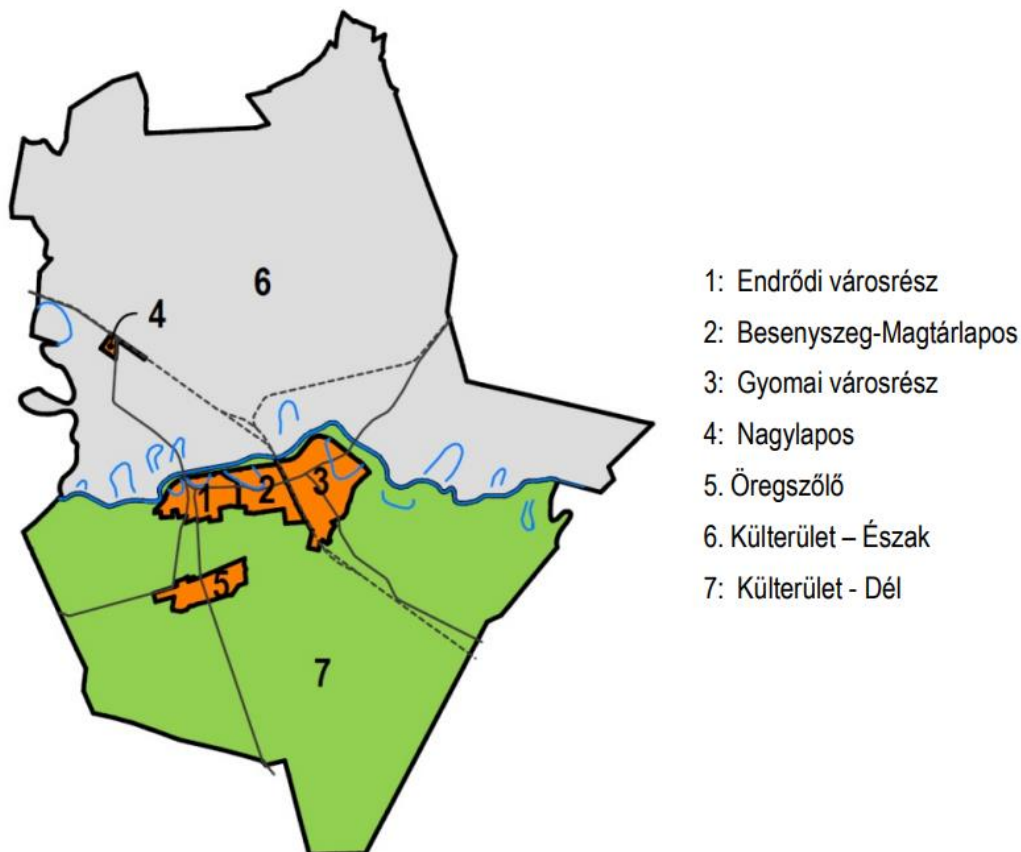
- a magas napsütéses órák száma egyértelműen kedvez a szoláris energia nagyobb arányú hasznosításának,
- a termálvíz, geotermikus kincs energetikai hasznosítását meg szükséges vizsgálni,
- a meglévő zöldterületek nagysága, fejlesztési lehetőségeik hozzájárulhatnak a helyi szintű mikroklima javulásához, a hősziget hatás mérsékléséhez,
- a folyók és holtágak vízfelületei ugyancsak hozzájárulhatnak a kedvezőbb hőérzet kialakulásához.

2.2 A városrészi szintű helyzetelemzés összefoglalása

A városrészek lehatárolása a 2014-2020-as időszakban készült ITS megalapozó vizsgálatában megtörtént. Figyelembe véve, hogy a településrészi elemzések a 2011-es Népszámlálás készültek, illetve, azt, hogy azóta, újabb, hasonló léptékű adatfeltárás nem történt, a korábbi adatok bemutatásán túl az idő közben megvalósított fejlesztések bemutatására szorítkozunk.

A városrészek lehatárolása a következő elvek mentén történt: az egyes területek funkcionális szerepkörének vizsgálata alapján homogénnek mondható területegységek kerüljenek kialakításra, történetükben és fejlesztési lehetőségeiket illetően is összetartozó területegységet képezzenek, a városrészek a település teljes területét átfedés mentesen és teljes körűen lefedjék. A jelenlegi városrészi lehatárolása során a KSH és önkormányzati adatokra, valamint szakértői egyeztetésekre építve számos alternatíva került megvizsgálásra, amelynek eredményeként 7 jól elkülönülő városrész került lehatárolásra az alábbiak szerint:

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

1. ábra: Városrészek ábrázolása

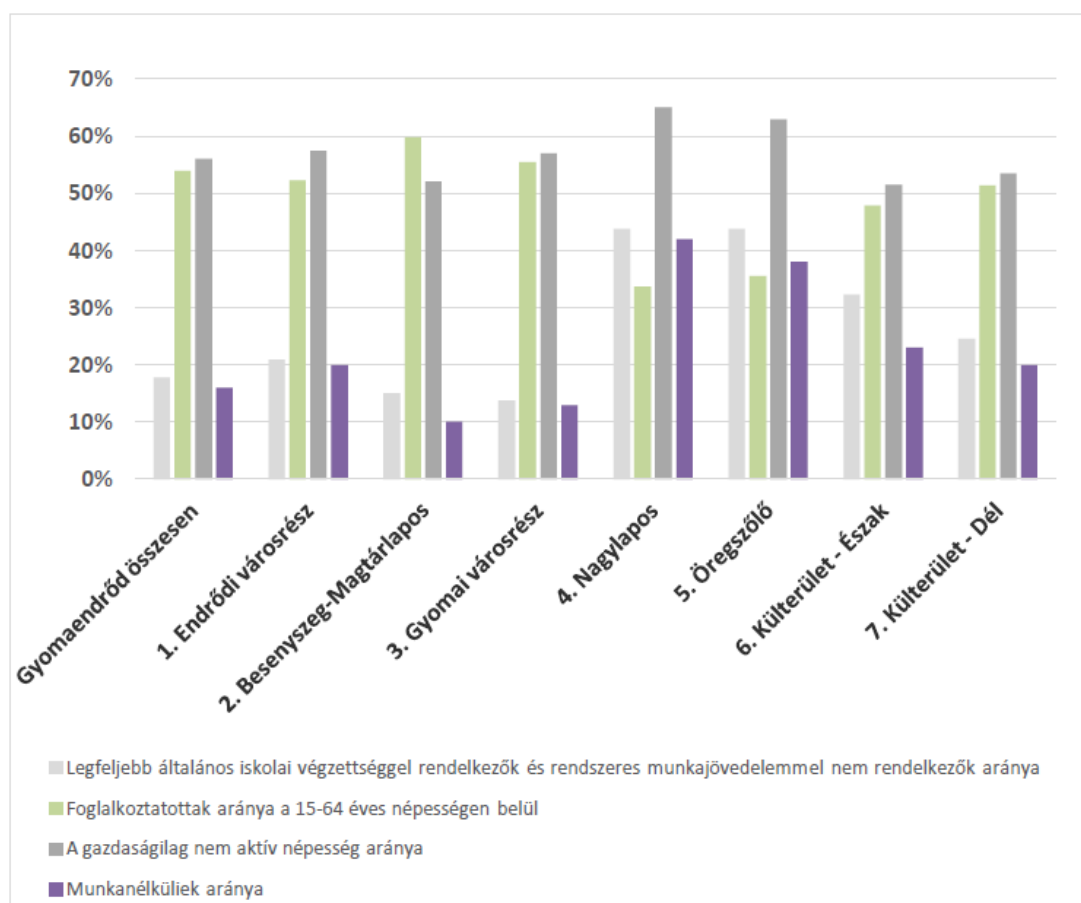
Városrész	Lehatárolás
Endrődi városrész	Hídfő u. – Hármaskörös védőtöltés – Fűzfás zugi holtág védőtöltése (Ifjúsági ltp.-ig) – Martos Flóra u. – Bartók Béla u. páratlan oldal – Mohácsi u. – Polányi Máté u. – Orgona u. – Egressy Béni u. – Fazekasi u. – Kisfok u. – Hármaskörös védőtöltés
Besenyszeg - Magtárlapos	Ifjúsági ltp. – Bartók Béla u. páros oldal – Fűzfás zug – Hármaskörös védőtöltés – Vasúti pálya – Ipari Park
Gyomai városrész	Vasúti pálya – Pásztor János u. – Zrínyi Miklós u. – Kállai Ferenc u. – Somogyi Béla u. – Körösi Csoma Sándor u. – Hármaskörös védőtöltés – Rév u. – Fáy András u. – Csokonai Vitéz Mihály u. – Vízmű sor – Dobó István u. – Keleti u. – Kazinczy Ferenc u. – BajcsyZsilinszky út – Toldi Mikós u. – Losonczy u. – Bánomkerti út – Vasút – Köztetető (Vidólaposi)
Nagylapos	Varjasi u. – Vasútsor u. – 46-os sz. főút
Öregszőlő	Kondorosi út – Szarvasi út – Határ út – Ugari út –

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

	Bacsalaposi út – Páskumi út – Szőlőskert u.
Külterület - Észak	nem releváns
Külterület - Dél	nem releváns

1. táblázat: Gyomaendrőd városrészeinek lehatárolása

A városrészek részletes bemutatása a megalapozó vizsgálatban megtörtént, itt csak egy-egy rövid, lényegi megállapítást emelünk ki. A Gyomai városrész kapcsán ki kell emelni, hogy a Városháza kivételével itt minden olyan intézményi funkció megtalálható, melyből csak egy van a városban. Az Endrődi városrész intézményekkel kevésbé ellátott, a meglevők is több esetben csak fióklétesítmények. Besenyszeg-Magtárlapos esetében ki kell emelni az itt található Ipari Parkot és egyéb gazdasági területeket. A városrész egyedi jellegét az adja, hogy az itt tervezett többfunkciós beépítés eddig csak részben valósult meg, így a két eredeti város összeépítése sem teljes napjainkban. A gazdasági célú területek mellett itt található ugyanakkor a Polgármesteri Hivatal (Városháza) és a Szent Gellért Katolikus Általános Iskola is. Mindhárom belterületi városrész területét gazdagítja egy-egy, vagy több holtág-szakasz, mely a természetközeli lakókörnyezet mellett rekreációs tevékenységek számára is lehetőséget teremt. Öregszőlő egykori sortanyák infrastruktúra nélküli halmaza, Nagylapos pedig – bár belterület – nem nyújt jobb életkörülményeket, mint az előző városrész. A külterületet északi részén a védett természeti értékek és a holtágak dominálnak, míg a külterület déli része kiemelkedően jó mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik.

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

2. ábra: A városrészek néhány mutatója

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

A népességről, illetve a szociális jellemzőkről meg kell említeni, hogy a legalacsonyabb foglalkoztatotti arány Öregszőlőn és Nagylaposon volt a 2011-es Népszámlálás adatai szerint, a munkanélküliek aránya is itt a legmagasabb. Ebben a két városrészben a legmagasabb a gazdaságilag nem aktívak és a legfeljebb nyolc általános iskolai osztállyal és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya.

Városrészek	Ipari, logisztikai	Kereskedelmi	Mezőgazdasági	Zöldfelületi, környezeti	Turisztikai, rekreációs	Közlekedési, távközlési	Közösségi	Közigazgatási	Humán szolgáltatási	Lakó	Város(rész) központi
	Funkciók										
Endrődi városrész											
Besenyszeg-Magtárlapos											
Gyomai városrész											
Nagylapos											
Öregszőlő											
Külterület-Észak											
Külterület-Dél											

domináns funkció
 kiegészítő funkció

3. ábra: A városrészek funkciói

2.2.1 Az elmúlt időszakban az egyes városrészekben lebonyolított fontosabb fejlesztések

Gyomaendrőd a 2014 és 2020 közötti időszakban jelentős fejlesztéseket tudott lebonyolítani a város különböző területein. A beruházások és egyéb programok jelentős része a TOP (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program) finanszírozásával valósult meg, de a KEHOP, az EFOP a KÖFOP és a GINOP is hozzájárult a projektek pénzügyi fedezetének biztosításához.

A városrészek közül az **Endrődi városrészben** zajlott a Csókási zugi átereszt felújítása, egy jelentős belvízrendezési projekt a Kodály Zoltán - Hídfő utca között, a településrészben található háziorvosi rendelő energetikai korszerűsítése.

A **Besenyszeg – Magtárlapos** városrészben KEHOP forrásból valósulhatott meg a Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Gimnázium energetikai korszerűsítése, TOP támogatással pedig a Gyomaendrőd Közös Önkormányzati Hivatal komplex energetikai felújítása. Az Önkormányzati Hivatal épületében emellett az ASP központhoz való csatlakozást elősegítő fejlesztés zajlott. Ugyancsak ezt a településrészt érintette a Fűzfás zugi átereszt felújítása.

A **Gyomai városrészben** zajlott a legtöbb fejlesztés a megelőző időszakban. Megvalósult a városrész központjának rehabilitációja, a Típegő Kert Bölcsőde építése, a helyi piac korszerűsítése, a Kállai Ferenc

Kulturális Központ multifunkciós közösségi térré alakítása, illetve, TOP CLLD forrásból az intézmény hang és fénytechnikai fejlesztése és számos további, a rendezvényszervezéshez szorosan kapcsolódó projekt. A Határ Győző téren új játszótérépült, energetika korszerűsítésen esett át a Kis Bálint Általános Iskola Fő úti telephelye, a Bethlen Gábor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakképző Iskola és Kollégium kollégiumi épülete (KEHOP) és a városrészben található háziorvosi rendelő. A Határ Győző Városi Könyvtár egyrészt eszközbeszerzést és infrastrukturális fejlesztést tudott lebonyolítani, valamint számos rendezvényt valósíthatott meg a helyi hagyományőrzés érdekében. A Kis Bálint Általános Iskola tanulást segítő tereinek infrastrukturális fejlesztése (és a korábban említett energetikai beruházás) mellett szintén számos közösségfejlesztő programot (pl. nyári táborok, családi programok) valósíthatott meg az elmúlt időszakban. CLLD támogatást kapott kisebb léptékű Vidovszky Béla Városi Képtár eszközbeszerzése és fejlesztésre a Vidovszky Béla Városi Képtár és az OMart Kulturális Műhely Egyesület is. A Városi Egészségügyi Intézményben a járóbeteg szakellátó szolgáltatások fejlesztésére,

Az egész település szempontjából kiemelt fontosságú az árvízvédelmi védvonalak kiépítését támogató KEHOP projekt, több EFOP által támogatott oktatási, kulturális és humán szolgáltatási projekt. A mintegy 40 darab GINOP-os fejlesztés számos, a település különböző részein bejegyzett és működő vállalkozást érintett.

3 Jövőkép, középtávú célok és azok összefüggései

3.1 A jövőkép meghatározása

Gyomaendrőd Város Jövőképe

„A város az elkövetkező időszakban népességmegtartó erejének növelése mellett erősíti térségi szerepét, mely a lakosság életkörülményének, életszínterének javításával, a kulturális és természeti értékek, különösen a holtág-rendszer megőrzését szem előtt tartó, a környezeti-éghajlati és energiagazdálkodási kihívásokat is kezelő stabil gazdasági háttérben valósul meg.”

A Jövőkép leírása:

A város térségi szerepének erősödése, népességvonzó képességének javulása csak akkor biztosítható, ha Gyomaendrőd a környezeti-éghajlati kihívásokra, a felmerülő gazdasági-társadalmi válsághelyzetekre adekvát válaszokat ad.

A részben Európai Unió forrásai bevonásával fejlődő helyi gazdaság a modern technológiák eredményeként megerősödött energiabiztonság mellett alacsony károsanyag kibocsátással, környezetbarát módon működik, így módon hozzájárulva az élhető városi környezet kialakításához is. A vállalkozások digitalizációja a helyi cégek működési hatékonyságát és így már középtávon is pénzügyi eredményességét javítja. A hosszabb távon megvalósuló digitális átállás hozzájárul mind a városi közszolgáltatások hatékonyabb működtetéséhez, mind a társadalmi egyenlőtlenségek felszámolásához, különös tekintettel a digitális szakadék felszámolására.

3.2 A középtávú célrendszer meghatározása

3.2.1 Átfogó célok

Átfogó cél 1: Környezeti szempontból fenntartható, reziliens vállalkozó ökoszisztéma kialakítása Gyomaendrődön

Az átfogó cél – építve a 2014-2020-as időszakra vonatkozó releváns célkitűzés megállapításaira – kiemelten kezeli a munkahelyteremtést és a foglalkoztatás bővítését, melynek érdekében komplex eszközrendszert vet be. Az üzleti környezet infrastrukturális elemeinek környezeti szempontból fenntartható, a megújuló energiák hasznosítását és a digitalizációt is előtérbe helyező megújítása, a vállalkozók működési hatékonyságának javítása, egyes ágazatok – pl. helyi természeti- és kulturális értékekre építő turizmus – kiemelt fejlesztése határozható meg követendő irányként. A munkavállalók versenyképes ismeretekhez való jutásának elősegítése, a munkaerőpiaci szereplők közötti együttműködés javítása közvetve ugyancsak hozzájárul a munkahelyteremtéshez és/vagy megtartáshoz, illetve erősíti a város gazdasági kihívásokhoz való alkalmazkodó képességét.

Átfogó cél 2: A lakosság életkörülményeinek javítása, a meglevő társadalmi különbségek csökkentése

Az átfogó cél a helyi lakosság mindennapi életére ható tényezők (egészségügy, oktatás, szociális terület, közigazgatás, közösségi és kulturális élet, az ezeket biztosító intézmények, szakemberek) fejlesztését irányozza elő, mely kiegészül a mindezt közvetett módon befolyásoló tényezők (települési zöldfelületek, közterületek, utak állapota, közlekedés) fejlesztésével. A társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében kiemelten szükséges kezelni a hátrányos helyzetben levők életkörülményeinek javítását, minden erre irányuló intézkedést.

Átfogó cél 3: A természeti környezet megőrzése, a környezettudatosság fejlesztése, az energiahatékonyság javítása a zöld átmenet támogatása révén

Amellett, hogy a zöld átmenet támogatása a 2021-2027 közötti EU-s szakpolitika egyik kiemelt területe, a napjainkban zajló egyértelműen kedvezőtlen klimatikus változások is megerősítik mindazon fejlesztések megvalósításának szükségességét, melyek hozzájárulhatnak a károsanyag-kibocsátás mérsékléséhez, a klímakockázatok csökkentéséhez és az energiabiztonság növeléséhez. Ennek tükrében a gyomaendrődi természeti és épített környezet értékeinek megőrzése, megújítása során, valamint a lakossági, önkormányzati és vállalkezési tevékenységek fejlesztése során is különös tekintettel kell lenni a zöld irányelvek betartására, a megújuló energiák (pl. napfény, termálvíz) egyre nagyobb arányú és egyre hatékonyabb felhasználására. Törekedni szükséges emellett a zöldterületek mennyiségi és minőségi fejlesztésére és a vízkészletek megőrzésére.

3.2.2 Városi szintű középtávú tematikus célok

Tematikus cél 1: A helyi gazdaság hosszútávú versenyképességének javítása az infrastrukturális feltételek javításával

Gyomaendrőd gazdasága alapvetően a helyi kis- és középvállalkozásokra épül. A 2014-2020-as időszakra vonatkozó célkitűzésekkel összhangban a város vezetése számára továbbra is kiemelt szempont a cégek betelepülésének elősegítése, adott esetben az alvállalkozói láncokon, beszállítóikon keresztül dinamizáló hatást gyakorló nagyobb befektetők városba vonzása.

Ennek érdekében kiemelt célkitűzés mind az ipari infrastruktúra fejlesztése (pl. ipari park), mind pedig a helyi üzleti környezet egyéb elemeinek (pl. jogi környezet stb.) vállalkozásbarát módon történő megújítása, továbbfejlesztése. A gazdaság fejlesztésekor építeni szükséges a meglévő potenciálokra és lehetőségekre (pl. mezőgazdaság, textilipar, cipőipar, építő-, élelmiszer-, bútor- és fémipar, szolgáltató és kereskedelmi szektor, valamint turisztikai ágazat), ugyanakkor az új típusú befektetések befogadására is nyitottnak kell maradnia a városnak. A helyi gazdaság fejlesztése nem nélkülözheti a kapcsolódó kiszolgáló és támogató infrastruktúra folyamatos fejlesztését (pl. úthálózat, közműhálózat fejlesztése, a mezőgazdasági területek öntözési lehetőségei, stb.) sem. A város adottságai között kiemelt helyet elfoglaló holtág rendszer és a folyó számos, eddig kevésbé kihasznált gazdasági és turisztikai lehetőséget rejt.

A város gazdaságában fontos szerepet játszó gazdasági szektorok (pl. szolgáltatások, könnyűipar, kereskedelem, turisztika, stb.) felkészülése a digitális átállásra kiemelt jelentőséggel bír. Az új, digitális technológiák alkalmazásával a Gyomaendrődön meghatározó gazdasági ágazatok szereplői is hatékonyabban tudják kiszolgálni a fogyasztó igényeket, és az új fejlesztések révén ágazati pozíciójuk is javulhat térségi versenytársaikkal szemben.

A digitális technológiákat széles körben hasznosító vállalkozások jobb adaptációs képességgel rendelkeznek, így rugalmasabban tudnak reagálni a piaci kihívásokra, ezzel pedig tovább javulhat eredményességük is.

Tematikus cél 2: A népességmegtartó képesség javítása, az életkörülmények és életkilátások javításával

Gyomaendrődön a népesség folyamatosan fogy és öregszik, az országos átlagot jelentősen meghaladó, a megyei átlaggal közel megegyező mértékben. A külterületeken és egyes belterületi részekben élők nehezen jutnak hozzá a helyi szolgáltatásokhoz, a lakosság életkörülményei romlanak, szegregátumnak tekinthető területek alakultak ki. Az elérendő állapotot az egészséges, minőségi életszínvonalon élő lakosság jelenti egy olyan településen, ahol mindenki egyenlő módon hozzáfér a szolgáltatásokhoz.

A fenti célok eléréséhez szükség van az oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális (humán) szolgáltatások fejlesztésére, az egyes szolgáltatások területén dolgozók szakmai képzésére, valamint a lakossági egészségtudatosság erősítésére is. Törekedni kell a vezetékes, illetve hálózatos infrastruktúra teljes kiépítésére a város teljes területén.

T3: Fenntartható, élhető, minőségi környezet kialakítása, energiateljesítmény racionalizálása, a megújuló energiák fokozatos elterjesztése

A klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak kompenzálása települési szinten a megfelelő és átgondolt településirányítás mellett, a reziliens város ismérveinek alkalmazása mentén valósulhat meg. Jelenti ez egyrészt Gyomaendrőd gazdag természeti adottságainak (Hármas-Körös, holtág-rendszer, termálvíz, napsütés, természetvédelmi területek), védelmét, jobb és fenntarthatóbb használatát, a megújuló természeti

kincsek fokozottabb energetikai hasznosítását. A helyi zöldfelületek, zöld rekreációs területek fejlesztése a lakosság egészségi állapotának javítása mellett a hősziget jelenség csökkenéséhez is hozzájárulna. A természeti adottságok mellett a számos épített érték megőrzése, korszerűsítése, a városképi értékek megtartása mind önkormányzati, mind pedig egyéb tulajdonosi feladat is, melynek során az energetikai irányelvek betartása és követése ma már egyértelmű követelmény.

A bel- és csapadékvíz, valamint a szennyvízcsatorna hálózat fejlesztése, kialakítása során törekedni kell az elválasztott rendszerek alkalmazására, a vízhiányból fakadó problémák megelőzésére. A város egyes területein továbbra is meglévő burkolatlan utak arányát csökkenteni szükséges.

A rendelkezésre álló napenergia és termálvíz hőjének hasznosítása részben önkormányzati, részben vállalkozói formában lehetséges, ennek megvalósítása is hozzájárulhat a zöld átállás megvalósulásához.

A fenti célok eléréséhez szükséges az önkormányzat, az érintett közútkezelők, a Nemzeti Park Igazgatósága érdekeinek összehangolása, a megfelelő területek rendelkezésre állása, a közfoglalkoztatási lehetőségek e cél érdekében történő kihasználása, valamint a települési szemléletmód-formálás, a környezettudatos, energiatudatos gondolkodásmód elterjesztése.

T4: A helyi közösségek megerősítése, a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése

A város a továbbiakban is törekedni kíván a helyi hagyományok, szokások továbbélésének biztosítására. Ennek érdekében támogatja a településen élő közösségek erősödését célzó kezdeményezéseket, az ezekhez kapcsolódó események, rendezvények megvalósulását, az összetartozás tudat határozottabbá válását. Utóbbinak külön jelentőséget ad az a tény, hogy Gyomaendrőd két település összeolvadása révén jött létre, a lakosság teljes kohéziója napjainkig sem alakult ki. Ugyancsak fontos területként azonosítható a környezettudatosság erősítése, a város kulturális, eszmei, valamint környezeti és épített értékeinek megőrzése, az ehhez kapcsolódó szemlélet folyamatos formálása. A lakosság alkalmazkodó képességének fontos eleme a digitális ismeretek bővítése, melynek ki kell terjednie a modern technológiákat kevésbé használó (pl. idős, vagy hátrányos helyzetű) lakosságra is. A fejlesztések bázisát a helyi kulturális, oktatási intézmények mellett a civil szervezetek alkotják.

A tematikus cél fontos eleme a leszakadó hátrányos rétegek felzárkózásának elősegítése, a városi szegregáció megszüntetése. A Gyomaendrődön található szegregátumban élők életminőségének fokozása, a társadalmi és gazdasági leszakadásuk meggátlása és felzárkóztatásuk elősegítése önálló fejlesztési irányt képvisel a településen.

3.3 Városrészi szintű területi célok

A jelenlegfelülvizsgálat alatt álló ITS megtartotta a 2014-2020 közötti időszakban kijelölt városrészi felosztást. A városrészi célok szintén megtartásra kerülnek, esetenként némi pontosítással.

A városrészi célok meghatározásának alapelvei:

- A városrészi célok kifejezetten az adott városrészre jellemző problémák megoldását célozzák, továbbá elősegítik az egész városra megfogalmazott célok elérését is.
- A város egészére vonatkozó általánosabb problémák nem specifikusan városrészi, hanem városi célként kerülnek megfogalmazásra.

V1: Endrődi városrész – Közterületi és intézményi infrastruktúra fejlesztések a településkép javítása érdekében

A mintegy négyezer fős Endrődi városrész alapvetően önálló funkciókkal és alközponttal is rendelkező településrész, amely a város tradicionális fejlődésének köszönhetően napjainkban is részben megőrizte önállóságát. Ennek megfelelően számos intézmény – oktatási, egészségügyi, stb. – megtalálható a területén melyek közül több is felújításra, korszerűsítésre szorul. Gyomaendrőd törekszik az elkövetkező időszakban minden eszközt megragadni az épületállomány energetikai korszerűsítésének érdekében, melynek keretében az endrődi rész területén lévő intézményekre is figyelmet kívánnak fordítani (szociális, oktatási és egészségügyi létesítmények).

A városrész bővelkedik zöldterületekben (Népliget, Hősök tere, stb.), azonban ezek közül több leromlott állapotban van, vagy felújításra szorul. Megújításuk, funkcionális fejlesztésük (pl. játszótér kialakítása) egyszerre szolgálja a zöld célok elérését, valamint a településrész élhetőségének növelését. A zöldterületek mellett a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére is figyelmet kell fordítani, részben az utak rongálódásának megállítása, részben a még nem pormentes, burkolatlan utak kiépítése érdekében.

Az egész város érintő fejlesztési célok között ki kell emelni az Endrődi városrész estében a holtágak vízutánpótlásának javítását, valamint az önkormányzati épületek energetika modernizálását (napelemek, geotermikus energia hasznosítása, stb.).

V2: Besenyszeg-Magtárlapos városrész –A városrész leromlott területeinek rehabilitációja, turisztikai és gazdasági potenciál kihasználása

A Besenyszeg-Magtárlapos városrész az endrődi és gyomai településrész között helyezkedik el, a megelőző népszámláláskor 1815 fő lakta. A folyamatos fejlesztésnek és beépítésnek köszönhetően a terület egyre nagyobb arányban beépül, számos, részben új funkcióval gazdagodik a városrész. A Polgármesteri Hivatal mellett oktatási intézmény, kiskereskedelmi üzletek, ipari park és egyéb gazdasági területek, valamint egy holtág szakasz is található a városrészben. Besenyszeg-Magtárlapos területén van az Október 6.-a Lakótelep, valamint, a főút túlsó oldalán, az 1. és 2. számú szegregátum is.

A terület fejlesztési irányát a megkezdett úton kívánja folytatni a város. Továbbra is lehetőséget kívánnak adni az ipari-gazdasági területek fejlődésének, elősegítve ezzel települési szinten is a foglalkoztatottság javulását és a jövedelmek, bevételek növekedését. A gazdaság turisztikai szegmensének kiaknázásához Gyomaendrőd jelentős szálláshelyfejlesztésekben gondolkodik, melyhez alapvetően szükséges az érintett területek alpinfrastruktúrájának fejlesztésére, elősegítve ezzel egy esetleges magánberuházó döntését. Az itt található Fűzfás-zugi holtág esetében a horgászport és a kapcsolódó turizmus is támogatást igényel, részben a kiszolgáló, részben a vonalas infrastruktúra (út, szennyvíz, víz és villamoshálózat, hulladékszigetek, stb.) fejlesztése révén. A városrész infrastrukturális fejlesztésének fontos elemét képezi az úthálózat javítása, melyen belül többek között az ipari park megközelíthetőségét is fejleszteni kívánja az önkormányzat.

A városrészben található szegregátum speciális megközelítést és egyedi eszközrendszert igényel, melyhez a szociális városrehabilitáció nyújthat megfelelő hátteret. Amint az egész város esetében, a Besenyszeg-Magtárlapos városrész esetében is törekedni kell az energetikai rendszerek fejlesztésére, a lehető legnagyobb mértékben alkalmazva a helyi adottságok nyújtotta lehetőségeket.

V3: Gyomai városrész – Intézmény- és gazdaságfejlesztés, az épített és természeti környezet revitalizációja

A mintegy 6500 fős Gyomai városrészben található Gyomaendrőd településközpontja, valamint legtöbb intézménye, beleértve a humán szolgáltatásokat nyújtó oktatási, szociális és egészségügyi intézményeket, a kulturális intézményeket, valamint a sport és rekreációs létesítményeket. Ezek a létesítmények adják a városrész egyik fő karakterét, ugyanakkor a legfontosabb fejlesztési irányvonalat is megszabják a terület kapcsán. Számos humán és egyéb szolgáltató létesítmény energetikai felújítása vált időszerűvé, különösen a jelenlegi energiaválság tükrében. Ahogyan a város egyéb részei esetében, itt is egyértelműen szükség van az épületek modernizálására, építve az elérhető modern technológiákra és megújuló energiákra. A felújítások tervezett módon érintenék a városrészben található óvodát és művelődési központot is.

A városrészben szükség van egyes területeken (pl. Fő út, Szabadság tér, Áchim, utca), a zöldfelületek más közterületi elemekkel kombinált megújítására, illetve, az önkormányzat komplex projekt keretében is tervez megvalósítani egy fejlesztést, amely érintené parkolók kialakítását, kulturális intézmények és egy játszótér felújítását is. Gyomán számos út, utca egyelőre burkolatlan, a közeljövőben ezek pormentesítése és a leromlottabb állapotú utak felújítása szintén tervezett a városrészben.

A városrész turisztikai szempontú megközelítése során figyelmet kíván fordítani az önkormányzat a Ligetfürdő átfogó fejlesztésére, mely a bővítés mellett energetikai modernizálást is magába kell foglaljon. A gyomai híd mellett kishajókikötő létesítését is tervez a város. Gyoma területén van a legtöbb munkahely a városon belül, több nagyobb üzem is itt található (nyomda, cipógyár, stb.), ami felhívja a figyelmet a vállalkozások fejlesztésének fontosságára.

V4: Nagylapos városrész: a városrész infrastrukturális fejlesztése, a társadalmi különbségek enyhítése

A Nagylapos városrész belterületi besorolású, azonban a városmagtól különálló, attól észak-keleti irányban elterülő, mintegy 150 fős településrész, amely valaha önálló település volt. A városrész gyakorlatilag falusias lakóterület, a főúthoz kapcsolódó minimális gazdasági funkcióval (bolt és csárda). A terület esetében az alapvető infrastruktúrafejlesztés (úthálózat, közművek, stb.) jelenti a legfontosabb irányt, amely mellett a foglalkoztatási és társadalmi szempontból is a városi átlagnál rosszabb mutatókkal rendelkező lakónépesség felzárkóztatása is figyelmet érdemel.

V5: Öregszőlő városrész – a városrész infrastrukturális fejlesztése, a lakosság felzárkóztatása

A Nagylapos városrészhez hasonlóan, Öregszőlő is a városmagtól különálló terület, mintegy 500 fős, iskolai végzettség és foglalkoztatási szint szempontjából is erőteljesen hátrányosnak nevezhető lakossággal. Az alapvetően lakófunkcióval rendelkező külterületi településrészen van óvoda, idősek otthona, a közelmúltban átadott bölcsőde és két élelmiszerbolt is. Az utak jelentős része burkolatlan, a vonalas infrastruktúra hiányos. Ennek megfelelően e városrész esetében is a népesség társadalmi és gazdasági hátrányainak csökkentésére, valamint a terület infrastrukturális helyzetének fejlesztésére szükséges koncentrálni.

V6 Északi külterület – Turisztikai kínálat fejlesztése a természeti értékek megőrzésével

Az Északi külterület minimális lakónépességgel rendelkező városrész, amelynek jelentős részét környezeti és turisztikai szempontból is értékes területek alkotják. A táji- természeti értékek túlnyomó többsége található, jellemzőek a természetközeli területek, a nemzetközi és nemzeti védett természeti értékek, bár itt is jelen van a kultúrtáj szántóföldi művelés formájában. A területen, viszonylag kis részen, adott az öntözési lehetőség. A

területrész meghatározó elemei a Hármaskörös jobb parti holtág-rendszere, mely jelenleg hét levágott kanyarulatból áll. A településrész fejlesztése során törekedni kell a még hiányzó infrastrukturális elemek kiépítésére (Kocsorhegy), a terület turisztikai jellegű hasznosításának elősegítésére és az alapvetően agrárjellegű gazdasági tevékenységek támogatására.

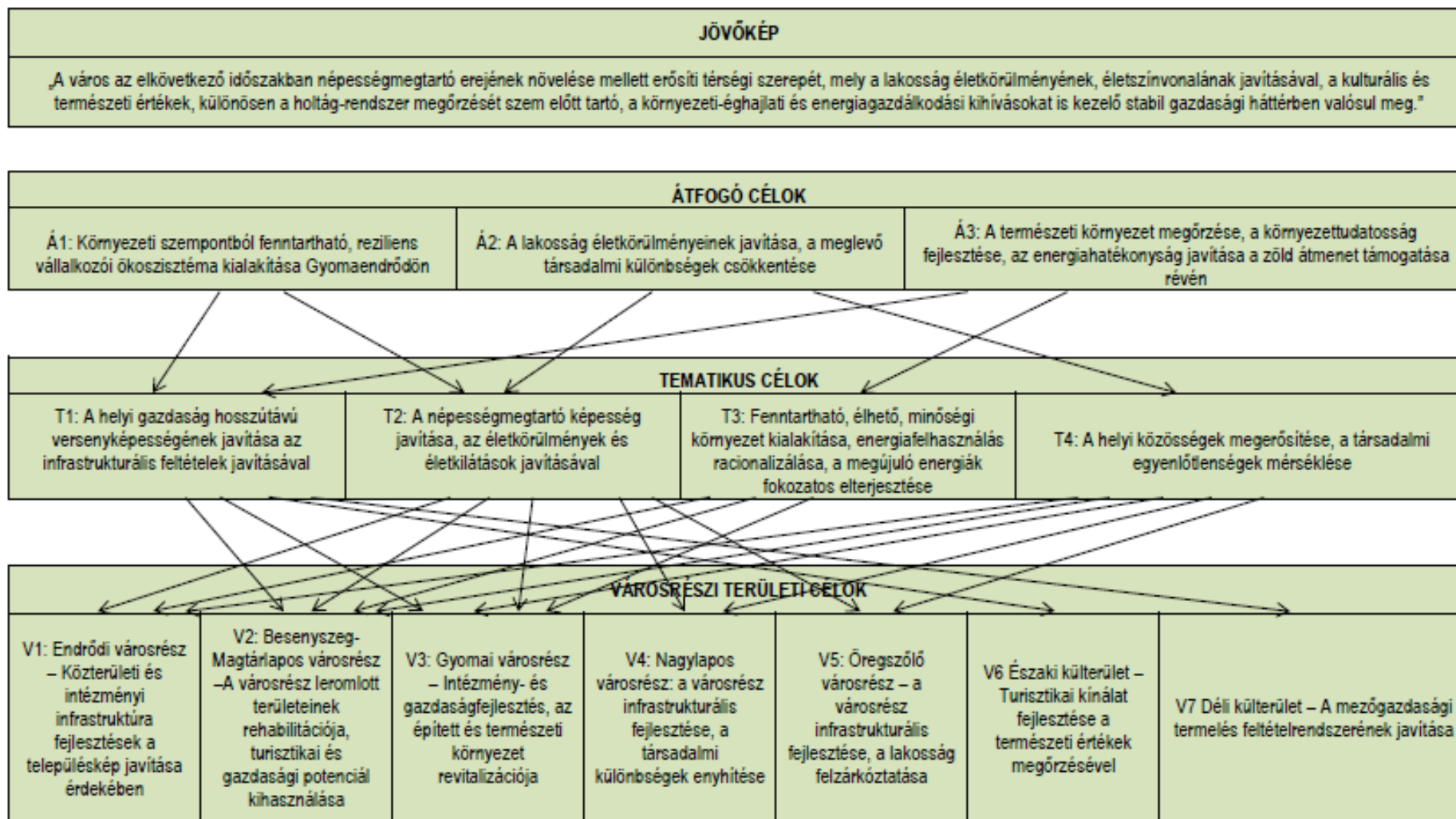
V7 Déli külterület – A mezőgazdasági termelés feltételrendszerének javítása

A településrész a város határának azon része, melynek mezőgazdasági területeit a szántóföldi művelés uralja. A védett természeti értékek száma az északi oldalhoz képest elhanyagolhatóan csekély. A mintegy kétszáz lakos többnyire tanyás ingatlanokban él, amelyeknek az elektromos energián kívül egyéb vezetékes ellátása nincs. A mai technikai adottságok mellett a mobil hálózatok jó lehetőséget kínálnak. A termőhelyi adottságok kiemelkedően jók, az öntözés lehetősége megépíthető, annak tanulmányterve elkészült.

A terület fejlesztése kapcsán egyértelmű irányként mutatkozik a helyi agrárgazdálkodás támogatása, valamint, ehhez szorosan kapcsolódva, az öntözési lehetőség kiépítése.

3.4 A jövőkép, az átfogó célok, illetve a tematikus és területi célok közötti összefüggések ábrázolása

Az alábbi ábra Gyomaendrőd stratégiai célrendszerének struktúráját átfogó módon mutatja be.

4. ábra: A célrendszer összefüggései

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

	V1: Endrődi városrész – Közterületi és intézményi infrastruktúra fejlesztések a településkép javítása érdekében	V2: Besenyszeg- Magtárlapos városrész –A városrész leromlott területeinek rehabilitációja, turisztikai és gazdasági potenciál kihasználása	V3: Gyomai városrész – Intézmény- és gazdaságfejlesztés, az épített és természeti környezet revitalizációja	V4: Nagylapos városrész: a városrész infrastrukturális fejlesztése, a társadalmi különbségek enyhítése	V5: Öregszőlő városrész – a városrész infrastrukturális fejlesztése, a lakosság felzárkóztatása	V6 Északi külterület – Turisztikai kínálat fejlesztése a természeti értékek megőrzésével	V7 Déli külterület – A mezőgazdasági termelés feltételrendszerének javítása
T1: A helyi gazdaság hosszútávú versenyképességének javítása az infrastrukturális feltételek javításával	3	5	5	3	3	5	5
T2: A népességmegtartó képeség javítása, az életkörülmények és életkilátások javításával	5	5	5	4	4	2	3
T3: Fenntartható, élhető, minőségi környezet kialakítása, energiafelhasználás racionalizálása, a megújuló energiák fokozatos elterjesztése	5	5	5	4	4	2	2
T4: A helyi közösségek megerősítése, a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése e	5	5	5	5	5	2	3

2. táblázat: A célrendszer kapcsolódása

A kapcsolódás erősségét 1-től 5-ig terjedő skálán mutatjuk be.

4 A megvalósítást szolgáló beavatkozások

Az ITS a város középtávú célrendszerének felvázolásán túl tartalmazza a lényeges fejlesztési jellegű beavatkozások (programok és projektek) indikatív listáját. A projekteket a Stratégia a kidolgozásakor rendelkezésre álló információk alapján, a Stratégia által igényelt mélységben, vázlatosan és lényegre törően mutatja be. Az ITS operatív jellege nem feltételezi a projektek teljes körű és részletekbe menő kifejtését.

A projektek előzetes, koncepcionális bemutatását indokolja továbbá az is, hogy várhatóan a TOP Plusz, és ehhez kapcsolódva Békés megye 2021-2027-es időszakra vonatkozó integrált területi programja is felülvizsgálatra, aktualizálásra kerül a közeljövőben, vagyis ezekkel összhangban az ITS tartalmát is pontosítani kell majd.

Az ITS megvalósítását szolgáló beavatkozások tekintetében az alábbi projekttypusokat azonosítottuk:

- **Akcióterületi projektek:** Olyan, egybefüggő vonallal körülhatárolt akcióterületen végbemenő fejlesztések, amelyek egymással szinergikus hatást fejtenek ki, az egyes projektelemek segítik más projektek megvalósulását, illetve hatásának kiteljesedését. A projektek az akcióterület számára megfogalmazott cél érdekében kerülnek megvalósításra, volumenük, így várható hatásuk is akkora, hogy érzékelhető változást idéznek elő a kijelölt akcióterületen.
- **Kulcsprojektek:** A kulcsprojektek azok a tervbe vett fejlesztések, melyek alapvető feltételét képezik valamely (akár több) középtávú városi cél elérésének, tehát, ha a projekt nem valósul meg, valamelyik cél nem vagy csak kismértékben érhető el. Gyakran a kulcsprojekt (ami jellemezően nagyobb összegű projekt) megvalósulása előfeltétele egyéb tervezett fejlesztések megvalósulásának, vagy azok hatásai érvényesülésének. "
- **Hálózatos projektek:** Olyan projektek, amelyek több, egymáshoz kapcsolódó, akár azonos jellegű projektelemből állnak, a város egészére vagy annak jelentős részére kiterjednek és a projektelemek egy együttműködő rendszer elemeit képezik.
- **Egyéb projektek:** A fenti kategóriákba nem tartozó fejlesztések, amelyek lehetnek pontszerű, egy vagy több városrész, illetve a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések, amelyek között beruházási jellegű és soft elemek egyaránt szerepelhetnek.

A következőkben a fenti logikát követve mutatjuk be azon fejlesztési elképzeléseket, amelyek az ITS középtávú célrendszerében megfogalmazott célok megvalósítását szolgálják.

4.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és lehatárolás indoklása

Az akcióterületek lehatárolása és a kapcsolódó fejlesztések meghatározása jelenleg hatályos, felülvizsgált ITS-ben rögzítettekkel összhangban, ugyanakkor a megvalósult és tervezett fejlesztések figyelembe vételével történt. A projektek akcióterületi besorolása kapcsán hangsúlyozandó, hogy többségük besorolható lenne a további kategóriái valamelyikébe (pl. hálózatos projekt, egyedi projekt), azonban

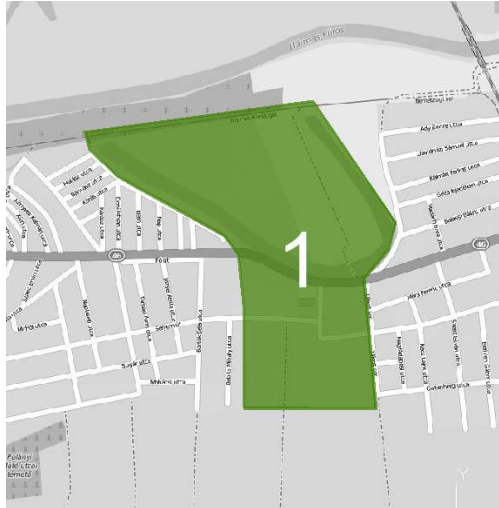
Az alábbi térkép Gyomaendrőd város hét akcióterületének elhelyezkedését mutatja be. A lehatárolt akcióterületek a következők:

1. Fűzfás-zug és a Városháza környezete
2. Endrődi városközpont
3. Gyomai városközpont
4. Ipari Park
5. „Cigányváros”
6. Nagylapos
7. Öregszőlő

5. ábra: Akcióterületek kijelölése (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020)

4.1.1 1. számú akcióterület lehatárolása: Fűzfás-zug és a Városháza környezete

6. ábra: 1. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020)

Az akcióterület a Fűzfás-zug területét és a 46-os út déli oldalán a Városháza környezetének részben beépítetlen, illetve alulhasznosított területeit foglalja magába. A Fűzfás-zug a tervezett turisztikai fejlesztések központi területe. Ugyanakkor a 46-os út déli oldalának hasznosítása nem választható el, mert a megközelítés, ellátás az út déli oldaláról oldható meg, illetve a Fűzfás-zugi fejlesztéseknek is van élénkítő hatása a Városháza környezetére. A déli oldalon az út menti területsáv szervesen kapcsolódik a holtágon belüli területi fejlesztésekhez. Az elmúlt években a területen történtek jelentős beépítések: a 46-os út mentén, a Lidl áruház és az Újkert sor közötti területen több gazdasági épület is létesült. A Fűzfás-zug jelenleg csak egy, a holtágot kettéválasztó – a közelmúltban felújított áteresszel ellátott – földfeltöltéssel közelíthető meg. A területen nincs közmű, gyakorlatilag beépítetlen. A hasznosítás mezőgazdasági jellegű (kert, szántó).

4.1.2 2. számú akcióterület lehatárolása: Endrődi városközpont

7. ábra: 2. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020)

Az akcióterület az endrődi városközpont területét fedi le. Ez elsősorban városrehabilitációs terület, amely az önálló Endrőd központja volt. Meghatározó eleme a katolikus templom. A főutak mentén zárt sorú beépítés található, zömmel földszintes kialakítással. Egy-egy emeletes épület is van közöttük. Vegyesen található meg ezekben a lakó és az intézményi vagy szolgáltató funkciók egyaránt.

4.1.3 3. számú akcióterület lehatárolása: Gyomai városközpont

8. ábra: 3. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020)

Az akcióterület a gyomai városközpont területét fedi le. Ez elsősorban városrehabilitációs terület. Ez volt az önálló Gyoma központja. Meghatározó elemei a református templom, a XX. század elején épült, zömmel egyemeletes oktatási intézmények, a szálloda, a Járási Hivatal épülete (volt városháza), valamint az utcasorba beépült katolikus templom. A főutak mentén zárt sorú jellegű beépítés található, zömmel földszintes kialakítással, de a ma szokásos épületmagasságokkal, ez inkább az egyemeletes beépítés hatását kelti. Egy-egy emeletes épület is van közöttük. Vegyesen találhatók meg ezekben a lakó és az intézményi vagy szolgáltató funkciók egyaránt. A Gyomai városközpont fejlesztése a megelőző támogatási időszakban megkezdődött.

4.1.4 4. számú akcióterület lehatárolása: Ipari Park

9. ábra: 4. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020)

Az Ipari Park területe a Budapest-Lőkösháza vasútvonal nyugati oldalán terül el. Jelenleg a 46-os út irányából van feltárva közúti kapcsolattal, így a területnek elsősorban az északi része épült be. Az Ipari Parktól délre is gazdasági felhasználású területek vannak. A két beépített terület között van a beépítetlen, szabad terület. Gazdaságfejlesztési akcióterület.

4.1.5 5. számú akcióterület lehatárolása: „Cigányváros”

10. ábra: 5. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020)

Az akcióterület gyakorlatilag a „Cigányváros” területét fedi le, magába foglalja a két szegregátum területét. Főleg lakóházakból áll. Sok az üres épület annak ellenére, hogy a terület összközműves. A szabad közterületeknek gyakorlatilag nincs funkciója, az északi részen levő egykori temető pedig teljesen elhanyagolt. A szociális városrehabilitáció akcióterülete. A Fűzfás-zugi holtágnak az akcióterület melletti szakasza a közelmúltban kiépített horgász versenypálya.

4.1.6 6. számú akcióterület lehatárolása: Nagylapos

11. ábra: 6. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020)

Az akcióterület Nagylapos teljes belterületét lefedi. Az itt található épületek csak lakófunkcióval rendelkeznek. Az épületállomány vegyes, vannak itt XX. század elején épült lakóházak és megtalálhatjuk a 60-as, 70-es évek sátrortetős épületeit is. A közművek közül vezetékes víz és elektromos hálózat van csak a területen. Infrastruktúra-fejlesztési, vagy – az aktuális népszámlálás eredményeitől függően – szociális városrehabilitációs akcióterület.

4.1.7 7. számú akcióterület lehatárolása: Öregszőlő

12. ábra: 7. számú akcióterület (forrás: Gyomaendrőd ITS 2014-2020)

Öregszőlő Endrőd egykori szőlőskertje. Ma külterületi lakóterületként definiálhatjuk, amely az egykori sortanyás beépítés jellegzetességeit mutatja. Az épületek földszintesek. A lakófunkciók mellett a főutakhoz szorosan kapcsolódva két élelmiszerüzlet, az egykori iskolaépületben pedig idősotthon található, emellett a közelmúltban óvoda és bölcsőde is létesült. Nincs vezetékes infrastruktúra – elektromos hálózat kivételével – az utak a két országos út kivételével burkolatlanok. Infrastruktúra-fejlesztési, vagy – az aktuális népszámlálás eredményeitől függően – szociális városrehabilitációs akcióterület.

4.2 Az egyes akcióterületeken megvalósítandó fejlesztések összefoglaló bemutatása

4.2.1 1. számú akcióterület: Fűzfás-zug és a Városháza környezete

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költség (millió Ft)
A1.1	Október 6 lakótelep zöldfelületi rekonstrukció és közterület-fejlesztés	45
A1.2	Út, szennyvíz, víz és villamoshálózat fejlesztése a holtágak mentén, I. ütem: Fűzfás	5.000

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

A1.3.	Hulladékszigetek fejlesztése a holtágak mentén, I. ütem	50
A1.4	Fűzfás-zug partján wellness szálloda kialakítása sportkomplexummal	10.000
A1.5	Wellness szálloda kialakítása sportkomplexummal - kapcsolódó közművesítés, utépítés, egyéb	1.000

3. táblázat: Fűzfás-zug és a Városháza környezete akcióterület tervezett fejlesztései

A terület 46-os úttól északra elhelyezkedő része – ahogyan ezt korábban is kiemeltük – elsősorban a turisztikai fejlesztések akcióterülete, de az úttól délre található vegyes felhasználású terület is különös figyelmet érdemel. A tervezett fejlesztések közül az 1.1 számú projekt célja az Október 6 lakótelep körüli zöldterületek fejlesztése, amely az ITS készítésekor benyújtott projektjavaslatként (TOP Plusz) ismert. A táblázatban szereplő további projektek egy nagyléptékű, komplex elképzelés részét képezik, melynek alapja magánbefektetői szándék megjelenése a releváns területen létesítendő wellness szálloda kapcsán.

4.2.2 2. számú akcióterület: Endrődi városközpont

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költség (millió Ft)
A2.1	Hősök tere zöldfelületi rekonstrukció és járdafelújítás, valamint Hősök tere templom előtti rész zöldfelületi rekonstrukció és járdafelújítás	90

4. táblázat: Endrődi városközpont akcióterület tervezett fejlesztései

A tervezett fejlesztést az endrődi városközpontban szándékozik megvalósítani az Önkormányzat, célja a településrész központjának és egyben zöldterületeinek fejlesztése, valamint a településrész élhetőségének, népességvonzó képességének növelése. A fejlesztés az ITS készítésekor benyújtott projektjavaslat (TOP Plusz).

4.2.3 3. számú akcióterület lehatárolása: Gyomai városközpont

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költség (millió Ft)
A3.1	Gyomaendrőd gyomai településrész zöld infrastruktúra fejlesztése	227,2
A3.2	A Százszorszép Óvoda fejlesztése	144
A3.3	A Kállai Ferenc Művelődési Központ energetikai fejlesztése	120

5. táblázat: Gyomai városközpont akcióterület tervezett fejlesztései

A Gyomai településközpont fejlesztése az elmúlt időszakban megkezdődött, a fenti, tervezett fejlesztések ezek szerves folytatását képezik. Cél a városközpont zöldterületeinek minőségi javítása, illetve az itt található humán

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

infrastruktúra megújítása. Mindhárom fejlesztés benyújtott pályázatként (TOP Plusz) ismert az ITS készítésekor, utóbbi kettő támogatási döntéssel is rendelkezik.

4.2.4 4. számú akcióterület lehatárolása: Ipari Park

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költség (millió Ft)
A4.1.	Gyomaendrődi Ipari Park fejlesztése útépítéssel	232,8
A4.2	Ipari Park infrastrukturális fejlesztése használható méretű területek kialakításával	1.200

6. táblázat: Ipari Park akcióterület tervezett fejlesztései

Az Ipari Park akcióterület kapcsán az Önkormányzat az elkövetkező időszakban újabb fejlesztéseket tervez. Kiemelt feladat, hogy megvalósuljon a terület kétirányú megközelítésének kiépítése, az új irány a Gyoma – Hunya önkormányzati út felől tenné elérhetővé a gazdasági területet. A másik tervezett fejlesztés megfelelő, optimális méretű területek kialakítását célozza a Parkon belül, elősegítve új vállalkozások betelepődését. A 4.1 számú projekt a TOP Plusz forrásaira benyújtott pályázat, a másik fejlesztés egyelőre projektötlet formájában él.

4.2.5 5. számú akcióterület lehatárolása: „Cigányváros”

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költség (millió Ft)
A5.1.	Szociális városrehabilitáció a Gyomaendrődi Cigányvárosban	152
A5.2	"Együtt veletek" Szociális városrehabilitáció a Gyomaendrődi Cigányvárosban (Szoft)	228,4

7. táblázat: „Cigányváros” akcióterület tervezett fejlesztései

A „Cigányváros” akcióterület a KSH 2011-es Népszámlálásának adatai alapján kijelölt szociális városrehabilitációs akcióterület. A tervezett fejlesztések egyike a terület infrastrukturális megújítását kívánja elősegíteni, részben a közterületek és egyéb infrastruktúra fejlesztésével, részben a hátrányos helyzetűek lakhatási problémáit hivatott enyhíteni szociális bérlakások kialakítása révén. A szoft projekt az akcióterületi lakosság társadalmi integrációját támogató programokat tartalmaz. Mindkét fejlesztés pályázata benyújtásra került a TOP Plusz forrásai kapcsán.

4.2.6 6. számú akcióterület lehatárolása: Nagylapos

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költség (millió Ft)
A6.1	Tóth Árpád és Mester utcák felújítása	A tervezett forrás a hálózatos projektek között szereplő „Belterületi közutak fejlesztése Gyomaendrődön” projekten belül jelenik meg.

8. táblázat: Nagylapos akcióterület tervezett fejlesztései

Nagylapos legfontosabb fejlesztési igényei között az úthálózat minőségi megújítása szerepel kiemelt helyen. A tervezett útfelújítások az akcióterület közúti kapcsolatát javítják a 46-os számú főút és egyben Gyomaendrőd, valamint Mezőtúr irányába.

4.2.7 7. számú akcióterület lehatárolása: Öregszőlő

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költség (millió Ft)
A7.1	Infrastruktúra fejlesztés Öregszőlő településrészén	50

9. táblázat: Öregszőlő akcióterület tervezett fejlesztései

Az Öregszőlő területén Kondoros irányába áthaladó 4642 számú út felújítása 2022-ben zajlott. A fejlesztés révén a településrész megközelíthetősége javult, azonban a belső utak továbbra is rossz állapotban vannak. A fenti projekt Öregszőlő területén belül célozza meg az úthálózat egyes részeinek megújítását. A fejlesztés egyelőre projektötletként került kijelölésre.

4.3 Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések

4.3.1 Kulcsprojektek

Gyomaendrőd felülvizsgált integrált településfejlesztési stratégiájában kulcsprojekt nem került beazonosításra.

4.3.2 Hálózatos projektek

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költség (millió Ft)
H.1.	Helyi szociális infrastruktúra fejlesztés Gyomaendrődön	150
H.2	Kulturális intézmények fejlesztése (Gyomaendrőd zöld	150

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

	infrastruktúra és kulturális infrastruktúra fejlesztése)	
H.3	Belterületi közutak fejlesztése Gyomaendrődön	400
H.4	Egészségügyi intézmények fejlesztése Gyomaendrődön	150
H.5	Napelem felhelyezés minden önkormányzati intézményre és létesítményre	300
H.6	Geotermikus fűtési rendszer kialakítása, lakótelep, gazdasági és közintézmények ellátására	2.500
H.7	Minimum 0,5 MW-os napelem park kialakítása	250
H.8	Holtágak vízutánpótlásának biztosítása, szivornya kotrás, modernizálás, bővítés	300
H.9	Állami belterületi közútszakaszok felújítása	10.000
H.10	Kerékpárút hálózat kiépítése, bővítése	3.000
H.11	Közvilágítási rendszer modernizálása	350
H.12	Közösségi program – humán fejlesztések	40
H.13	Humán intézményrendszer fejlesztése	1.000

10. táblázat: Hálózatos fejlesztések

A hálózatos projektek között megjelennek azok a helyi humán intézmény fejlesztések, amelyek nem köthetők egy-egy konkrét akciótérülethez. A szociális, egészségügyi és kulturális intézmények megújítása kötődik a korábbi időszakban megkezdett irányhoz, céljuk a minőségi szolgáltatások kialakítása mellett az épületek fenntartható üzemeltetésének biztosítása. Ezen felújítások, valamint a belterületi közutak fejlesztése (H.1, H.2, H.3, H.4) – amely a város számos területén javasol minőségi beavatkozásokat – előkészítettsége az ITS készítésekor már előrehaladott állapotban van, benyújtott projektjavaslattal rendelkeznek. A hálózatos projektek jelentős része koncentrálna a város energiafüggőségének csökkentésére, az energiaracionalizálás javítására, a helyi adottságok kihasználására ösztönözve. Az út és kerékpárút és egyéb vonalas infrastruktúra fejlesztések a térségi székhely város megközelíthetőségének javítása mellett az életminőség javulását és gazdasági fejlődést is szolgálnak. A helyi humán fejlesztések, illetve a humán intézményrendszer további (részben infrastrukturális, részben szoft) fejlesztései a városi közösségek megerősítéséhez járulnak hozzá.

4.3.3 Egyéb projektek

Sorszám	Projekt megnevezése, rövid leírása	Indikatív költség (millió Ft)
E.1.	Zöldfelületi rekonstrukció, játszótér felújítás, parkolók kialakítása a Gyomai városrészben (Gyomaendrőd zöld infrastruktúra és kulturális infrastruktúra fejlesztése)	58

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

E.2	Népliget rekonstrukciója (Gyomaendrőd endrődi településrész zöld infrastruktúra fejlesztése)	45,6
E.3	Turisztikai fejlesztés Gyomaendrődön	292
E.4	Kikötő kialakítása a gyomai híd mellett, a Hármaskörös folyón	150
E.5	Öntözésfejlesztés	15.000
E.6	Gyomaendrőd Liget Fürdő komplex fejlesztése	3.200
E.7	Szabadstrandok fejlesztése	50
E.8	Halászati program	1.000
E.9	GINOP Plusz vállalkozói fejlesztések	1.000
E.10	Mezőgazdasági vállalkozások fejlesztése	1.000

11. táblázat: Egyéb projektek, fejlesztések

Az egyéb, egyedi projektek között megtalálhatjuk azokat a pontszerű zöldterületi, közterületi fejlesztéseket, amelyek nem köthetők valamely akcióterülethez, mindamellett az adott településrészen az életminőség javítását szolgálják. Több tervezett fejlesztés a helyi gazdaság (beleértve a kis- és közepes vállalkozásokat, nagyüzemeket és az agrárvállalkozásokat is) erősítését, dinamizálását kívánja támogatni (GINOP Plusz várható felhívásai, a mezőgazdasági termelők hazai és EU-s támogatásai, stb.), beleértve a turisztikai jellegű beruházásokat is, amelyek a települési adottságokra építve jelennek meg (pl. fürdő, holtágak, folyó), kiegészítve az egyes akcióterületek esetében már jelzett fejlesztési irányokat. Előkészítettség szempontjából az E.1, E.2 és E.3 jelű projektek rendelkeznek benyújtott projektjavaslattal az ITS készítésekor.

4.4 A tervezett fejlesztések illeszkedése a stratégia céljaihoz

Az alábbi táblázat a megvalósítani tervezett projektek és a középtávú városi célok (tematikus célok) kapcsolódását mutatja be.

Középtávú városi célok (tematikus célok)	Akcióterületi projektek	Kulcsprojektek	Hálózatos projektek	Egyéb projektek
T1: A helyi gazdaság hosszútávú versenyképességének javítása az infrastrukturális feltételek javításával	A1.2, A1.3, A1.4, A1.5, A4.1, A4.2	Nem releváns	H.3, H.5, H.6, H.7, H.8, H.9, H.10, H.11	E.3, E.4, E.5, E.6, E.8, E.9, E.10
T2: A népességmegtartó képesség javítása, az	A1.1, A1.2, A1.5, A2.1, A3.1, A3.2, A3.3, A5.1, A5.2,	Nem releváns	H1, H.2, H.3, H.4, H.9, H.10, H.11, H.12, H.13	E1, E.2, E.7

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

életkörülmények és életkilátások javításával	A6.1, A6.2			
T3: Fenntartható, élhető, minőségi környezet kialakítása, energiafelhasználás racionalizálása, a megújuló energiák fokozatos elterjesztése	A1.1, A1.2, A1.3, A1.5, A2.1, A3.1, A3.2, A3.3	Nem releváns	H.1, H.2, H.3, H.4, H.5, H.6, H.7, H.8, H.9, H.10, H.11	E.1, E.2, E.7
T4: A helyi közösségek megerősítése, a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése	A5.1, A5.2	Nem releváns	H.12, H.13	

12. táblázat: A tervezett fejlesztések kapcsolódása a tematikus célokhoz

4.5 Az akcióterületi fejlesztések összehangolt, vázlatos pénzügyi terve

4.5.1 A tervezett fejlesztések forrásigénye és ütemezése

A felülvizsgált ITS-ben kitűzött célok megvalósítását szolgáló fejlesztések finanszírozására jelentős mértékben Európai Unió kohéziós forrásokból, vagyis ágazati és területi operatív programokon keresztül, hazai forrásból, valamint – adott esetben – a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv (RRF), keretében nyílik lehetőség. A 2021-2027-es Európai Unió fejlesztési ciklus releváns operatív programjai közül ki kell emelni a Terület és Településfejlesztési Operatív Program Plusz-t (TOP Plusz), amely mellett potenciális finanszírozóként azonosíthatók a GINOP Plusz, (Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz), a KEHOP Plusz (Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz) és a VP Plusz (Vidékfejlesztési Program Plusz), valamint a MAHOP Plusz (Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz) forrásai.

Jelen fejlesztési ciklus eleje egybe esett időben a koronavírus járvány kitörésével, majd a nemzetközi energiaválság kitörésével. A klímaválság és az energiahordozók drágulása, a pandémia hatásaként értelmezhető nemzetközi beszállítói problémák, vagy a rohamosan emelkedő építőipari árak csupán néhány a felmerülő kockázatok közül, melyekre megoldást kell találni. A fejlesztéspolitika szereplői egyszerre tehát több kihívással is szembesülnek, és a felmerülő problémákra új fejlesztési keretrendszerben kell a megfelelő választ megtalálni. Ennek megfelelően a 2021-2027-es időszakra rendelkezésre álló kohéziós források mellett az Európai Unió által kidolgozott Next Generation EU program (Európai Helyreállítási Eszköz) is a járvány kedvezőtlen hatásainak csökkentését, az EU megerősítését tűzte ki célul.

A 2021-2027 közötti EU-s támogatási időszakban Gyomaendrőd szempontjából is kiemelt figyelmet érdemel a TOP Plusz források új eljárás szerinti felhasználása, melyhez stratégiai keretet a megyék széles partnerség keretében összeállított integrált területi programja biztosít.

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

A Békés Megyei Területfejlesztési Programban részletezett partnerségi folyamat lezárását követően elfogadásra került Békés Megye Területfejlesztési Koncepciója egyeztetési munkaanyaga, majd ennek egyeztetett verziója, melyet követően a megyei területfejlesztési program 2021 áprilisában lett elfogadva a közgyűlés által. Békés Megye Integrált Területi Programjának célrendszere és beavatkozási logikája e két, társadalmi egyeztetésen átesett szakmai anyagra épül. A végleges Békés Megyei Területfejlesztési Koncepciót és Programot a megyei közgyűlés elnöke 60/2021 (V.17) számú határozatával fogadta el. Mindazonáltal jelezni szükséges, hogy a megyei programok fontos alapját képező EU-s operatív programok 2022 végén még nem véglegesek, így a megyei fejlesztési dokumentumok is módosulhatnak a közeljövőben.

Az alábbi táblázat a Gyomaendrőd város ITS-ében tervezett, 2021-2027 között megvalósítandó fejlesztések, projektek forrásigényét és a forrásfelhasználás, megvalósítás előzetes ütemezését tartalmazza.

Projekt	Összköltség (millió Ft)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
A1.1 Október 6 lakótelep zöldfelületi rekonstrukció és közterület-fejlesztés	45	5	40	0	0	0	0
A1.2 Út, szennyvíz, víz és villamoshálózat fejlesztése a holtágak mentén, I. ütem: Fűzfás	5.000	0	0	200	1.800	2.000	1.000
A1.3 Hulladékszigetek fejlesztése a holtágak mentén, I. ütem	50	0	50	0	0	0	0
A1.4 Fűzfás-zug partján wellness szálloda kialakítása sportkomplexummal	10.000	0	0	200	2.800	4.000	3.000
A1.5 Wellness szálloda kialakítása sportkomplexummal - kapcsolódó közművesítés, utépítés, egyéb	1.000	0	50	450	500	0	0
A2.1 Hősök tere zöldfelületi rekonstrukció és járdafelújítás, valamint Hősök tere templom előtti rész zöldfelületi rekonstrukció és járdafelújítás	90	0	50	40	0	0	0
A3.1 Gyomaendrőd gyomai településrész zöld infrastruktúra fejlesztése	227,2	0	77,2	150	0	0	0
A3.2 A Százsorszép Óvoda fejlesztése	144	44	100	0	0	0	0
A3.3 A Kállai Ferenc Művelődési Központ energetikai fejlesztése	120	30	90	0	0	0	0

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

A4.1 Gyomaendrődi Ipari Park fejlesztése útépítéssel	232,8	0	132,8	100	0	0	0
A4.2 Ipari Park infrastrukturális fejlesztése használható méretű területek kialakításával	1.200	0	0	50	350	450	350
A5.1 Szociális városrehabilitáció a Gyomaendrődi Cigányvárosban	152	0	52	100	0	0	0
A5.2 "Együtt veletek" Szociális városrehabilitáció a Gyomaendrődi Cigányvárosban (Szoft)	228,4	0	78,4	100	50	0	0
A6.1 Tóth Árpád és Mester utcák felújítása	„Belterületi közutak fejlesztése Gyomaendrődön” projekten belül	Nr	Nr	Nr	Nr	Nr	Nr
A7.1 Infrastruktúra fejlesztés Öregszőlő településrészen	50	0	0	50	0	0	0
H.1 Helyi szociális infrastruktúra fejlesztés Gyomaendrődön	150	0	50	70	30	0	0
H.2 Kulturális intézmények fejlesztése (Gyomaendrőd zöld infrastruktúra és kulturális infrastruktúra fejlesztése)	150	0	50	80	20	0	0
H.3 Belterületi közutak fejlesztése Gyomaendrődön	400	0	100	200	100	0	0

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

H.4 Egészségügyi intézmények fejlesztése Gyomaendrődön	150	0	50	80	20	0	0
H.5 Napelem felhelyezés minden önkormányzati intézményre és létesítményre	300	0	0	100	100	100	0
H.6 Geotermikus fűtési rendszer kialakítása, lakótelep, gazdasági és közintézmények ellátására	2.500	0	0	250	750	1.000	500
H.7 Minimum 0,5 MW-os napelem park kialakítása	250	0	0	50	200	0	0
H.8 Holtágak vízutánpótlásának biztosítása, szivornya kotrás, modernizálás, bővítés	300	0	0	100	100	100	0
H.9 Állami belterületi közútszakaszok felújítása	10.000	0	0	3.000	4.000	2.000	1.000
H.10 Kerékpárút hálózat kiépítése, bővítése	3.000	0	0	500	1.000	1.000	500
H.11 Közvilágítási rendszer modernizálása	350	0	50	150	150	0	0
H.12 Közösségi program – humán fejlesztések	40	0	5	10	10	10	5
H.13 Humán intézményrendszer fejlesztése	1.000	0	100	300	200	200	200

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

E.1 Zöldfelületi rekonstrukció, játszótér felújítás, parkolók kialakítása a Gyomai városrészben (Gyomaendrőd zöld infrastruktúra és kulturális infrastruktúra fejlesztése)	58	0	58	0	0	0	0
E.2 Népliget rekonstrukciója (Gyomaendrőd endrődi településrész zöld infrastruktúra fejlesztése)	45,6	0	45,6	0	0	0	0
E.3 Turisztikai fejlesztés Gyomaendrődön	292	0	242	50	0	0	0
E.4 Kikötő kialakítása a gyomai híd mellett, a Hármaskörös folyón	150	0	0	50	100	0	0
E.5 Öntözésfejlesztés	15.000	0	300	1.200	3.500	7.000	3.000
E.6 Gyomaendrődi Liget Fürdő komplex fejlesztése	3.200	0	200	1.000	1.500	500	0
E.7 Szabadstrandok fejlesztése	50	0	0	30	20	0	0
E.8 Halászati program	1.000	0	0	300	300	300	100
E.9 GINOP Plusz vállalkozói fejlesztések	1.000	0	200	200	200	200	200
E.10 Mezőgazdasági vállalkozások fejlesztése	1.000	0	200	200	200	200	200

13. táblázat: A tervezett fejlesztések és a kapcsolódó források ütemezés

4.5.2 Békés Megye Integrált Területi Programja és az ITS kapcsolata

Békés Megye Integrált Területi Programja (ITP) a megyei területfejlesztési program TOP Plusz Operatív Programhoz kapcsolódóan készített eleme. Az ITP tartalmának egyeztetése egyszerre valósult meg a tervezés koordinációért felelős minisztérium és a helyi térségi szereplők irányába, így a megye folyamatos egyeztetést hajtott végre mind az OP megvalósításáért felelős országos szervezettel, mind pedig a közvetlen térségi szereplőkkel (helyi önkormányzatok). Az ITP tervezésében a megyei önkormányzat elsődleges partnerei a települési önkormányzatok voltak, melyeket jellemzően a polgármester, vagy általa delegált szakértő képviselt.

Az ITP-t megalapozó helyi fejlesztési igények felmérése érdekében a települési önkormányzatok előzetesen megküldték a 2021-2027-es időszakban a TOP Plusz forrásainak terhére megvalósítani tervezett projekt javaslataik főbb adatait a megyei önkormányzat részére. Az igények összegzése és értékelése képezte a kiindulópontot az ITP elkészítéséhez.

A jelenleg elfogadott, ugyanakkor a TOP Plusz véglegesítése előtt még le nem zártak tekintendő megyei ITP forráskerete 94,8 milliárd forint a tervezési időszakot felölelő hét évre, melyből a TOP Plusz 1. prioritás 57,7 milliárd forinttal, a 2. prioritás 10,25 milliárd forinttal, míg a 3. prioritás 26,85 milliárd forinttal részesül¹.

A TOP Plusz prioritási és intézkedési struktúrája az alábbi táblázatban rögzítettek szerint került meghatározásra. A táblázat emellett szemlélteti (a korábban használt számozások alkalmazásával) a Gyomaendrőd város ITS-ében előzetesen tervezett, TOP Plusz szempontjából releváns projektek kapcsolódását a program prioritásaihoz és intézkedéseikhez.

TOP Plusz Prioritás	TOP Plusz Intézkedés	Projekt
1. prioritás: Versenyképes megye	1.1 Helyi gazdaságfejlesztés	A4.1, E.3
	1.2 Településfejlesztés, települési szolgáltatások	A1.1, A2.1, A3.1, A5.1, A6.1, H.2, H.3, E.1, E.2
	1.3 Fenntartható városfejlesztés	Nr
2. prioritás: Klímabarát megye	2.1 Klímabarát megye	A3.3
3. Prioritás: Gondoskodó megye	3.1 Megyei és térségi fejlesztések (ESZA+ elemei)	A5.2
	3.2 Fenntartható városfejlesztés (ESZA+ elemei)	Nr
	3.3 Helyi és térségi közszolgáltatások (ERFA)	A3.2, H.1, H.4,

14. táblázat: A tervezett fejlesztések és a TOP Plusz intézkedéseinek kapcsolódódása

¹ A TOP Plusz elfogadása előtt ezek az összegek irányadónak tekintendők, ám még módosulhatnak.

5 Anti-szegregációs program

5.1 A település szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek bemutatása

A szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása a 2011-es Népszámlálás adatai alapján történt meg, a kapcsolódó elemzések is ezeken az adatokon alapulnak.

Jelen fejezetben a területi szegregációs, valamint a város egész területére vonatkozó ágazati szegregációs mechanizmusok kerülnek elemzésre. Az értékelő rész a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium Területfejlesztésért és Építésügyért Felelős Szakállamtitkársága által kiadott Városfejlesztési kézikönyv (2. kiadás, Bp. 2009. január 28.) és a Belügyminisztérium Útmutató a kis- és középvárosok számára az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014 – 2020 elkészítéséhez (Munkaanyag, Bp. 2014. december 11.) útmutatása alapján készült. A 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 10. melléklete meghatározza a település szegregált és szegregációval veszélyeztetett területeinek lehatárolásához és térképi ábrázolásához szükséges adatokat. A területek lehatárolása a szegregációs mutató alapján történik, ez pedig a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül. A mutató úgy kerül kiszámításra, hogy a település területén belül olyan területileg egybefüggő tömbök kerülnek kiválasztásra, amelyekre együttesen jellemző, hogy a szegregációs mutató határértékének megfelelnek. A tömb népszámlálási célra létrehozott, általában közterületek és/vagy természetes és mesterséges tereptárgyak (pl. vasútvonal, vízfolyás partja stb.), valamint rácshálós térinformatikai megoldás eredményeképpen kialakított, településen belüli kisterületi egység. A szegregátumok és szegregációval veszélyeztetett területek a Központi Statisztikai Hivatal 2011. évi népszámlálási adatai alapján kerültek meghatározásra. Azon tömböket tekintjük veszélyeztetett területeknek, illetve szegregátumoknak, ahol a szegregációs mutató aránya meghaladja a 30, illetve a 35 százalékot. Meghatározásra került a kormányrendeletben továbbá az is, hogy a 200 főnél népesebb települések esetében szegregátumnak, illetve szegregációval veszélyeztetett területnek azok az egybefüggő területek tekintendők, melyek megfelelnek a fenti mutatók egyikének, és a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt.

5.1.1 Helyzetértékelés az alacsony státuszú lakosság területi koncentrációjáról a város egészének tekintetében

A 2011. évi népszámlálás adatai alapján a településen élő alacsony státuszú lakosság száma 922 fő. Eszerint a vizsgált évben a lakosságon belüli arányuk 6,73% volt.

Városrész	Lakónépesség száma (fő)	A lakónépesség aránya a város egészéhez viszonyítva (%)	Alacsony státuszú lakosok száma (fő)	Az alacsony státuszú lakosság aránya a város területén élő alacsony státuszú lakosság egészéhez viszonyítva (%)
Endrődi városrész	4 132	30,2	314	34,1

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

Besenyszeg-Magtárlapos	1 815	13,3	95	10,2
Gyomai városrész	6 611	48,3	343	37,1
Nagylapos	161	1,2	27	3
Öregszőlő (külföldi terület)	589	4,3	101	11
Külföldi terület-Észak (Kocsorhegy külföldi területtel)	165	1,2	22	2,4
Külföldi terület-Dél	207	1,5	20	2,2
Gyomaendrőd összesen	13 680	100	922	100

15. táblázat: Az alacsony státuszú lakosság elhelyezkedése városrészi bontásban (Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH.)

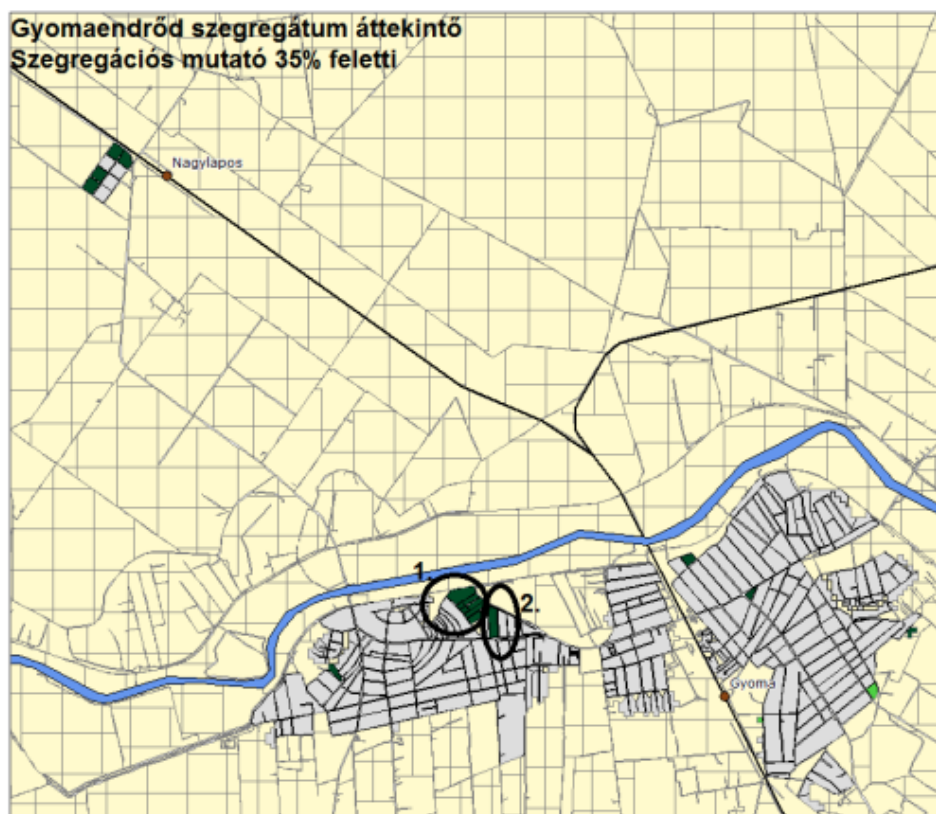
Az alacsony státuszú lakosság közel 82%-a a három belterületi városrészben élt 2011-ben, amely mellett az Öregszőlő külföldi területen élnek még jelentős számban. Öregszőlő városrész szegregációs mutatója nem haladja ugyan meg a 30%-ot, de a helyszíni bejárás alapján megállapítható volt, hogy erősen leromlott állapotú terület, amelyre a folyamatos beköltözés jellemző, elsősorban a KSH által is jelzett szegregátum területéről. A későbbi szegregátummá válás megakadályozása érdekében a területre beavatkozások tervezése javasolt.

Az Endrődi városrészen és Öregszőlő mellett a Nagylapos városrész (Gyomaendrődtől észak-keletre, különálló településrész) esetében is jelezni szükséges a terület fizikailag leromlott állapotát, illetve az itt élő lakosság relatív kedvezőtlen státuszát. Bár az itt élő hátrányos helyzetű lakosság népessége nem haladja meg az ötven főt, a későbbi szegregátummá válás megakadályozása érdekében a területre – az Öregszőlőhöz hasonlóan – beavatkozások tervezése javasolt. Utóbbi két terület esetében mindenképpen javasolt a 2022 évi Népszámlálás adatainak körültekintő elemzése.

Az alábbi – a KSH által készített – ábra az egész városra érvényes, a KSH által kiadott, 35%-os szegregációs mutató feletti területeket emeli ki. Ezek közül két terület létszáma éri el a módszertanban meghatározott 50 fős minimum értéket.

Mindkét terület a Gyomai városrészen belül, az ún. „Cigányváros” településrészben található. A terület keleti oldalról a Fűzfás-zugi holtág és egyben a szomszédos, Besenyszeg – Magtárlapos városrésszel határos, déli oldalról a (46-os számú) Fő út, északról a Körös folyó töltése határolja.

Az ábrán látható a várostól északra elhelyezkedő Nagylapos külső településrész (városrész) is, amelyek a KSH szintén jelölte a hátrányos helyzetű célcsoport jelenlétét.

13. ábra: Gyomaendrőd szegregátumokat bemutató térképe. 2011. évi népszámlálás (Forrás: KSH)

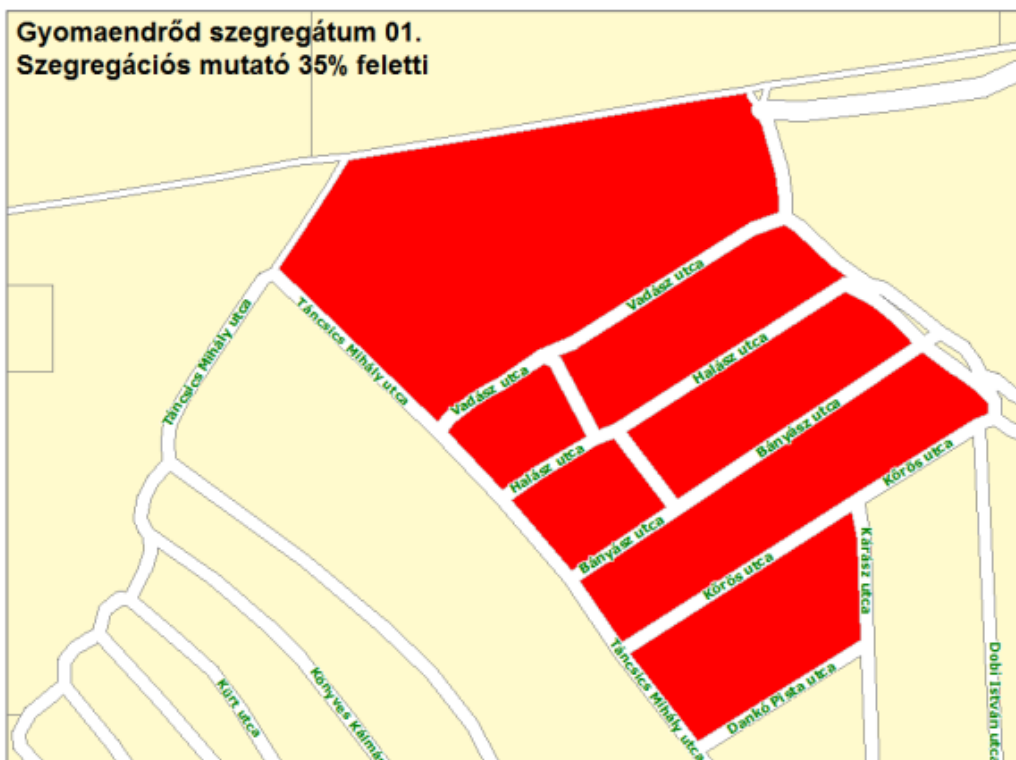
5.1.2 A szegregátumok helyzetértékelése

5.1.2.1 1. számú szegregátum

A KSH a Dankó Pista utca - Kárász utca - Kőrös utca - belterületi határ - Táncsics Mihály utca által határolt tömböt szegregátumnak minősítette. A területen él az endrődi roma lakosság legnagyobb része.

A településrész szegregációs mutatója: 49,1%. A területen élők száma 2011-ben 255 fő volt. A 0-14 évesek aránya, 23,9%. Ez több mint tíz százalékponttal magasabb a városi arálynál. A 60 év felettiek aránya (9%) viszont 18 százalékponttal alacsonyabb a város egészére vonatkozó arányszámnál. Az aktív korúak több mint 70%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel.

A háztartások közel felében egyetlen foglalkoztatott sincs. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a 15-59 év közötti korosztályban 72,5%. Felsőfokú végzettséggel senki nem rendelkezik.

14. ábra: Az 1. számú szegregátum térképe. 2011. évi népszámlálás (Forrás: KSH)

A területen található lakások száma 70, ebből 20 komfort nélküli vagy félkomfortos. A lakások 3%-a egyszobás, ami kedvezőbb mutató a városi átlagnál (7,2%). A félkomfortos lakások jellegüket tekintve elsősorban parasztházak. Az 1980-as évektől folyamatosak a bontások és az új építések. Ma már az épületek többsége a '80-as években – OTP kölcsönből - épült ház, illetve számos, az ezredforduló környékén, szociálpolitikai kedvezmény felhasználásával, felépített ház található a területen. A laksűrűség 3,6 fő/lakás, ami jelentősen magasabb a városi adatnál (2,1 fő/lakás).

A területen kizárólag lakóépület található. A közmű infrastruktúra rendelkezésre áll.

5.1.2.2 2. számú szegregátum

A KSH az 1. számú szegregátum mellett található, Fő út - Bem utca - Névtelen utca - Dobi István utca által határolt tömböt szintén szegregátumnak minősítette. A terület érintkezik az előző szegregációs területtel a Dobi István, Körös utca találkozásánál. A szegregációs mutató: 35,9%. A területen élők száma 60 fő. A 0-14 évesek aránya 16,7%. Ez három százalékponttal magasabb a városi aránynál. A 60 év felettiek aránya viszont közel 10 százalékponttal alacsonyabb a város egészére vonatkozó arányszámnál. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a 15-59 év közötti korosztályon belül 41%. Az aktív korúak 59%-a

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája STRATÉGIA

nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. A háztartások 47%-ában egyetlen foglalkoztatott sincs, ez mindössze három százalékponttal marad el a városi aránytól.

15. ábra: Az 2. számú szegregátum térképe. 2011. évi népszámlálás (Forrás: KSH)

A területen található lakások száma 25, ebből 4 komfort nélküli vagy félkomfortos. A házak többsége régi parasztház. A területen kizárólag lakóépület található. Az infrastruktúra kiépített. A laksűrűség 2,4 fő/lakás, ami enyhén magasabb a városi adatnál (2,1 fő/lakás).

A KSH által szegregátumnak nyilvánított két terület ma már egységesen Cigányvárosnak nevezzük. A területen található utcák: Tancsics Mihály u., Vadász u., Halász u., Bányász u., Körös u., Kárász u., Dankó Pista u., Dobi István u., Fő út páros oldal: 78-80. A két szegregátumban összesen 315 fő élt 2011-ben. Az Önkormányzat adatai szerint az itt élők száma 471. Tekintettel arra, hogy egymás mellett fekszenek, illetve a problémáik azonosak, a szükséges beavatkozások is egységesen kerülnek majd leírásra. 2010. január 1. óta sem bontás, sem új építés nem történt a területen. A lakóépületeken kívül a Roma Nemzetiségi Önkormányzat épülete (Fő út 80.), valamint egy élelmiszerbolt (Fő út 78.) található itt.

5.1.2.3 Az Önkormányzat adatai alapján szegregátumként vagy szegregációval veszélyeztetettként kezelendő területek

A 2011-es, önkormányzati adatok alapján négy további olyan terület került beazonosításra, amelyek, jellegüket tekintve, nagymértékben hasonlítottak a fentiekben szegregátumként beazonosított területekre. E területek szegregátumként való kezelését javasolt a 2022-es Népszámlálás adatai által ellenőrizni.

- **Nagylapos** a város belterületének számító, de a városközponttól mintegy 8 km-re található városrész. A Tóth Árpád utca, Csejti utca, Simai utca, Varjasi utca, Mester utca, Márton Gábor tér, Vasútsor utca közterületeket foglalja magában. A lakónépesség száma 161 fő volt 2011-ben, a 0-14 évesek aránya magasabb a városi aránynál. Az aktív korúak kétharmada nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel és a háztartások kétharmadában egyetlen foglalkoztatott sem volt 2011-ben. A területen található lakások száma 86, ebből 58 komfort nélküli vagy félkomfortos. E tekintetben a város legelmaradottabb területe. Az ivóvízhálózat kiépített, szennyvíz gerinc nincs. Közvilágítás van a területen. Egyes utcákban továbbra is hiányzik a pormentes út. A laksűrűség 1,9 fő/lakás, ami enyhén alacsonyabb a városi adatnál (2,1 fő/lakás).
- **Öregszőlő** a város legnépesebb külterülete, a városközponttól mintegy 6 km-re található városrész. A Kondorosi út, Határ út, Páskumi út, Kis utca, Diófa utca, Álmosdomb utca, Ugari út, Kör utca, Iskola utca, Polyákhalmi út, Bacsalaposi út, Szarvasi út, Szőlőskert utca területeket foglalja magában. A Cigányvárosból történő beköltözések következtében folyamatosan emelkedik a roma lakosság száma. A lakónépesség száma 589 fő volt 2011-ben. A városrészek közül itt a legmagasabb a 0-14 évesek aránya: 22,8%, amely mintegy 9 százalékponttal magasabb a városi aránynál. Az aktív korúak mintegy 62%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel és a háztartások kétharmadában egyetlen foglalkoztatott sincs. A területen található lakások száma 282, ebből 160 komfort nélküli vagy félkomfortos és 66 lakás mindössze egy szobás.
A lakóépületek mellett a területen található egy Integrált Községi és Szolgáltató Tér (Rózsahegyi Ház, Kondorosi út 1.), az Őszi Napsugár Idősek Otthona (Kondorosi út 1.), Tulipános Óvoda (Polyákhalmi út 1.), valamint két élelmiszer bolt (Kondorosi út, Szarvasi út). Az infrastruktúra viszonylag kiépítetlen, egyes utcákban nincs vezetékes víz, illetve hiányzik a szennyvízgerinc, vagy a pormentes út.
- **Kocsorhegy** a város külterületének számító, a városközponttól mintegy 5 km-re található városrész. A lakónépesség száma 50 fő volt 2011-ben. A 0-14 évesek aránya 12%, ami elmarad a városi aránytól. Az aktív korúak 54%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel és a háztartások felében egyetlen foglalkoztatott sincs. A területen található lakások száma 31, ebből 20 komfort nélküli vagy félkomfortos. A lakások 27%-a egyszobás. E tekintetben a város legelmaradottabb területe. A területen kizárólag lakóépületek és hétvégi házak vannak. Az ivóvízhálózat kiépített, de a területen nincs szennyvíz, közvilágítás és pormentes út. A laksűrűség 1,6 fő/lakás, ami alacsonyabb a városi adatnál (2,1 fő/lakás). 2010. január 1. óta három épület került bontásra, új építés ezen időszakban nem történt.
- **Bánomkert** a város gyomai részén lévő terület egy része belterület, egy része külterület. A város D-K-i részén, a városközponttól mintegy 5 km-re található. A Tanya VI. ker. 540., a Bánomkerti út, a Losonczi István utca, a Tokai Ferenc utca, a Toldi Miklós utca közterületeket foglalja magában. A lakónépesség száma 164 fő. A lakóépületek mellett a területen van egy KPM telephely (Bánomkerti út 1.). Az ivóvízhálózat kiépített, közvilágítás van a területen. Szennyvíz hálózat nem teljesen kiépített, egyes helyeken hiányzik a pormentes út.

5.2 Az elmúlt években tervezett, illetve megvalósított, a szegregátumokat érintő beavatkozások

Az elmúlt évek során a településen beazonosított 2 szegregátum kapcsán az Önkormányzatnak nem állt módjában átfogó szociális városrehabilitációs programot lebonyolítani.

A Térségi Szociális Gondozási Központ megvalósított egy TÁMOP-programot, mely képzésbe ágyazott foglalkoztatás keretében roma emberek foglalkoztatását tűzte ki célul szociális gondozó és ápoló szakmákban.

A Jelen és a Jövő Gyermekeiért Alapítvány, mint fenntartó, Mesecsere tanodája 2013 óta működik. Ellátandó célcsoportja - a TÁMOP 3.3.9.C-12-2012-0088 és az EFOP-3.3.1-16-2017-00070 kódjelű korábbi Tanodaprogramok folytatásaként - Gyomaendrőd város „Cigányváros” elnevezésű szegregátumában élő, illetve gyomaendrődi nevelőszülői hálózatban nevelkedő tanulók összessége.

A Holdudvar Tanoda is 2013 óta működik. Ellátandó célcsoportja - a TÁMOP 3.3.9.C-12-2012-0118 és a EFOP-3.3.1-16-2017-00068 kódjelű korábbi Tanodaprogramok folytatásaként - Gyomaendrőd város endrődi városrészének külterületi szegregátumaiban, egyben Gyomaendrőd város tanyagondnoki körzeteiben élő, (Öregszőlő, Nagylapos) tanodai szolgáltatást rendszeresen igénybe vevő tanulók összessége.

Az ÁROP támogatásában 2015-ben megvalósult a „Területi együttműködések az esélyegyenlőség és a felzárkózás elősegítése érdekében a Gyomaendrődi Járás területén” című projekt, amelynek célja tematikus együttműködések kialakítása volt térségi – járási – szinten. (Az ÁROP még a 2007-13-as támogatási időszakhoz kapcsolódó program volt, de a konkrét projekt már később realizálódott.)

5.3 Anti-szegregációs intézkedési terv

5.3.1 A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések

A célrendszer és a kapcsolódó fejlesztések meghatározásakor az ITS felülvizsgálat támaszkodik a 2014-2020 közötti időszakban készült ITS –re. Az itt felvázolt célok és fejlesztések felülvizsgálata szükségessé válik a 2022-es Népszámlálás specifikus adatainak elemzését követően.

5.3.1.1 Anti-szegregációs célok

Gyomaendrőd elemi érdeke és célja, hogy az egyenlő hozzáférés, az esélyegyenlőség és az integráció biztosításának elve az élet minden területén megvalósuljon a városban. Ehhez a lakhatási feltételek biztosítása mellett – széleskörű együttműködésen alapuló – többféle: szociális, képzési, foglalkoztatási, a szolgáltatásokhoz való hozzáférést javító intézkedések együttesével kívánunk hozzájárulni. Az alacsony státuszú lakosok integrációja előmozdításának elengedhetetlen feltétele az egyenlő hozzáférés biztosításán túl olyan szolgáltatások tervezése és megvalósítása, amelyek csökkentik munkaerő-piaci hátrányaikat, javítják foglalkoztatási esélyeiket, hozzájárulva ezzel az alacsony státusz megváltozásához.

Horizontális célok	Horizontális célok
1. Az esélyegyenlőség biztosítása a város minden fejlesztési beavatkozásánál, annak figyelembe vételével, hogy semmilyen fejlesztés nem járulhat hozzá a településen belüli, vagy kívüli szegregáció kialakulásához	

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

és erősödéséhez Az esélyegyenlőség, a szegregáció-mentesség biztosítása a településen	
2. Oktatási integráció biztosítása	Az iskolai sikeresség feltételeinek megteremtése A lemorzsolódás csökkentése
3. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	A rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők számának emelkedése Az elsődleges munkaerő-piacon megjelenők számának növekedése
4. A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	A szociális szolgáltatások színvonalának emelkedése Új szociális szolgáltatások biztosítása
5. Közösségi terek biztosítása	A szabadidő hasznos eltöltése feltételeinek biztosítása Az iskolán kívüli, iskolai sikerességet segítő, programok helyszíneinek biztosítása Minden korosztály részére biztosítani a közösségi tereket

16. táblázat: Az anti-szegregációs terv horizontális céljai és alcéljai

A szegregátumok megszüntetése nem lehetséges, ezért legfőbb célunk, hogy a rossz állagú ingatlanok felszámolásával, a mobilizációs lehetőségek megteremtésével a szegregációt oldjuk, a szegregátumokban élők számát csökkentjük, emellett pedig a területek rehabilitációjával élhetőbb lakókörnyezetet teremtsünk. Öregszőlő kivételével a területeken nem áll rendelkezésre közösségi tér, illetve azok erősen leromlott állagúak. A szolgáltatások elérése nehézkes, ezért egyes szolgáltatások helyben történő biztosítása szükséges. A foglalkoztatottság növelésével az alacsony státuszú lakosság számát csökkenteni kell, így a szegregátumok oldása is elősegíthető. A „Cigányváros” etnikailag is szegregált terület.

Terület specifikus célok	„Cigányváros”	Nagylapos	Öregszőlő	Kocsorhegy	Bánomkert
Mobilizációs program kidolgozása az alacsony státuszú lakosság koncentrációjának csökkentése érdekében	X	X	X	X	X
A lakókörnyezet rehabilitációja	X	X	X		
Élhetőbb környezet kialakítása: játszótér építése	X				
A szegregátumban élők számának csökkentése, a szegregáció oldása szociális bérlakásokkal	X	X	X		

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

A hiányzó infrastruktúrák kiépítése		X	X	X	X
-------------------------------------	--	---	---	---	---

17. táblázat: Az anti-szegregációs terv terület specifikus céljai és azok relevanciája az egyes területeken

5.3.1.2 Általános – horizontális anti-szegregációs intézkedések

A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése és ezen belül a területi vagy más típusú szegregáció feloldása, Gyomaendrőd számára a fenntartható városfejlődés kiemelt feladata. Ennek tudatában a város messzemenőig figyelembe veszi a jövőben megvalósuló fejlesztéseinél, hogy azok nem okozhatják sem horizontálisan, sem területileg a szegregáció kialakulását, vagy erősödését. Emellett az önkormányzat a Gyomaendrődi Roma Nemzetiségi Önkormányzattal közösen Anti-diszkriminációs jelzőrendszert működtet annak érdekében, hogy a településen az esélyegyenlőség és a szegregáció-mentesség a mindennapok részévé váljon.

Az anti-szegregációs beavatkozások egyes elemei megkülönböztethetők aszerint, hogy az adott beavatkozás „kemény” (alapvetően fizikai jellemzők szerint mérhető, pl. infrastrukturális) vagy „puha” (alapvetően humán tényezőkre irányuló) jellegű-e. Általában elmondható, hogy önmagában a kemény, illetve a puha beavatkozás ritkán vezet eredményre, hatásos és maradandó eredmény ezek optimális kombinációjával érhető el. Ennek megfelelően a város által alkalmazott intézkedések tartalmaznak kemény és puha elemeket egyaránt.

A szegregált területek lakói részére (is) új szolgáltatások bevezetését tervezi az Önkormányzat. Ezek részben szociális, részben köznevelési, részben közösségfejlesztő beavatkozásokat tartalmaznak. Ennek előfeltétele, hogy legyen a szolgáltatások biztosítására alkalmas épület. Öregszőlő területén 2012-től alapítványi fenntartásban működik a Rózsahegyi Ház integrált közösségi szolgáltató térként. Az épület alkalmas a szolgáltatások befogadására. Nagylapson az idősek klubjának helyet adó épület erősen felújításra szorul. Pályázati támogatás esetén a „Cigányváros” mellett található, a Roma Nemzetiségi Önkormányzatnak helyet adó, épület bontása és új építése szükséges. Az épület szolgáltatásait úgy szükséges kialakítani, hogy a többségi társadalom tagjai is igénybe vegyék azokat. A szolgáltatások ne erősítsék ilyen formában a szegregációt. A Fő utca 80. alatti épület elhelyezkedése miatt is alkalmas erre. Biztos Kezdet Gyerekházat kívánunk kialakítani a 0-3 éves korosztály és szülei részére. Emellett ifjúsági klubot, a szociális intézmény részére állandó irodát és szociális mosodát alakítanánk ki az új épületben. Az épület fenntartását és működtetését a Roma Nemzetiségi Önkormányzat látná el.

Kocsorhegy népessége alacsony – nem éri el a 100 főt –, ezért itt nem tervezünk közösségi teret létrehozni. A tanyagondnoki szolgálat megerősítésével kívánjuk az itt élők szolgáltatásokhoz való hozzáférését javítani. Bánomkert lakossága szintén alacsony, illetve részben a belterületen található, ezért itt sem szükséges a szolgáltatásoknak helyet adó épület kialakítása. A „Cigányvárosban” játszótér kialakítását tervezzük.

A városvezetés meggyőződése, hogy az esélyteremtés legfontosabb eszközét a megfelelő színvonalú és mindenki számára hozzáférhető oktatás jelenti. Ugyanakkor már az óvodába lépés előtt szükségesek olyan fejlesztések, melyek a korai fejlesztés és egyéb szociális szolgáltatások körébe tartoznak. Ennek érdekében Biztos Kezdet Gyerekházat alakítunk ki és a szolgáltatást működtetjük. A munkába bevonjuk a pedagógiai szakszolgálat munkatársait, a védőnőket, gyermekorvosokat.

Az óvodapedagógusok közül többen is részt vettek a Magyar Mozgáskotta Módszert bemutató továbbképzésen, ilyen eszközökkel néhány óvoda rendelkezik is. A módszer szükséges a napi tevékenységbe beilleszteni, a szükséges eszközállományt bővíteni.

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája STRATÉGIA

A devianciák kiszűrése, a megfelelő fejlődés és a sikeres felnőtté válás érdekében létre kell hozni egy szakmaközi hálózatot, amely a rendszeresen megtartott szakmai műhelyek keretében összehangoltabb, eredményesebb és hatékonyabb szolgáltatásokat tud biztosítani, a szükséges jelzőrendszer kialakításával. A hálózatban az alábbi szakterületek képviselői kerülnek meghívásra: közoktatási intézmények munkatársai, egészségügyi intézmények, szociális és családsegítő munkatársak, igazgatási és foglalkoztatási intézmények munkatársai.

A kialakításra kerülő „cigányvárosi” közösségi házban nyári napközi megvalósítását támogatjuk, nyári étkeztetéssel, a hátrányos helyzetű tanulók részére. Olyan foglalkozások lebonyolítását szorgalmazzuk, melyek biztosítják a gyermekek felzárkózási esélyeinek növelését és a szabadidő értelmes eltöltését.

A Jelen és a Jövő Gyermekeiért Alapítvány TÁMOP-forrásból tanodát működtetett a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók iskolai lemorzsolódásának csökkentése érdekében. A projekt 2015. júniusban zárult. A következő pályázati kiírás idejéig támogatni kívánjuk a munkájukat.

A hátrányos helyzetű gyermekek lemorzsolódásának megelőzése, az utcai devianciák, a fiatalkori bűnözővé válás elkerülése és a BTM nehézségekkel küzdő gyermekek problémáiban való segítségnyújtás biztosítása érdekében Kortárs-segítők képzését támogatjuk. A KLIK helyi tankerületével együttműködve segítjük az iskolai drogprevenció, a stressz prevenció és a családi életre nevelés témakörökből rendhagyó órák rendezését. A kortárscsoport fontos helyszín a serdülők számára, hogy elsajátítsák a személyiségfejlődésükhöz szükséges készségeket, a társas viselkedési formákat.

A megfelelő színvonalú szociális munka biztosítása érdekében rendkívül fontos a szociális területen dolgozók továbbképzése. Új gyakorlatok, lehetőségek megismerésére és újfajta tevékenységek bevezetésére van szükség. Emellett rendkívül fontos, hogy a segítő szakemberek számára támogatást nyújtsunk a segítő munka során jelentkező testi, szellemi, érzelmi kimerülés megelőzése érdekében, a családsegítő munka fejlesztésében. Problémát jelent, hogy alacsony a gyomaendrődi, a szociális szférához kapcsolódó képesítéssel rendelkezők száma. Ennek érdekében felnőttképzés keretében szociális asszisztens, gerontológiai gondozó, ifjúságsegítő, szociális ügyintéző képesítések megszerzését támogatjuk.

A városban még mindig – bár kevés számban – gondot okoz az aktív korú lakosság körében az általános iskolai végzettség hiánya. Támogatni kívánjuk a 7-8. osztály megszerzését körükben. Emellett lakatos, hegesztő, könnyűipari és nyomdász képesítések megszerzését támogatjuk felnőttképzés keretében. A közfoglalkoztatásban részt vevők részére könnyűgépezési tanfolyamot tervezünk. A 2014-ben indult Start Szociális Szövetkezet megerősítésére lesz szükség a foglalkoztatásban lévők számának emelése érdekében.

Az alábbi táblázat az anti-szegregációs terv tervezett, horizontális intézkedéseit mutatja be, megjelölve a felelős személyt, a megvalósítást segítő lehetséges pénzügyi forrást és a megvalósulás lehetséges időtartamát.

Figyelembe véve, hogy a tervezett időkeretek már meghaladtak, valamint, hogy a hivatkozott, forrást biztosító operatív programok már nem elérhetőek, a táblázatban jelzett tartalmi elemek újragondolása szükséges a közeljövőben várhatóan elérhetővé váló új programok (TOP Plusz, GINOP Plusz, EFOP Plusz, stb.) tükrében.

A táblázatban szereplő intézkedések közül a szociális városrehabilitációs program nem tudott 2014-2020 között megvalósulni, így az Önkormányzat a 2021-2027-es időszakban pályázatot nyújt be a TOP Plusz forrásaira hasonló célok mentén.

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

Horizontális cél	Megvalósítást célzó intézkedés	Felelős	Lehetséges pénzügyi forrás	Megvalósulás lehetséges időtávja
1. Esélyegyenlőség biztosítása	Anti-diszkriminációs jelzőrendszer működtetése	Jegyző, együttműködve a RNÖ elnökével	Nem releváns	2015-
2. Oktatási integráció biztosítása	Mozgáskotta módszer eszközgyűjteményének biztosítása, a módszer használata a napi tevékenységekben	Óvodavezetők	EFOP	2016-
	Nyári napközi nyári gyermekétkeztetéssel	Polgármester	TOP szociális városrehabilitáció, illetve EMMI	2017-
	A Jelen és a Jövő Gyermekéért Alapítvány támogatása a Tanoda-program folytatására	Polgármester	EFOP	2015-2016
	Kortárs-segítők képzése	szociális intézmény vezetője	EFOP	2016-
	7-8 osztály megszerzése, felnőttképzés	Polgármester	Saját forrás	2016-
	felnőttképzés (lakatos, hegesztő, nyomdász, könnyűgépkész) közfoglalkoztatás keretében	Polgármester	Saját forrás, közfoglalkoztatás keretében	2016-
	A Start Szociális Szövetkezet megerősítése	Polgármester	GINOP vagy EFOP	2017-
4. A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	Komplex szolgáltató ház építése és kialakítása „Cigányvárosban”	polgármester	TOP szociális városrehabilitáció	2017-
	szociális mosoda kialakítása	polgármester	TOP szociális városrehabilitáció	2017-
	A korai fejlesztés érdekében Biztos Kezdet Gyerekház működtetése	Polgármester	TOP szociális városrehabilitáció	2017-

Horizontális cél	Megvalósítást célzó intézkedés	Felelős	Lehetséges pénzügyi forrás	Megvalósulás lehetséges időtávja
	Tanyagondnoki szolgáltatás megerősítése	Polgármester	Saját forrás	2016-
	Szakmaközi hálózat működtetése, szakmai műhelyek szervezése a jelzőrendszer sikeresebb működése érdekében	Jegyző	Nem releváns	2015-
	Szociális szakemberek továbbképzése	szociális intézmény vezetője	Saját forrás	2016-
	felnőttképzés a szociális szférába tartozó szakmacsoportokban	szociális intézmény vezetője	Saját forrás	2016-
	A közösségi házban szociális ügyintéző folyamatos jelenléte	szociális intézmény vezetője	TOP szociális városrehabilitáció	2017-
	Nagylaposan a közösségi tér felújítása	Polgármester	Saját forrás	2018
5. Közösségi terek biztosítása	játszótér kialakítása „Cigányvárosban”	polgármester	TOP szociális városrehabilitáció	2017-

18. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett, horizontális intézkedései (2015)

Az alábbi táblázat a megújított anti-szegregációs terv előzetes, horizontális intézkedéseit mutatja be.

Cél	Megvalósítást célzó intézkedés	Lehetséges pénzügyi forrás
1. Esélyegyenlőség biztosítása	Anti-diszkriminációs rendszer működtetése	Saját/pályázati forrás
2. Oktatási integráció biztosítása	Óvodáskorú gyermekek felzárkóztatása Nyári táborok iskoláskorú gyermekeknek Tanoda programok folytatása Kortárs-segítők képzése	Saját/pályázati forrás
3. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	Hátrányos helyzetű lakosokat foglalkoztató vállalkozások adókedvezményben részesítése Képzési, felnőttképzési programok	Saját/pályázati forrás
4. A szociális szolgáltatásokhoz való	Szakmaközi hálózat működtetése, szakmai műhelyek szervezése a	Saját/pályázati forrás

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

hozzáférés javítása	jelzőrendszer sikerebb működése érdekében Szociális szakemberek képzése Új szolgáltatások bevezetése és működtetése Szociális segítő, ügyintéző	
5. Közösségi terek biztosítása	Közösségi terek kialakítása, működtetése	Saját/pályázati forrás

19. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett, horizontális intézkedései (2022)

5.3.1.3 Terület (szegregátum) specifikus anti-szegregációs intézkedések

Az anti-szegregációs akcióterület és a további négy jelzett terület közötti egyik legfőbb különbség a városszerkezeti adottságokból fakad. Kocsorhegy, Öregszőlő és Nagylapos is a településtől távol eső területek, míg „Cigányváros” Endrőd városrész Gyomához közeli részén található. Bánomkert részben a belterületen, részben külterületen fekszik. Mindegyik területen erősen leromlott az ingatlanállomány. Mindegyik terület esetében alapvetően rehabilitációs programok alkalmazására van szükség. A két, KSH által is kiemelt terület etnikailag is szegregált, magas a roma lakosság aránya. Ezen a területen az önkormányzat akcióterületi szintű szociális városrehabilitációs program lebonyolítását tervezi. A programnak egyszerre kell irányulnia a terület fizikai megújítására és a lakosság integrációjának elősegítésére, hátrányainak csökkentésére.

Figyelembe véve a jelenleg ismert adatokat és a rendelkezésre álló lehetőségeket, az Önkormányzat elsősorban a szegregátum területre kíván koncentrálni. Az alábbi táblázat azokat az intézkedési elemeket összesíti, amelyek a tervezett célok elérését kívánják elősegíteni a következő időszakban.

A tervezett intézkedések előzetes megfogalmazása még a releváns programok részletes ismerete előtt történt.

Szegregátum sorszama	Konkrét intézkedés/ beavatkozás	Érintett terület specifikus cél	Felelős partner	Lehetséges pénzügyi forrás	Megvalósulás lehetséges időtávja
1. és 2. számú szegregátum	Folyamatos szociális munka biztosítása Speciális fogadóórák (ügyvéd, családsegítő, stb.)	A célcsoport segítségét szolgáló támogató rendszer működtetése	Polgármester	Pályázati forrás	2023-2027
1. és 2. számú szegregátum	Közterületi infrastruktúra fejlesztése: utak, közterek, zöldterületek minőségi fejlesztése	A lakókörnyezet rehabilitációja	Polgármester	Pályázati forrás	2023-2025
1. és 2. számú szegregátum	Játszótér építése az akcióterületen Szociális mosoda kialakítása	Élhetőbb környezet kialakítása	Polgármester	Pályázati forrás	2023-2027
1. és 2. számú szegregátum	Lakófunkció erősítése, szociális bérlakások kialakítása	A szegregátumban élők számának csökkentése, a szegregáció oldása szociális bérlakásokkal	Polgármester	Pályázati forrás	2023-2027
1. és 2. számú szegregátum	Munkaerő-piaci beilleszkedést segítő programok	Edukációs programok lebonyolítása a célcsoport integrációja és foglalkoztatása érdekében	Polgármester	Pályázati forrás	2023-2027

20. táblázat: Terület specifikus anti-szegregációs intézkedések

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

5.3.1.4 Az anti-szegregációs beavatkozások ütemezése

Intézkedés	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Anti-diszkriminációs jelzőrendszer működtetése		x	x	x	x	x
Óvodáskorú gyermekek felzárkóztatása		x	x	x	x	x
Nyári táborok iskoláskorú gyermekeknek		x	x	x	x	x
Tanoda programok folytatása		x	x	x	x	x
Kortárs-segítők képzés		x	x	x		
Hátrányos helyzetű lakosokat foglalkoztató vállalkozások adókedvezményben részesítése		x	x	x	x	x
Képzési, felnőttképzési programok		x	x	x	x	x
Szakmaközi hálózat működtetése, szakmai műhelyek szervezése a jelzőrendszer sikeresebb működése érdekében		x	x	x	x	x
Szociális szakemberek képzése		x	x	x		
Új szolgáltatások bevezetése és működtetése		x	x	x		
Szociális segítő, ügyintéző		x	x	x	x	x
Közösségi tér kialakítása, működtetése		x	x			
Folyamatos szociális munka biztosítása		x	x	x	x	x
Speciális fogadóórák (ügyvéd, családsegítő, stb.)			x	x	x	x
Közterületi infrastruktúra fejlesztése: utak, közterek, zöldterületek minőségi fejlesztése		x	x			
Játszóter építése az akcióterületen		x	x	x		
Szociális mosoda kialakítása		x	x			
Lakófunkció erősítése, szociális bérlakások kialakítása		x	x	x	x	x
Munkaerő-piaci beilleszkedést segítő programok		x	x	x	x	x

21. táblázat: Anti-szegregációs beavatkozások ütemezése

A beavatkozások ütemezése előzetesnek tekintendő, figyelembe véve, hogy a fejlesztési források jelentős részének elérhetősége még időben bizonytalan.

5.3.2 A tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak kivédésére hozott intézkedések

A projektfejlesztés során általánosan tartózkodni kell attól, hogy bármilyen beavatkozás esélyegyenlőtlenséghez, diszkriminációhoz, szegregációhoz, vagy ezek konzerválódásához járuljon hozzá. A projektfejlesztés dokumentumainak, a település stratégiai dokumentumainak és a település helyi rendeleteinek elkészítésekor ugyanezen elvek kell, hogy érvényre jussanak.

A projektfejlesztés során elemi érdekünk a tervezett tevékenységek társadalmi elfogadottsága. Mind az előkészítés, mind a megvalósítás során biztosítjuk a társadalmi párbeszéd lehetséges formáit. A Gyomaendrődi Roma Nemzetiségi Önkormányzatot bevonjuk ezen folyamatokba.

Célirányos kampányt tervezünk minden fejlesztés, program, a település életét befolyásoló esemény, illetve a településen megjelenő szolgáltatás, esemény széles körű megismertetésére, a hátrányos helyzetű csoportok tájékoztatására.

A város tervezett fejlesztései nem járnak szegregációs hatással.

5.3.3 A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

A szegregációt okozó folyamatok hátterében különböző okok húzódnak meg, közülük a legfontosabb az alacsony iskolai végzettségből következő munkanélküliség, a kizárólagosan a legolcsóbb és egyben legrosszabb minőségű lakhatáshoz történő hozzáférés lehetősége, az eladósodás és ennek következtében a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés szűkülése.

A legtöbb önkormányzat gazdálkodása feszített, sokszor az alapvető fejlesztésekre sem jut forrás. A településen élő legszegényebb családok támogatását ennek ellenére fel kell vállalnia az önkormányzatnak annak érdekében, hogy helyzetük javuljon, körük ne bővüljön. A rossz szociális helyzetben lévő családokon leginkább az segít, ha tagjai munkához jutnak, ez az alapfeltétele a család jobb helyzetbe kerülésének. A lakhatási programok megvalósításánál elsődleges szempont megakadályozni, hogy a legszegényebbek egy tömbbe lakjanak, mivel ez gettósodási folyamatot indít el. Szegregálódási folyamatokat indíthat el, ha egy városrész leromlása elindul, az önkormányzat felelőssége, hogy ha ezt észleli, gyorsan reagáljon. Az önkormányzatban, ha valóban kialakul a tulajdonosi szemlélet, mindent el fog követni, hogy a leromló területek további pusztulását megállítsa. Ennek egyik eszköze lehet a hiányzó közszolgáltatások elérhetővé tétele, akár azok átszervezésével.

A fentebb jelzett problémák és lehetséges megoldások többnyire forrásigényesek, ezért az önkormányzatnak törekednie kell arra, hogy megtalálja azokat a külső, leginkább pályázati forrásokat, amelyek segítségével a település legrosszabb helyzetben lévő családjait tudja támogatni.

A szegregátumok létrejötté részben spontán folyamat eredménye. A jelenlegi városfejlesztési elképzelések szerint nem ismert olyan beavatkozás, amely a területeken az ingatlanok nagyszámú bontását követelné meg, ezzel esetlegesen hozzájárulva újabb szegregátumok létrejöttéhez. A fiatal családok lakhatáshoz jutásának elősegítése érdekében bérlakásokat javasolt kialakítani. A beövodázkor az óvodai feladatellátási helyek között a HH és HHH gyermekek egyenletes elosztását kell biztosítani. A településen más ágazatot érintő szegregációs mechanizmusok nem ismertek.

5.3.4 Az Anti-szegregációs Program megvalósításának nyomon követése – monitoring

Az önkormányzat Integrációs kerekasztalt hoz létre. A Kerekasztal tagjai közé meghívja a Gyomaendrődi Roma Nemzetiségi Önkormányzatot, a program megvalósításába bevont (szociális, köznevelési) intézmények vezetőit, illetve a releváns civil szervezeteket. A Kerekasztal látja el a Programban leírt tervezett intézkedések monitoringját is.

A Kerekasztal folyamatosan nyomon követi a projektek megvalósítását, gondoskodik az érintettek véleményének kikéréséről, alternatív javaslatok felvetéséről, a megvalósult intézkedésekkel kapcsolatos elégedettség méréséről. A feladatok teljesítéséről, a fejlesztések állásáról az egyes intézkedések felelősei félévente beszámolnak a képviselőtestületnek. A Kerekasztal monitoring munkája kiterjed az egyes intézkedések relevanciájának vizsgálatára is.

Gyomaendrőd Város Önkormányzata a fennhatósága alatt álló valamennyi terület egészére nézve kötelezettséget vállal az Anti-szegregációs Intézkedési Tervben foglaltak érvényesítésére. A fennhatósága, felügyelete alá tartozó szervek és intézmények tekintetében kötelezővé teszi, hogy döntéseik, tevékenységük során a kialakult területi és/vagy etnikai szegregációs folyamatok megfordítására kell, törekedjenek, azok a szegregációt semmilyen formában nem segíthetik elő.

6 A stratégia külső és belső összefüggései

6.1 Külső összefüggések

Az alábbiakban részletesen kitérünk a stratégiai célok illeszkedésének bemutatására, különös tekintettel a településrendezési eszközökhöz, az ágazati stratégiákhoz, az önkormányzat gazdasági programhoz és más területfejlesztési tervdokumentumokhoz való kapcsolódásra. A külső összefüggéseket alapvetően a célrendszer tematikus céljainak szintjén elemezzük.

Releváns dokumentum megnevezése	Kapcsolódó célkitűzés	Kapcsolódás rövid bemutatása
Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció	Az OFTK átfogó céljai a következők: „Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés”; „Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom”; „Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme”; „Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet”. A dokumentum releváns specifikus céljai: „Versenyképes, innovatív hálózati gazdaság”, „Életképes vidék, egészséges élelmiszer termelés és ellátás”; „Gyógyító Magyarország...”; „Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I”; „Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme”; „Többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat”; „Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése”; „Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás”.	Az ITS következő tematikus céljai egyértelmű kapcsolódást mutatnak az OFTK-val: „T1: A helyi gazdaság hosszútávú versenyképességének javítása az infrastrukturális feltételek javításával” (OFTK „Versenyképes, innovatív hálózati gazdaság”); „T2: A népességmegtartó képesség javítása, az életkörülmények és életkilátások javításával” (OFTK „Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése”); „T3: Fenntartható, élhető, minőségi környezet kialakítása, energiateljesítmény racionalizálása, a megújuló energiák fokozatos elterjesztése” (OFTK „Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme”);
Országos Területrendezési Terv	Az OTRT rögzíti a kiváló termőadottságú területeket, melyek nagy területen érintik Békés megyét is. Hasonló módon a dokumentum térképi ábrázolással jelöli a Békés megye területén is megtalálható országos jelentőségű tájképvédelmi területeket, valamint tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területeket. Békés megyében világörökségi és világörökség várományos területek is találhatóak. Az infrastruktúra fejlesztés kapcsán az OTRT kiemelten említi az M44 fejlesztését, valamint egyes megyén belüli alacsonyabb rendű utak megújítását.	Az ITS céljai közül egyértelműen relevánsnak tekinthető T2: A népességmegtartó képesség javítása, az életkörülmények és életkilátások javításával” célkitűzés, mely a közúti- és kerékpáros infrastruktúra fejlesztésére is koncentrálni, illetve a „T3: Fenntartható, élhető, minőségi környezet kialakítása, energiateljesítmény racionalizálása, a megújuló energiák fokozatos elterjesztése” cél, mely a környezeti

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

		értékek megővására fókuszál.
Nemzeti Reformprogram (2020)	AZ NRP több tématerületet nevesít, melyek relevánsnak tekinthetők. Ezek: Növekedésösztönző politikák, üzleti környezet szabályozás, foglalkoztatás, családpolitika, szegénység, oktatás, egészségügy, fenntartható gazdaság.	Egyértelmű kapcsolat mutatható ki az NRP céljai és a „T1: A helyi gazdaság hosszútávú versenyképességének javítása az infrastrukturális feltételek javításával” célkitűzés között, mely a vállalkozások működési feltételeinek javítására és a foglalkoztatás javítására helyezi a hangsúlyt.
Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030	Az NTS stratégiai pilléreket nevesít, melyek közül „A Kiszolgáló Turisztikai Fejlesztési Program: desztinációs logikán alapuló termék- és attrakciófejlesztés, alapinfrastruktúra-fejlesztés”; a „Stratégiai márkakommunikáció, célzott marketingkommunikációs kampányaktivitás és értékesítés”; és a „Elhivatott szakemberek, visszahívó vendégszeretet” pillérek tekinthetők relevánsnak.	Az ITS „T1: A helyi gazdaság hosszútávú versenyképességének javítása az infrastrukturális feltételek javításával” a város kiemelt gazdasági potenciáljaként tekint a turisztikai ágazatra.
Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030)	A Stratégia átfogó céljai: „1. Fennmaradás és tartamos fejlődés egy változó világban”; és a kapcsolódó specifikus célok: „Dekarbonizáció”; „Az éghajlati sérülékenység területi vizsgálatának térinformatikai megalapozása”; „Alkalmazkodás és felkészülés”; „Éghajlati partnerség biztosítása”;	Az ITS „T3: Fenntartható, élhető, minőségi környezet kialakítása, energiateljesítmény racionalizálása, a megújuló energiák fokozatos elterjesztése” célkitűzése egyértelműen reflektál a NÉS által felvetett problémák és célok többségére.
Békés Megye Klímastratégiája	A dokumentum által nevesített átfogó célok a következők: „A megye sérülékenységének csökkentése 2030-ig, klímakitűrésének mérséklése adaptációs intézkedések által”; „A megye klímaadaptációs felkészülésének növelése rendszeres kampányok, szemléletformálási intézkedések lefolytatásával, 2025-ig éves rendszerességgel”	Az ITS „T3: Fenntartható, élhető, minőségi környezet kialakítása, energiateljesítmény racionalizálása, a megújuló energiák fokozatos elterjesztése” célkitűzése egyértelműen reflektál a megyei klímastratégia által kiemelt célokra.
Gyomaendrőd Város Önkormányzatának gazdasági programja és fejlesztési terve 2019-2024	A program stratégiai céljai: - Értékalapú gazdaságfejlesztés - Térség specifikus brandek fejlesztése - Társadalmi-gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között - Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megővése, alkotó innovatív fenntartható tovább-fejlesztése	Egyértelmű kapcsolat mutatható ki a város gazdasági programjának stratégiai céljai és az ITS tematikus céljai között, tekintve, hogy a T1 cél a gazdaságfejlesztésre, a T2 cél a helyi infrastruktúra fejlesztésére és az életkörülmények javítására, a T3 a fenntartható és környezetbarát fejlesztésekre, míg a T4 a helyi közösségek fejlesztésére és a társadalmi kohézió erősítésére koncentrál.
Gyomaendrőd Város	A HEP célja többek között az esélyegyenlőség és az	A HEP céljaihoz az ITS „T4 A helyi

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

Önkormányzatának Helyi Esélyegyenlőségi Programja (2018)	egyenlő bánásmód biztosítása, a diszkrimináció- és szegregáció mentesség a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy és az oktatás terén.	közösségek megerősítése, a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése" célja kapcsolódik, mely a különböző társadalmi helyzetű csoportok közötti kohézió javítására és az egyenlő hozzáférés és esélyegyenlőség megteremtésére fókuszál többek között.
Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) (kidolgozás alatt)	Az operatív program elsődlegesen az Unió által meghatározott „A polgárokhoz közelebb álló Európa (PO5)” szakpolitikai célkitűzéshez kapcsolódik. A PO5 a kohéziós források lehető legrugalmasabb felhasználását teszi lehetővé, amelynek keretében valamennyi ERFA tématerület integráltan támogatható (1-4. EU szakpolitikai célok), és amelyet ESZA+ forrás egészíthet ki.	Az ITS négy tematikus célja egyaránt illeszkedik a PO5 szakpolitikai célhoz, amennyiben az élhető és biztonságos városi környezet megteremtéséhez járulnak hozzá.
Digitális Megújulás Operatív Program (DIMOP Plusz) (kidolgozás alatt)	Az operatív program az Unió által meghatározott „Intelligens Európa (PO1)” szakpolitikai célkitűzéshez kapcsolódik.	Az ITS T4 tematikus célja – egyebek mellett – a digitális szakadék megszüntetését, míg a T1 tematikus cél a vállalkozások digitális átállását támogatja.
Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz) (kidolgozás alatt)	Az operatív program a negyedik szakpolitikai célkitűzést (PO4 – szociálisabb Európa) támogatja, ám kiegészítő jelleggel hozzájárul az ötödik célkitűzéshez (PO5 – a polgáraihoz közelebb álló Európa) is.	Az ITS „T4: A helyi közösségek megerősítése, a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése” célja a különböző társadalmi helyzetű csoportok közötti kohézió javítására, az egyenlő hozzáférés megteremtésére fókuszál.
Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz) (kidolgozás alatt)	Az operatív program az Unió által meghatározott „Zöldebb, karbonszegény Európa” (PO2) és kiemelten a „Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság” (PO3) szakpolitikai célkitűzésekhez kapcsolódik.	Az ITS T2 célkitűzése mutat kapcsolódást, mely a vonalas, köztük a közúti- és kerékpáros infrastruktúra fejlesztésére is hangsúlyt helyez.
Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz) (kidolgozás alatt)	Az operatív program az alábbi, az Európai Unió által meghatározott szakpolitikai célkitűzéshez kapcsolódik: „PO1 Versenyképesebb és intelligensebb Európa”; „PO4 Szociálisabb és Befogadóbb Európa”; „PO5 A polgárokhoz közelebb álló Európa”.	A GINOP Plusz szal alapvetően az ITS „T1: A helyi gazdaság hosszútávú versenyképességének javítása az infrastrukturális feltételek javításával” célkitűzése mutat kapcsolódást, mely a vállalkozások működési feltételeinek javítására helyezi a hangsúlyt.

22. táblázat: A stratégiai célok külső összefüggései

6.2 Belső összefüggések

Jelen fejezet célja, hogy bemutassa, hogy a stratégiában meghatározott célok milyen mértékben segítik elő a helyzetfeltáró fejezetekben meghatározott problémák mérséklődését, illetve hogy a célok milyen mértékben építenek a különböző területi szinteken definiált adottságokra. A kapcsolódást 0-3-as skálán mutatjuk be.

6.2.1 A célok és a helyzetértékelésben bemutatott problémák kapcsolata

Városi szintű problémák	Városi szintű középtávú tematikus célok			
	T1: A helyi gazdaság hosszútávú versenyképességének javítása az infrastrukturális feltételek javításával	T2: A népességmegtartó képesség javítása, az életkörülmények és életkilátások javításával	T3: Fenntartható, élhető, minőségi környezet kialakítása, energiafelhasználás racionalizálása, a megújuló energiák fokozatos elterjesztése	T4: A helyi közösségek megerősítése, a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése e
Csökkenő népesség	2	3	3	2
A működő vállalkozások viszonylag alacsony száma	3	1	2	1
Turisztikai lehetőségek kihasználatlansága	3	3	2	1
Szegregálódó belső és elmaradott külső települési területek	1	3	2	3
Energetikailag korszerűtlen és költséghatékonyan nem működtethető középületek	1	1	3	0
Munkanélküliség	3	1	1	3
Településen belüli úthálózat minősége leromlott, helyenként hiányzó szilárd burkolat	2	3	2	0
Kétközpontú településszerkezet	2	3	3	1

23. táblázat: A stratégiai célok belső összefüggései

7 A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai

A 2021-2027-es új Európai Unió költségvetési időszak nem csupán egy következő fejlesztési periódust ölel fel. A ciklus eleje egybe esett időben a koronavírus járvány kitörésével, majd a nemzetközi energiaválság kitörésével. A klímaválság és az energiahordozók drágulása, a pandémia hatásaként értelmezhető nemzetközi beszállítói problémák, vagy a rohamosan emelkedő építőipari árak csupán néhány a felmerülő kockázatok közül, melyekre megoldást kell találni. A fejlesztéspolitika szereplői egyszerre tehát több kihívással is szembesülnek, és a felmerülő problémákra új fejlesztési keretrendszerben kell a megfelelő választ megtalálni. Ennek megfelelően a 2021-2027-es időszakra rendelkezésre álló kohéziós források mellett az Európai Unió által kidolgozott Next Generation EU program (Európai Helyreállítási Eszköz) is a járvány kedvezőtlen hatásainak csökkentését, az EU megerősítését tűzte ki célul. Az alábbiakban bemutatott kockázatelemzés ezekre az új lehetőségekre és kihívásokra is reflektál.

A kockázatok elemzését a fontosabb kockázati csoportok beazonosításával kezdjük, majd téma specifikus módon – immár a kockázat kezelési stratégia keretében – javaslatokat fogalmazunk meg az egyes kockázati elemek kezelésére. Az egyes kockázatok esetében vizsgáljuk, hogy milyen valószínűséggel és hatással bír a megvalósítás szakaszára. A különböző kockázati tényezőket tematikus csoportokba rendezve Gyomaendrőd integrált településfejlesztési stratégiájának megvalósítása kapcsán az alábbi kockázati faktorokat azonosíthatjuk be:

- jogi-intézményi kockázatok: a jelzett kockázatok tekintetében a stratégiai program megvalósításra kijelölt intézményi háttér megléte, a hatáskörök megfelelő szétosztása, továbbá a humán kapacitás minősége jelenthetnek kockázatot. Jogi-közbeszerzési kockázat a törvényi, jogszabályi környezet változásaihoz kötődhet, illetve az adott programok kapcsán a közbeszerzési eljárás elhúzódásához, mindezek figyelembe vétele kiemelt fontosságú feladat.
- pénzügyi-gazdasági: az elégtelen finanszírozásból, a bizonytalan makrogazdasági tényezők közül adódó kockázati elemek, az egyes támogatási konstrukciók specifikus jellemzői, a saját forrás előteremtésének kérdései, illetve az adott fejlesztési elem fenntartáshoz kapcsolódó kockázatok egyaránt említhetjük. A növekvő fenntartási költségek (emelkedő energiaárak), ugyancsak ronthatják az önkormányzat pénzügyi pozícióit, kedvezőtlen irányba befolyásolhatják a városi költségvetés egyenlegét.
- műszaki kockázatok: összetett problémahalmaz a tervezés, kivitelezés és fenntartás során felmerülő kockázatokat jelenti.
- társadalmi kockázatok: fontos tényező a stratégia megvalósíthatósága szempontjából a megfelelő együttműködő partnerek kiválasztása, a kapcsolatokat szabályozó szerződések pontos megfogalmazása, valamint a lakosság megfelelő bevonása a tervezési, programozási folyamatba. Jelentős kockázatot rejt a lakosság nem megfelelő szintű tájékoztatása az adott programok tervezéséről, illetve megvalósításáról, a szükséges kommunikáció elmaradása a társadalmi támogatottság meglétét veszélyeztetheti. Különösen igaz ez olyan új alapelvek esetében, mint például a digitális- és a zöld átállás. Kockázatot jelenthet továbbá a növekvő megélhetési költségek (rezszi, fogyasztási cikkek ára stb.) kapcsán felmerülő egzisztenciális válság, ami akár az elvándorlási hajlam növekedéséhez, akár a gyermekvállalási kedv csökkenéséhez vezethet.

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

Sorszám	Kockázat megnevezése	Valószínűség (1-5)	Hatás mértéke (1-5)	Kockázatkezelés módja
1.	A jogszabályi környezet kedvezőtlen irányba történő változása	3	4	Az jogszabályi változások folyamatos figyelemmel kísérése. Rugalmas, gyors reagálás a megváltozó jogszabályi környezethez.
2.	Közbeszerzési eljárásokból adódó kockázatok (időbeli elhúzódnások)	3	5	Az eljárásrend szigorú betartása minden érintett részéről. A közbeszerzési dokumentumok megfelelő szakmai előkészítettségének biztosítása.
3.	Hazai illetve Európai Unió fejlesztési források elmaradása	4	5	A forrás lehívás késedelmére való felkészülés (pénzügyi forgatókönyvek, cash-flow terv kidolgozása).
4.	A tervezett projektek megvalósítási költsége jóval meghaladja a tervezett mértéket	4	5	Részletes projekttervek, átgondolt műszaki tervek, költségvetések készítése. Tartalékkeret meghatározása.
5.	Nem megfelelő műszaki tervek vagy kivitelezés	3	4	A tervezők és kivitelezők kiválasztása során kiemelt figyelem fordítása a szakmai alkalmasság, megfelelő referenciák meglétére.
6.	Emelkedő fenntartási költségek	5	4	Legmodernebb, költséghatékony technológiák alkalmazása.
7.	Kommunikációs nehézségek fellépése a Stratégia megvalósításában résztvevő szereplők között	2	3	Pontosan meg kell határozni az adott részterületek feladatrendszerét, felelősségi rendszerét, a pontos és világos eljárás rendet.
8.	A projektek, illetve a Stratégia által kitűzött célok, indikátorok nem vagy csak részben teljesülnek	2	3	Folyamatos monitoring tevékenység kialakítása, tartalékprojektek kijelölése.
9.	Kedvezőtlen pénzügyi környezet (magas infláció stb.)	5	5	Pénzügyi tartalék képzése, felkészülés a projekt ütemterv átütemezésére.
10.	Társadalmi szempontok kockázata: lakossági ellenállás, negatív	3	4	Magas szintű partnerség biztosítása. Folyamatos kommunikáció a lakossággal, helyi

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

	közvélemény			fórumok szervezése.
11.	Újabb globális pandémia kitörése	4	5	Vészhelyzeti forgatókönyvek kidolgozása felkészülés a projekt ütemterv átütemezésére.
12.	Energiaválság elhúzódása, az elérhető energiaforrások kihasználatlansága	3	5	Fejlesztési lehetőségek kihasználásának maximalizálása a témakörben.

24. táblázat: A stratégiai megvalósíthatóságának kockázatai

A megvalósítás különböző szakaszaiban az egyes kockázatoknak más-más hatása lehet a kivitelezés folyamatára. Fontos megvizsgálni, hogy az egyes kockázatok esetleges bekövetkezése esetén, milyen valószínűséggel és milyen mértékben hathatnak a megvalósítás folyamatára.

Vannak olyan kockázati tényezők, melyeknek nagy a valószínűsége és vele együtt a hatása is jelentős. Ezek a kockázatok jelentik a legnagyobb kihívást, hiszen ezeket általában külső tényezők befolyásolják, melyeket általában nem lehet irányítani, csak felkészülni rá. Ilyen kockázati tényező Gyomaendrőd esetében a jogszabályi környezet változása, a fejlesztések szempontjából kedvezőtlennek mondható pénzügyi környezet, vagy éppen egy újabb pandémiás helyzet kialakulása. A globális gazdasági folyamatokhoz szervesen kapcsolódik a projektek fenntartási költségének további emelkedése, ami elsősorban az energiahordozók világpiaci árának emelkedésére vezethető vissza.

Viszonylag alacsony valószínűségű, ugyanakkor jelentős hatású kockázatként azonosíthatók be a nem megfelelő műszaki tervezés és kivitelezés, a társadalmi kockázatok valamint a közbeszerzési eljárásokból adódó problémák. Alacsony valószínűségű kockázatként kerültek azonosításra a kommunikációs nehézségek, valamint a kitűzött célok és a vállalt indikátor célértékek nem teljesülése is.

A pandémia és az energiaválság, mint aktuális és nehezen befolyásolható kockázatok jelentős valószínűséggel és komoly lehetséges hatással bírnak a város életében is, kihatva a gazdasági és társadalmi élet számos területére.

8 A megvalósítás eszközei és nyomon követése

8.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

A fejlesztési célok elérését egyértelműen befolyásolja a helyi önkormányzat fejlesztéseket támogató szabályozási gyakorlata. A megfelelő és támogató hozzáállás hiánya megakadályozhatja, megghiúsíthatja a fontosabb fejlesztéseket nem csak az állami és Uniós források lehívása, hanem a magántőke befektetési kapcsán is.

A tanulmány jelen fejezetében olyan, az önkormányzat által végzett, nem beruházási típusú tevékenységek kerülnek áttekintésre, amelyek támogatják az Integrált Településfejlesztési Stratégiában, valamint más, fejlesztési, stratégiai dokumentumokban megjelölt célok teljesülését.

A szabályozási környezet kiszámíthatóvá és megismerhetővé tétele

A Stratégia sikeres megvalósításához szükség van az önkormányzat potenciális jogalkotói és jogalkalmazói magatartására, valamint az átlátható adminisztratív és szabályozási környezet biztosítására és fenntartására. Az önkormányzatnak a szabályozásban is egyértelművé kell tenni azokat a célokat, melyek a település hosszú távú érdekeit szolgálják. A tervezett fejlesztési elképzelésekkel összhangban kell a településrendezési eszközöket, illetve a területek művelési ágait alakítani, szükség esetén azokat módosítani. Az önkormányzatnak a helyi gazdaság szabályozásában, illetve a gazdasági tevékenységekhez kötött adminisztratív és engedélyezési eljárások során tanúsított kiszámítható és átlátható magatartása csökkenti a gazdasági bizonytalanságot, továbbá a befektetések kockázatát. Néhány speciális szabályozási típusú eszköz, amellyel a konkrét fejlesztések során élhet a település:

- Az 1997. évi LXXVIII. az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvény 30/A. § első bekezdése értelmében „a települési önkormányzat egyes településfejlesztési célok megvalósítására településrendezési szerződést köthet az érintett telek tulajdonosával, illetve a telken beruházni szándékozóval”. A különböző városrehabilitációs célok elérése érdekében a város a jövőben ezzel a lehetőséggel is élhet.
- A tervalku az a városfejlesztési eszköz a helyi önkormányzat kezében, amellyel ösztönözheti a magántőke részvételét a közösségi célú fejlesztési programok megvalósításában ennek kereteit a szabályozási terv, illetve a helyi építési szabályzat soron következő módosításakor helyi rendeletekben megfelelő szigorúsággal rögzíteni kell.
- Gyomaendrőd város esetében a fejlesztési tevékenységek megvalósítása során mindeddig nem volt jellemző a tervalkunak az a formája, amely a fejlesztésekért cserébe az elfogadott szabályozási tervben foglaltaktól való eltérést igényelt volna. Az Önkormányzat határozott törekvése, hogy az eddigiekhez hasonlóan a jövőbeni fejlesztések is illeszkedjenek a szabályozási tervhez, ugyanakkor nem zárható ki, hogy egyedi, és nagyon indokolt esetben sor kerülhet olyan megállapodásra, mely a szabályozási terv egyes elemeit – nem alapelv szintű rendelkezéseit – érintheti.

További fejlesztési / stratégiai dokumentumok, tanulmányok kidolgozása

A fejlesztési célok megvalósulását az önkormányzat további, részletesebb ágazati tanulmányok, koncepciók, programok kidolgozásával segítheti, amelyek egyben feltételét is jelenthetik az adott tématerületen tervezett fejlesztések támogatási forrásainak lehívásához. Ezek közül megemlíthetők:

Fenntartható Energia és Klíma Akcióprogram (SECAP)

Az energia hatékonyság javítása, megújuló energiaforrások fokozottabb használata érdekében megkezdett tudatos lépéseinek folytatása és ITS-ben is rögzített célok hatékony megvalósítása érdekében az önkormányzatnak lehetősége van Fenntarthatósági Energia és Klíma Akcióprogram (SECAP) készítésére. A Fenntartható Energia és Klíma Akcióprogram célja egy olyan települési szintű energetikai stratégia kidolgozása, amely konkrét intézkedéseket tartalmaz a város fenntartható energia-ellátási rendszerére, az ellátás biztonság növelésére és versenyképességére vonatkozóan. Ennek érdekében törekszik az energiahatékonyság további fokozására, azaz energiafogyasztás csökkentésére az ésszerűség határain belül, a jelenlegi életminőség megtartása mellett, az így kapott fogyasztás kielégítésére minél nagyobb arányban megújuló energiaforrások felhasználását javasolva.

Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási Akcióterv (ZIFFA)

A Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási Akcióterv (ZIFFA) célja, hogy a települések Terület-és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) kapcsolódó kiírásaira beadott projektpályázatait támogassa. Elsősorban azzal, hogy egy települési szintű rendszerbe helyezi azokat, segítve a hatékonyság növelését, valamint a helyi önkormányzatok forrásteremtését és költségvetési megtakarításait. Teszi ezt úgy, hogy egyben elősegíti az EU zöld infrastruktúra stratégiájának települési szintű megvalósítását, fejleszti településeink integrált stratégiai tervezési készségeit. A támogatást adó Európai Unió a zöld város programban elsődlegesen a környezetminőség javítását szándékozik ösztönözni az egészségesebb, klímabarát környezet kialakítása céljából. E beavatkozások egyben a vonzerő és a zöld gazdaság fejlesztésének, a népességmegtartás fontos eszközei is.

A 2021-2027-es időszakban a Kohéziós Alapok mellett az úgynevezett Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) keretében is jelentős források állnak majd rendelkezésre, melyek kifejezetten a zöld és digitális átállást hivatottak elősegíteni. A ZIFFA szerepe ebben az esetben is meghatározó lehet.

Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv (ITVT)

A települési önkormányzatok feladata között szerepel a közigazgatási területükön a települést érintő vízgazdálkodási feladatok ellátása, mely tervezésből, irányításból és ellenőrzésből áll. Ennek a kiterjedt és szerteágazó munkának egy speciális eleme az ITVT, vagyis az Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv.

A települést érintő vízgazdálkodási kérdésekkel már eddig is foglalkozni kellett a településrendezési- és településfejlesztési terv készítése során. szolgálja Az Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv a XXI. század elvárásainak megfelelően, integrált szemlélettel közelíti meg a vízgazdálkodás kérdéskörét, egy dokumentumban gyűjtve össze és rendszerezve a település vízgazdálkodását érintő adatokat, elemzi azokat, és hosszú távon fenntartható válaszokat keres rá.

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája STRATÉGIA

Az Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv célja, hogy a felmerült vízgazdálkodási problémákra integrált, minden aspektust figyelembe vevő modern elemző eszközöket alkalmazó, de mégis gyakorlat-orientált megközelítésű tervezést biztosítson és ennek megfelelő megoldásokat kínáljon a települések számára.

Fentiekén túl önkormányzat törekszik a már elkészült települési szintű fejlesztési dokumentumok (pl. Helyi Esélyegyenlőségi Program) felülvizsgálatára és aktualizálására.

Településfejlesztési- és rendezési szerződések

Az 1997. évi LXXVIII. az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvény 30/A. § első bekezdése értelmében „a települési önkormányzat egyes településfejlesztési célok megvalósítására településrendezési szerződést köthet az érintett telek tulajdonosával, illetve a telken beruházni szándékozóval”. Az eltérő városrehabilitációs célok elérése érdekében a város a jövőben ezzel az alternatívával is élhet.

Befektetés ösztönzés

A városfejlesztési elképzelések megvalósításának támogatásához és a beruházók megnyeréséhez a városnak megfelelő befektetés ösztönző politikára, és a városmarketing erősítésére van szüksége. Célja a befektetők városba történő vonzása, megtelepedésük elősegítése, illetve információkkal történő ellátásuk. Ennek érdekében szélesíteni szükséges a vállalkozók, befektetők részére nyújtott szolgáltatási palettát, továbbá javítani a szolgáltatások minőségét. Ennek keretében:

- A befektetés ösztönzés részeként javasolt e tevékenység részletes, stratégiába foglalt kidolgozása az települési honlap ilyen irányú folyamatos karbantartása.
- Az infrastruktúra korszerűsítésén felül kiemelten fontos a település meglévő és a későbbiekben fejlesztésre kerülő, gazdaságilag hasznosítható területeinek megfelelő kihasználása.
- Aktív-proaktív befektetés-ösztönzési tevékenység folytatása
- A potenciális beruházók érdeklődésére számot tartó területek, ingatlanok felmérése és karbantartása. A cégek betelepüléséhez megfelelő üzleti infrastruktúra megteremtése.
- A helyi adótörvényben a város lehetőséget adhat a vállalkozói megtelepedést megfelelően ösztönző adókedvezmények kialakítására.
- KKV-k működésének támogatása.

Városmarketing

A kitűzött célok elérése érdekében mind a helyi lakosság és meglévő vállalkozások, mind pedig a potenciális befektetők irányába kiemelt fontossággal bír a városi kommunikáció erősítése. Célszerű a város marketing és kommunikációs stratégiájának megalkotása, illetve a célcsoportok tudatos megszólítása. A célcsoportok, igényeinek megismerése alapján olyan kínálat alakítható ki, amely a legjobban alkalmazkodik a célcsoportok igényeihez. Az egyes célcsoportok igényei között komoly konfliktusok is felléphetnek, melyek kezelésére szintén javaslatokat lehet adni: az eltérő érdekek megfelelő eszközökkel harmonizálhatóak.

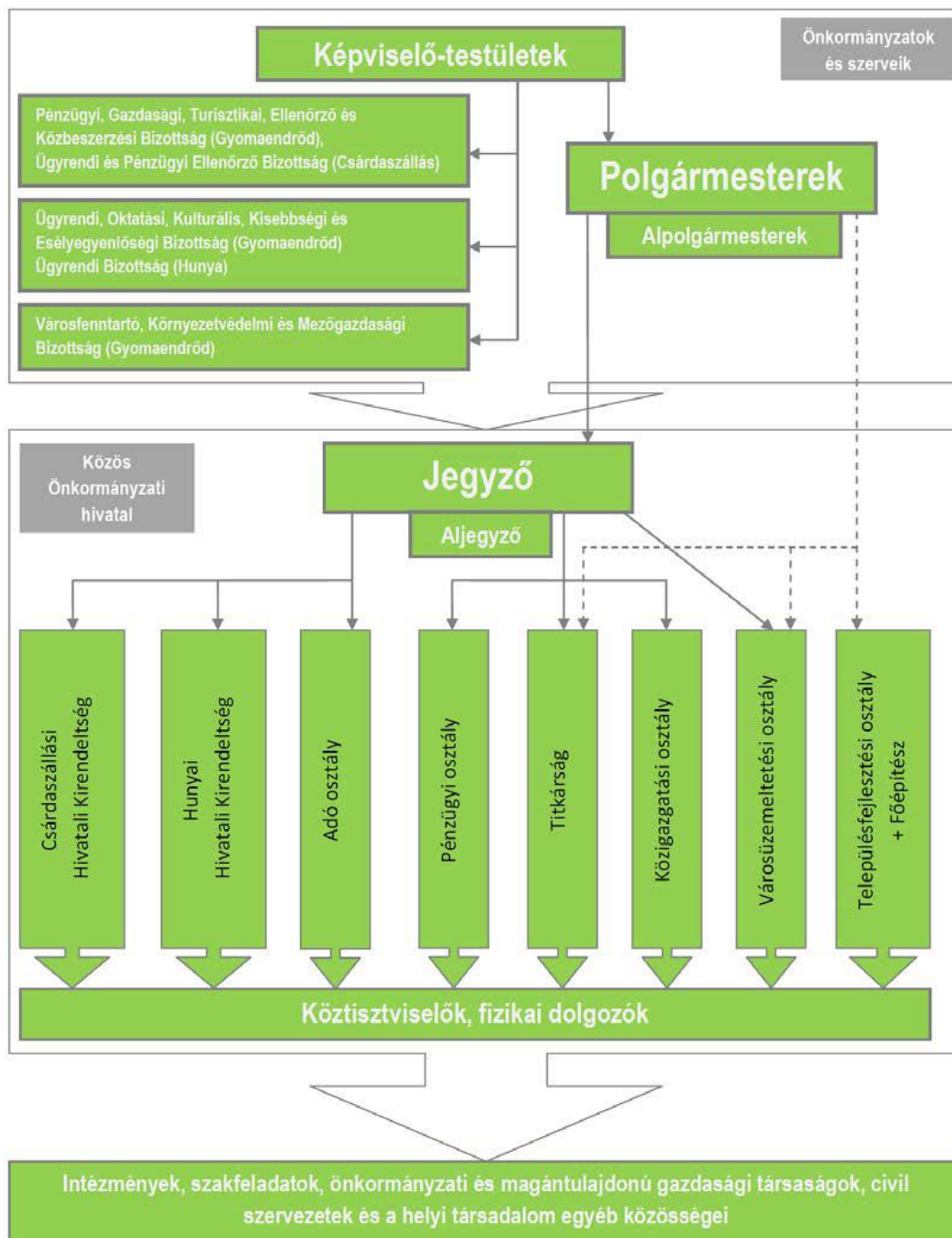
Tudatos ingatlan és kapacitásgazdálkodás

Az Önkormányzatnak felesleges, kihasználatlan, valamint a tevékenység-racionalizálás során felszabaduló ingatlanjaival gazdálkodnia kell. Ilyen lehet többek között egy funkcióváltás alatt álló, időlegesen használaton kívüli ingatlan, amelyben teret lehet engedni annak közösségi, vagy civil szervezetek által történő időleges hasznosítására. Ennek mintájára ésszerű a folyamatosan használaton kívüli, az önkormányzat tevékenysége

nézőpontjából funkcióval nem rendelkező ingatlanok hasznosítása. Ezzel az életkörülmények javításán felül támogatható a stratégia megvalósítását is segítő, önmagukban is fontos kulturális, vagy közösségi értékek létrejötte.

8.2 Az ITS megvalósításának szervezeti keretei

8.2.1 A városfejlesztés jelenlegi szervezeti rendszere

16. ábra: Gyomaendrődi Közös Önkormányzati Hivatal szervezeti felépítése

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája STRATÉGIA

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény szabályozásának megfelelően Gyomaendrőd városban a településfejlesztéssel és településrendezéssel kapcsolatos döntési jogkörrel az önkormányzat képviselő-testülete rendelkezik. Az önkormányzat feladata a város térbeli és gazdasági fejlődését is nagymértékben befolyásoló településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv módosításának kezdeményezése, jóváhagyása. Az önkormányzat képviselő-testülete az általa megalkotott rendeletek és határozatok révén dönt a fenti célok megvalósítása érdekében a rendelkezésre álló pénzeszközök nagyságáról, elosztásáról, az egyes pályázatokhoz szükséges önerő biztosításáról. A képviselő-testület döntéseinek előkészítésében fontos szerepet játszanak a képviselő-testület különböző bizottságai is.

A szervezeti kereten belül egyértelműen elkülönül a stratégia operatív munkájában résztvevőinek és a döntésért felelősöknek a köre. Azokban az esetekben, ahol az Önkormányzat a pályázó, a döntéseket közvetlenül a képviselő-testület hozza meg. Az operatív előkészítést a Településfejlesztési osztály végzi együttműködve a Városüzemeltetési és a Pénzügyi osztállyal. Amennyiben a pályázó önkormányzati intézmény, ott a döntés joga lehet közvetlenül a képviselő-testületé vagy az intézményi költségvetés jóváhagyásán keresztül gyakorolja a döntési jogát. Intézményi pályázó esetében az előbb említett osztályok segíthetik az operatív munkát, de a legtöbb ilyen esetben az adott intézmény munkatársai felelősek az operatív munkáért.

A Hivatal jelenleg azzal a maximális létszámmal működik, melyet az államháztartás lefinanszíroz. Ugyanakkor az ellátandó feladatok mennyisége gyakran már ma is meghaladják a közvetlen munkaidő kereteit, így gyakran szükséges a többletmunka. A Hivatal munkatársai zömében felsőfokú, az ágazati alkalmazási feltételeknek megfelelő szakirányú (műszaki, pénzügyi, jogi) végzettséggel és több éves tapasztalattal, szaktudással rendelkeznek. A rendelkezésre álló önkormányzati humán kapacitás nagysága azonban nem biztosítja az ITS-ben lévő fejlesztések sikeres megvalósítását. A meglévő önkormányzati kapacitást mindenképpen növelni kellene vagy új alkalmazottak felvételével vagy külső kapacitás, szolgáltatás igénybevételeivel, melynek viszont nincs meg az anyagi háttere.

Gyomaendrőd Város Önkormányzata Képviselő-testületének és szerveinek szervezeti felépítését és szervezeti kapcsolatát a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, valamint Gyomaendrőd Város Önkormányzata Képviselő-testületének a Képviselő-testület és Szervei Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 12/2013. (V. 10.) önkormányzati rendelete, a végrehajtására kiadott Gyomaendrődi Közös Önkormányzati Hivatal Szervezeti és Működési Szabályzata továbbá a hivatal, mint költségvetési szerv ügyrendje rendezi.

A Gyomaendrődi Közös Önkormányzati Hivatalt Gyomaendrőd Város Önkormányzata, Csárdaszállás Községi Önkormányzat és Hunya Község Önkormányzata alapította és tartja fenn.

8.2.2 Az ITS megvalósításának intézményi háttere

A 2014-2020-as időszak során – amennyiben a későbbiekben ezzel ellentétes előírások nem születnek – Gyomaendrőd alapvetően a 8.2.1 fejezetben leírtak szerint kívánja ellátni a stratégia megvalósításához kapcsolódó feladatokat.

A megoldandó feladatok:

- Az ITS szükség szerinti felülvizsgálata
- Akcióterületi terv készítése és felülvizsgálata
- Gazdaságfejlesztési elemek integrációja

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája STRATÉGIA

- A gazdasági partnerek koordinációja, civil és közigazgatási, államigazgatási partnerek koordinációja, lakosság bevonása
- Fizikai beruházásokat kiegészítő tartalmi fejlesztések megvalósítása (önállóan vagy partnerrel)
- Fenntartás koordinációja
- A fejlesztésekhez kapcsolódó beszerzések és közbeszerzések koordinációja
- További pályázati és egyéb (pl. befektetői) források felkutatása
- A megvételre kijelölt ingatlanok megvásárlása (üzleti tárgyalások lebonyolítása, szerződések előkészítése és megkötése)
- A terület előkészítési munkák irányítása (bontások, közműépítési munkák elvégztetése, ingatlanrendezéssel kapcsolatos feladatok ellátása az építési telkek kialakítása érdekében),
- A közterületek rendezési munkáinak irányítása (tervek elkészíttetése, kivitelezési munkák pályáztatása, megrendelése, a munkálatok folyamatos ellenőrzése, az elkészült munkák átvétele)
- Az Önkormányzat beruházásában megvalósuló egyes létesítmények (pl. közintézmények) esetében a beruházói feladatok ellátása (terveztetés, kivitelezési munkák pályáztatása, megrendelése, a munkálatok folyamatos ellenőrzése, az elkészült munkák átvétele)
- A magánvállalkozások építési tevékenységének koordinálása (javasolt funkciók, beépítési formák megvalósulásának elősegítése)
- Az akció mindenkor pénzügyi egyensúlyának biztosítása (a szükséges pénzforrások megszerzése, pályázatok és projektek elkészítése, esetleges bankhitelek felvétele)
- Adminisztratív, információs feladatok ellátása
- A fejlesztések nyomon követése, a vállalt indikátorok teljesítésének figyelemmel kísérése és biztosítása
- Az ütemezés megtervezése és az ennek megfelelő megvalósítás feltételeinek biztosítása
- A stratégia megvalósításához kialakítandó szervezeti keretek meghatározása során figyelemmel kell lenni a szükséges humánerőforrás kapacitás biztosítására. A megfelelő szakértelem mellett számolni kell az időszakonként jelentősen eltérő leterheltség lehetőségével.

8.3 A településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok

Gyomaendrőd városában a járási szint 2013-as bevezetése pozitív változást hozott. Nem véletlen, hogy a 2013. évet megelőző időszakban a város más-más kistérségeknek volt tagja, mert tulajdonképpen egyikben sem tudott vezető szerephez jutni. Ezen változtatott a járási rendszer, hiszen itt egyértelműen Gyomaendrődön vannak a járásközponti szerepkörök, még akkor is, ha részben hiányosan.

A járás településeivel napi szintű az együttműködés. A járás része Dévaványa városa, valamint Csárdaszállás, Hunya és Ecseghalva községek. A járási rendszer bevezetése előtt az alábbi, intézményesült együttműködések alakultak ki:

Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulása

Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulása a települési önkormányzatok kapcsolat- és együttműködési rendszerének biztosítása érdekében 2004-ben jött létre Szarvas központtal.

A Társulás a járási rendszer 2013. január 1. felállításával továbbra is működik. Tevékenysége alapvetően a szociális ellátás területére terjed ki.

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája STRATÉGIA

A Társulásban résztvevő települések mikro-térségekbe csoportosítva:

- Gyomaendrőd, Hunya, Csárdaszállás (központ: Gyomaendrőd)
- Kondoros, Kardos (központ: Kondoros)
- Csabacsúd, Örménykút, Nevelési- oktatási Intézményfenntartó Társulás (kp.:Csabacsúd)

Gyomaendrődi Regionális Hulladékkezelő Kft.

A gyomaendrődi Regionális Hulladékkezelő Kft. a térségi szilárd hulladékkezelő rendszer fejlesztésére irányuló projekt révén, tulajdonképpen annak keretében megépült hulladékkezelő mű üzemeltetésére jött létre, 2010-ben 9 önkormányzat alapításával. A résztvevő További önkormányzatok: Szarvas, Hunya, Csabacsúd, Csárdaszállás, Kardos, Kondoros, Örménykút, Kétsoprony. Az együttműködés az érintett települések közötti hulladékszállításra és hulladékkezelésre terjed ki.

8.4 Településközi együttműködések az ITS készítése és megvalósítása során

Gyomaendrőd a település térségi szerepköréhez igazodva a Stratégia készítése és megvalósítása során is fenn kívánja tartani - lehetőség szerint erősíteni és bővíteni - a környező településekkel már jelenleg is meglévő együttműködéseit. Továbbra is kiemelt fontosságúnak tartja a térségi hatással bíró projektek esetén a környező településekkel való projekt szintű együttműködéseket. Az ITS végrehajtása folyamán a tervezéssel megkezdett térségi egyeztetéseket különböző információs csatornákon (hirdetőtábla, hivatali honlap) keresztül a város továbbra is elvégzi. Ezek biztosítják, hogy a város stratégiai fejlesztési irányai és az ehhez kapcsolódó fejlesztések, beavatkozások összhangban legyenek a járás és a környező települések stratégiáival és tervezett projekteivel.

8.5 Monitoring rendszer kialakítása

8.5.1 Az output és eredmény indikátorok meghatározása

A stratégia tervezése számos olyan feltevéseken alapszik, amelyek a jelenlegi információk birtokában helyesnek és megalapozottnak tűnnek, s így okkal alapozhatjuk rájuk a stratégiai célokat és az azok elérése érdekében hozott intézkedéseket. Ugyanakkor részint a külső és a belső környezet (pl. gazdasági, szabályozási környezet) folytonos változásai miatt a célok teljesülése, az elvárt eredmények és hatások létrejötte nem tekinthető automatikusnak. A hatásmechanizmusokat számos olyan tényező befolyásolja, amit jelenleg nem vagy csak hiányosan ismerünk, illetve amelyek befolyásolhatósága a stratégia megvalósítását menedzselő szervezet számára erősen korlátozott.

Mindezekből adódóan a stratégia sikeres megvalósítása elképzelhetetlen egy olyan visszacsatolási mechanizmus nélkül, amely alapján a stratégia-alkotási folyamat minden pontján újból és újból beavathozhatunk, elvégezve a szükséges korrekciókat. E visszacsatolást a monitoring rendszer biztosítja. Alapja a megvalósításra vonatkozó folyamatos adatgyűjtés, információgyűjtés, ami alapján ellenőrizni tudjuk, hogy a kitűzött célok irányába haladnak-e a folyamatok, várható-e a tervezett hatások elérése. Ha ennek során kiderül, hogy a szándékoltól eltérően haladnak a folyamatok, s a célok várhatóan nem, vagy csak részben teljesülnek, akkor a monitoring rendszer feltárja az eltérés okait is, s ezzel lehetőséget teremt a döntéshozók számára, hogy beavatkozzanak a folyamatokba. Az eltérés jellegétől és mértékétől függ a szükséges korrekciós intézkedés, pl. módosítani szükséges a tevékenységek menetét, a stratégia végrehajtásának mikéntjét, a szervezeti kereteket, a feladatokhoz rendelt erőforrásokat. Ha a korrekció a

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája STRATÉGIA

meglévő tervek keretein belül nem végezhető el, akkor a tervek, de végső soron a stratégiai célok korrekciójára is sor kerülhet. E logikából következik, hogy a monitoring rendszer elsődlegesen a stratégiáért felelős menedzsment eszköze a megvalósítás kontrolljában, ami csak akkor tölti be funkcióját, ha azt folyamatosan működtetik.

A stratégia megvalósulásának nyomon követése, ezen belül a célok elérésének megbízható ellenőrzése csak akkor lehetséges, ha biztosított a célok mérhetősége. A 2007-2013-as, valamint a 2014-2020-as támogatási időszak egyik fontos tapasztalata, hogy a célok megvalósításának méréséhez szükséges adatok nem, vagy korlátozottan állnak a települések rendelkezésére, így a stratégia menedzselésének egyik fontos eszköze nem áll a települések rendelkezésére. Mivel a 2021-2027 közötti támogatási időszakban az eredményközpontúság elve miatt az indikátorok és azok célértékeinek szerepe megnő, ezért a stratégiában megfogalmazott valamennyi célhoz objektíven ellenőrizhető mutatókat, indikátorokat rendelünk. A monitoring rendszer hatékony működésének alapja a szakmailag megalapozott indikátorkészlet kialakítása. Az indikátorok meghatározása az alábbi alapelvek mentén történt:

- legyen specifikus, azaz konkrétan az adott célhoz kapcsolódjon
- legyen objektíven mérhető, egyértelmű
- legyen hozzáférhető (beszerzése / előállítása reális költségigényű)
- adjon releváns információt az előrehaladásról a stratégiai menedzsment számára
- egy célhoz több indikátor is kapcsolódhat, de a különböző célok indikátorai különbözőek
- az indikátoroknak az adott eredmény vagy output aktuális állapotára kell
- vonatkozni és alkalmasnak kell lennie az időbeli nyomon követésre

Az indikátorok definícióját az alábbi táblázat összegzi, amelyben egyben azok forrását (mérési módját és gyakoriságát) is meghatározásra kerül. Az indikátorok beszerzése (mérése, előállítása) az operatív menedzsment feladata. Az eredményorientáltság erősítése a 2021—2027 közötti EU-s támogatási időszak kohéziós politikájának egyik kiemelt célja, így az eredmények mérése az előző időszakénál hangsúlyosabban jelenik meg a politika végrehajtásának minden területén. Az alkalmazott indikátorok fajtái:

- Eredményindikátorok: Ezen indikátorokat a tematikus célok eredményeinek meghatározásához alkalmaztuk, meghatározásuk során az operatív programok eredményindikátorait vettük alapul.
- Kimeneti (output) indikátorok: Az egyes operatív programokban prioritástengelyenként kerültek meghatározásra az output jellegű mutatók. A tervezés során ezeket beépítettük a monitoring mutatók közé.

Az indikátorok a középtávú célok elérését mérik, így eredmény jellegűek. Célértékük meghatározása a várhatóan bevonható források nagyságrendi becslése alapján történt meg, melyet a következő táblázatok mutatnak. Ezzel kapcsolatban fontos kiemelni, hogy a stratégia megvalósításához rendelkezésre álló forrás mennyisége, valamint pl. a támogatásokból elérhető források tematikus (ágazati) összetétele sem ismert, ezért az indikátorok célértékei elsősorban a település törekvéseit szeretnék kifejezni, valamint az ITS végrehajtásának értékelését hivatottak segíteni, nem pedig „vállalásként” értelmezendő értékek. Fontos kihangsúlyozni azt is, hogy a jelenleg rendelkezésre álló anyagok és ismeretek alapján meglehetősen nehézkes az indikátorokhoz tartozó bázisértékek meghatározása és az alapján a célértékek pontosítása. Ezek pótlása, kiegészítése feltétlenül szükséges a későbbiek során az ITS monitorozása, első éves felülvizsgálata során, hiszen a monitoring és értékelési rendszer, így a bázis és célértékek végleges meghatározása akkor lehetséges, ha a stratégiában megfogalmazott projektek műszaki és tartalmi előkészítettsége eljut abba a fázisban, hogy a hozzájuk kapcsolódó eredmények, hatások és outputok azonosíthatóak és számszerűsíthetőek legyenek.

Tematikus cél	Javaolt eredmény indikátor	Mértékegység	Indikátor forrása (mérés módja)	Mérés gyakorisága
T1: A helyi gazdaság hosszútávú versenyképességének javítása az infrastrukturális feltételek javításával	A KMR és a kevésbé fejlett régiók közsféra adatai nélkül számított foglalkoztatási rátáinak (20-64 évesek) különbsége	%	ÁFSZ statisztika, Munkaügyi Központ statisztika	Évente
T2: A népességmegtartó képesség javítása, az életkörülmények és életkilátások javításával	A fejlesztett közszolgáltatásokkal, közterületi fejlesztésekkel érintett lakosság	fő	Önkormányzati adatszolgáltatás	Évente
T3: Fenntartható, élhető, minőségi környezet kialakítása, energiafelhasználás racionalizálása, a megújuló energiák fokozatos elterjesztése	Becsült üvegházhatású gázkibocsátások	CO2t/év	Önkormányzati adatszolgáltatás	Évente
T4: A helyi közösségek megerősítése, a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése e	Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma	fő	Önkormányzati adatszolgáltatás	Évente

25. táblázat: Tematikus célok eredményindikátorai

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

Projektek megnevezése	Javasolt output indikátor	Előzetes tervérték	Indikátor mértékegysége	Mérés gyakorisága
Akcióterületi projektek				
A1.1 Október 6 lakótelep zöldfelületi rekonstrukció és közterület-fejlesztés	Rehabilitált zöldterületek, vizes élőhelyek területek nagysága	Nem releváns	km2	Évente
A1.2 Út, szennyvíz, víz és villamoshálózat fejlesztése a holtágak mentén, I. ütem: Fűzfás	Létrehozott új infrastruktúra területe	Nem releváns	m2	Évente
A1.3 Hulladékszigetek fejlesztése a holtágak mentén, I. ütem	Létrehozott új infrastruktúra területe	Nem releváns	m2	Évente
A1.4 Fűzfás-zug partján wellness szálloda kialakítása sportkomplexummal	Létrehozott új infrastruktúra területe	Nem releváns	m2	Évente
A1.5 Wellness szálloda kialakítása sportkomplexummal - kapcsolódó közművesítés, utépítés, egyéb	Létrehozott új infrastruktúra területe	Nem releváns	m2	Évente
A2.1 Hősök tere zöldfelületi rekonstrukció és járdafelújítás, valamint Hősök tere templom előtti rész zöldfelületi rekonstrukció és járdafelújítás	Rehabilitált zöldterületek, vizes élőhelyek területek nagysága	Nem releváns	km2	Évente
A3.1 Gyomaendrőd gyomai településrész zöld infrastruktúra fejlesztése	Rehabilitált zöldterületek, vizes élőhelyek területek nagysága	Nem releváns	km2	Évente
A3.2 A Százszorszép Óvoda fejlesztése	Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények	Nem releváns	db	Évente

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

	osztálytermi kapacitása			
A3.3 A Kállai Ferenc Művelődési Központ energetikai fejlesztése	Jobb energiahatékonyságú középületek	Nem releváns	m2	Évente
A4.1 Gyomaendrődi Ipari Park fejlesztése útépítéssel	Átépített vagy korszerűsített közutak hossza – nem TEN-T	Nem releváns	km	Évente
A4.2 Ipari Park infrastrukturális fejlesztése használható méretű területek kialakításával	A fejlesztett (esetlegesen újonnan létesített) iparterület és ipari park területe	Nem releváns	ha	Évente
A5.1 Szociális városrehabilitáció a Gyomaendrődi Cigányvárosban	Az új vagy korszerűsített szociális lakások kapacitása	Nem releváns	fő	Évente
A5.2 "Együtt veletek" Szociális városrehabilitáció a Gyomaendrődi Cigányvárosban (Szoft)	Társadalmi akciókban résztvevők száma	Nem releváns	fő	Évente
A6.1 Tóth Árpád és Mester utcák felújítása	Átépített vagy korszerűsített közutak hossza – nem TEN-T	Nem releváns	km	Évente
A7.1 Infrastruktúra fejlesztés Öregszőlő településrészén	Átépített vagy korszerűsített közutak hossza – nem TEN-T	Nem releváns	km	Évente
Kulcsprojektek				
Nem releváns	Nem releváns	Nem releváns	Nem releváns	Nem releváns
Hálózatos projektek				
H.1 Helyi szociális infrastruktúra fejlesztés Gyomaendrődön	A fejlesztés révén létrejövő, megújuló szociális alapszolgáltatások és	Nem releváns	db	Évente

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

	gyermekjóléti alapellátások száma			
H.2 Kulturális intézmények fejlesztése (Gyomaendrőd zöld infrastruktúra és kulturális infrastruktúra fejlesztése)	Közösségi célt szolgáló tevékenységgel érintett épületek száma	Nem releváns	db	Évente
H.3 Belterületi közutak fejlesztése Gyomaendrődön	Átépített vagy korszerűsített közutak hossza – nem TEN-T	Nem releváns	km	Évente
H.4 Egészségügyi intézmények fejlesztése Gyomaendrődön	Fejlesztéssel érintett egészségügyi alapellátást nyújtó szolgálatok	Nem releváns	db	Évente
H.5 Napelem felhelyezés minden önkormányzati intézményre és létesítményre	Jobb energiahatékonyságú középületek	Nem releváns	m2	Évente
H.6 Geotermikus fűtési rendszer kialakítása, lakótelep, gazdasági és közintézmények ellátására	Jobb energiahatékonyságú középületek	Nem releváns	m2	Évente
H.7 Minimum 0,5 MW-os napelem park kialakítása	Jobb energiahatékonyságú középületek	Nem releváns	m2	Évente
H.8 Holtágak vízutánpótlásának biztosítása, szivornya kotrás, modernizálás, bővítés	Rehabilitált zöldterületek, vizes élőhelyek területek nagysága	Nem releváns	km2	Évente
H.9 Állami belterületi közútszakaszok felújítása	Átépített vagy korszerűsített közutak hossza – nem TEN-T	Nem releváns	km	Évente
H.10 Kerékpárút hálózat kiépítése, bővítése	Támogatott célzott kerékpáros infrastruktúra	Nem releváns	km	Évente

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

H.11 Közvilágítási rendszer modernizálása	Jobb energiahatékonyságú középületek	Nem releváns	m2	Évente
H.12 Közösségi program – humán fejlesztések	Közösségi programok résztvevőinek száma	Nem releváns	fő	Évente
H.13 Humán intézményrendszer fejlesztése	Közösségi programok résztvevőinek száma	Nem releváns	fő	Évente
Egyéb projektek				
E.1 Zöldfelületi rekonstrukció, játszótér felújítás, parkolók kialakítása a Gyomai városrészben (Gyomaendrőd zöld infrastruktúra és kulturális infrastruktúra fejlesztése)	Rehabilitált zöldterületek, vizes élőhelyek területek nagysága	Nem releváns	km2	Évente
E.2 Népliget rekonstrukciója (Gyomaendrőd endrődi településrész zöld infrastruktúra fejlesztése)	Rehabilitált zöldterületek, vizes élőhelyek területek nagysága	Nem releváns	km2	Évente
E.3 Turisztikai fejlesztés Gyomaendrődön	Támogatott kulturális és turisztikai helyszínek száma	Nem releváns	db	Évente
E.4 Kikötő kialakítása a gyomai híd mellett, a Hármas-Körös folyón	Létrehozott új infrastruktúra területe	Nem releváns	m2	Évente
E.5 Öntözésfejlesztés	Létrehozott új infrastruktúra területe	Nem releváns	m2	Évente
E.6 Gyomaendrődi Liget Fürdő komplex fejlesztése	Fejlesztett gyógyfürdőkben, fürdőkben létrejövő új szolgáltatások száma	Nem releváns	db	Évente

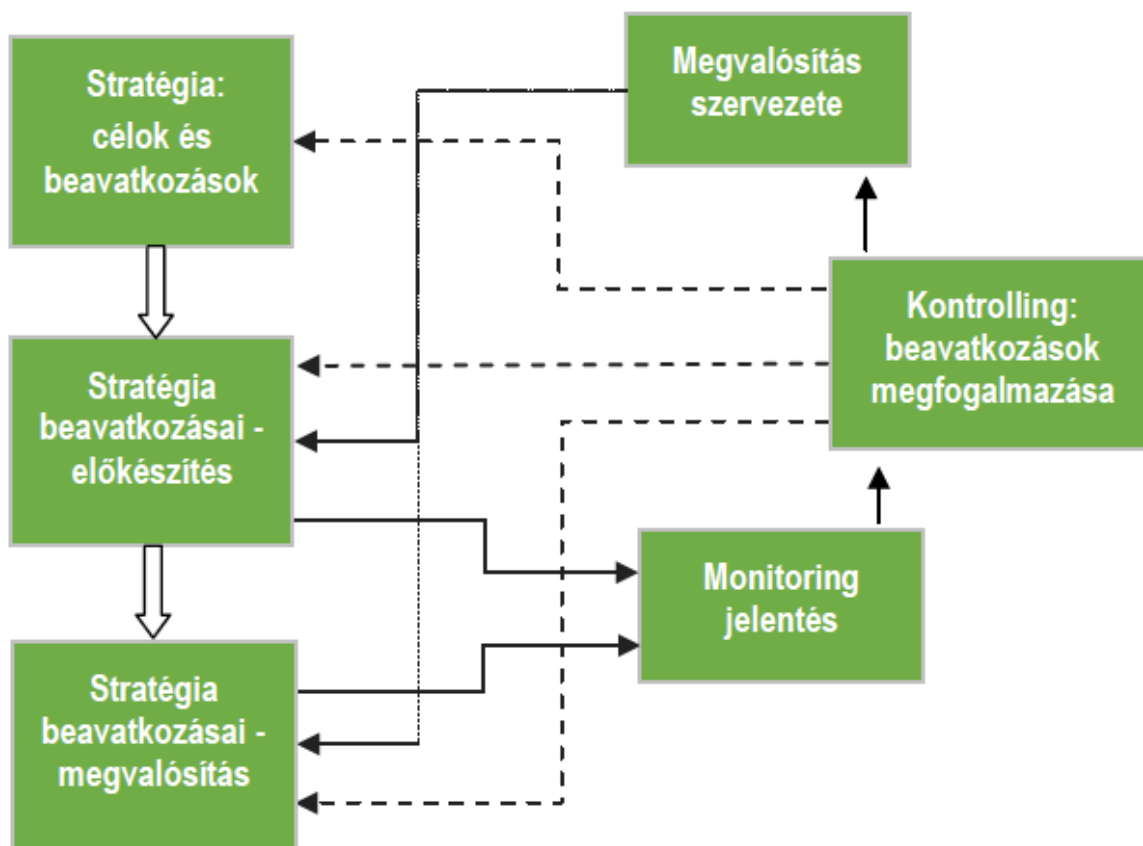
Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

E.7 Szabadstrandok fejlesztése	Létrehozott új infrastruktúra területe	Nem releváns	m2	Évente
E.8 Halászati program	Létrehozott új infrastruktúra területe	Nem releváns	m2	Évente
E.9 GINOP Plusz vállalkozói fejlesztések	Támogatott vállalkozások száma	Nem releváns	db	Évente
E.10 Mezőgazdasági vállalkozások fejlesztése	Támogatott vállalkozások száma	Nem releváns	db	Évente

26. táblázat: A tervezett fejlesztések (beavatkozások) output indikátorai

8.5.2 A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása

A monitoring az a programalkotást követő nyomon követési folyamat, amely a program végrehajtásának eredményességét kíséri figyelemmel, illetve visszacsatol a végrehajtás folyamatába. Indokolt esetben a program felülvizsgálatát eredményezheti. A monitoring elsődleges célja, hogy elősegítse a stratégia hatékony megvalósítását, és biztosítsa, hogy változó külső és belső körülmények mellett is megfelelő erőforrások álljanak rendelkezésre a megvalósításhoz. Fontos, tehát a stratégiában kijelölni a program monitoring: felelőseit, kivitelezőjét, gyakoriságát, formai elvárásait, illetve a visszacsatolás módját. A monitoring jelentések az évente készülő akciótervek fontos háttérdokumentuma is, az ott megfogalmazott javaslatokat az akciótervekben is szem előtt kell tartani.

17. ábra: A monitoring folyamatának összefoglalása

A monitoring folyamat szervezete:

- Képviselőtestület: A képviselőtestület a monitoring folyamatokkal javaslatokat fogalmaz meg és meghozza a folyamatokkal, valamint a konkrét beavatkozásokkal kapcsolatos döntéseket.
- Szakmai Bizottságok: Javaslatot tesz a képviselőtestület felé a stratégia megvalósítását érintő folyamatokra és konkrét beavatkozásokra
- Monitoring bizottság: Negyedéves rendszerességgel felülvizsgálja a stratégia megvalósításának folyamatát és javaslatokkal él az érintett bizottságok, illetve képviselőtestület felé; megtárgyalja és

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája STRATÉGIA

elfogadja a negyedéves, illetve az éves rendszerességgel készülő monitoring jelentést, továbbá javaslatokat fogalmaz meg annak kapcsán. A monitoring bizottság tagjai:

- Polgármester
 - A testületi bizottsági elnökök
 - Főépítész
 - A településen működő civil szakmai támogató csoport vezetője
 - Egyéb civil szervezetek
 - Stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet
- Stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet – monitoring felelős: A végrehajtó szervezeten belül a monitoringért felelős munkatársat kell kijelölni. A munkatárs feladata, hogy negyedéves, illetve éves rendszerességgel elkészítse a megvalósítás folyamatáról szóló jelentést, azt az operatív szervezet vezetőjével egyeztesse, aki a jelentést a monitoring bizottság vezetője felé továbbítja.

A monitoring folyamatával kapcsolatos dokumentumok:

- Negyedéves monitoring jelentés: a jelentést az operatív végrehajtó szervezet monitoringért felelős munkatársa készíti és egyezteti a szervezet vezetőjével. A Monitoring Bizottság a jelentést minden esetben elfogadja, és saját hatáskörében döntéseket hoz a megvalósítással kapcsolatban. Szükség szerint a jelentést az illetékes szakbizottságok, illetve a képviselőtestület is megtárgyalják, és meghozzák a szükséges döntéseket. A jelentés tartalma kiterjed:
- a beavatkozások előkészítő feladatainak előrehaladására,
 - a beavatkozások megvalósításának előrehaladására,
 - a stratégia megvalósításának előrehaladására; célok megvalósulása,
 - a különböző folyamatokkal kapcsolatos problémák, esetleges szűk keresztmetszetek azonosítására,
 - javaslatok megfogalmazására, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is.
- Éves monitoring jelentés: az éves jelentés elkészítéséért, hasonlóan a negyedéves jelentésekhez, az operatív végrehajtó testület felel. Az éves jelentést a Monitoring Bizottság javaslatai alapján az érintett testületi bizottságok, valamint a képviselőtestület minden évben megtárgyalja, elfogadja, illetve meghozza a szükséges intézkedésekkel kapcsolatos döntéseket. Az éves jelentés tartalma:
- A megvalósítás szervezeti keretei
 - A megvalósítással kapcsolatos tevékenységek, azok előrehaladása és értékelése
 - A megvalósítás folyamatainak javítása érdekében fogantatott intézkedések leírása és értékelése
 - A stratégiában azonosított számszerűsített indikátorok
 - A megvalósításra fordított pénzügyi források

Gyomaendrőd város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

- A szervezettel, célokkal és beavatkozásokkal kapcsolatos javaslatok, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is
 - A következő periódusra tervezett tevékenységek és a szükséges szervezeti erőforrások és pénzügyi források meghatározása
 - Melléklet: A negyedéves jelentések összefoglalása és értékelése
- Értékelő lapok: a különböző értékelő lapok szerepe, hogy az egyes tevékenységek kapcsán a tervezett beavatkozások előrehaladása, az azokkal kapcsolatos problémák a lehető legobjektívebb módon megítélhetők legyenek. A formalizált értékelő lapok le kell, fedjék a célokat, a beavatkozásokat, valamint az indikátorokat is. Az értékelő lapok a negyedéves és éves jelentések mellékletét képezik.